

REPUBLIC OF CROATIA

MINISTRY OF ENVIRONMENTAL
AND NATURE PROTECTION

MedMPAnet^{project}

HRVATSKA I ZAŠTIĆENA MORSKA PODRUČJA

PROCJENA PRAVNOG I INSTITUCIONALNOG OKVIRA
ZA OČUVANJE OBALNE I MORSKE BIORAZNOLIKOSTI
TE USPOSTAVE ZAŠTIĆENIH MORSKIH PODRUČJA

HRVATSKA I ZAŠTIĆENA MORSKA PODRUČJA

Procjena pravnog i institucionalnog okvira
za očuvanje obalne i morske bioraznolikosti
te uspostave Zaštićenih morskih područja

2014

Ovaj dokument pripremili su:

UNEP/MAP

Program Ujedinjenih naroda za okoliš / Mediteranski akcijski plan

(United Nations Environment Programme / Mediterranean Action Plan)

RAC/SPA – Centar regionalnih aktivnosti za posebno Zaštićena područja

Regional Activity Centre for Specially Protected Areas (RAC/SPA)

Boulevard du Leader Yasser Arafat

B.P. 337, 1080 Tunis Cedex, Tunisia

Tel: +216 71 206 649 / 71 206 485 / 71 206 765

Fax: +216 71 206 490

www.rac-spa.org

I

IUCN-Med: Centar za mediteransku suradnju Međunarodnog saveza za očuvanje prirode

IUCN Centre for Mediterranean Cooperation

C/ Marie Curie 22

29590 Campanillas, Malaga, Spain

Tel: +34 952 028430

Fax: +34 952 028145

www.iucn.org/mediterranean

IUCN ELC: Centar za pravo okoliša

IUCN Environmental Law Centre

Godesberger Allee 108-112

53175 Bonn, Germany

Phone: ++49 - 228 - 2692 - 231

Fax: ++49 - 228 - 2692 - 250

Email: ELCSecretariat@iucn.org

The designation of geographical entities in this book, and the presentation of the material, do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of UNEP/MAP-RAC/SPA, IUCN, or the MAVA Foundation concerning the legal status of any country, territory, or area, or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries.

The views expressed in this publication do not necessarily reflect those of UNEP/MAP-RAC/SPA, IUCN, or the MAVA Foundation.

Reproduction of this publication for educational or other non-commercial purposes is authorized without prior written permission from the copyright holder provided the source is fully acknowledged.

Reproduction of this publication for resale or other commercial purposes is prohibited without prior written permission of the copyright holder.

Published by: RAC/SPA and IUCN-Med.

Copyright: © 2014 – RAC/SPA and IUCN-Med.

Citation: *Croatia and Marine Protected Areas: Legal and Institutional framework assessment for conservation of coastal and marine biodiversity and the establishment of MPAs*. IUCN-Med. Ed. RAC/SPA - MedMPAnet Project, Tunis. 60 pp.

Product management:
François-Xavier Bouillon,
F-06800 Cagnes-sur-Mer.

Editor:
Deadline SARL,
F-06570 Saint-Paul-de-Vence.

Basic data collection by Faidra Bazigou,
Consultant.

Revision and completion by Matija Curic, Member of the WCEL, Croatian Legal Expert, Ministry of Environmental and Nature Protection, Croatia.

A version in Croatian is also available. Translation:
Nada Buric, AION.

Cover Layout: Zine El Abidine MAHJOUR.

Cover photo: © Yassine Ramzi SGHAIER.

Available from:
UNEP/MAP-RAC/SPA: www.rac-spa.org
IUCN-Med: www.iucn.org/mediterranean

Sadržaj

Zahvale.....	5	DIO I – PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZA ZAŠTIĆENA MORSKA PODRUČJA U HRVATSKOJ	15
Popis kratica.....	6	I. Pravni okvir i okvir politika za Zaštićena morska područja	15
Uvod.....	7	A. Pravni instrumenti za Zaštićena morska područja.....	15
Kontekst u Hrvatskoj.....	9	A.1. Zakon o zaštiti prirode (ZOZP).....	15
Metodološki pristup.....	11	A.2. Ostali relevantni instrumenti	18
		B. Alat za provedbu politike: nacionalna Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (NSAP)	21
		II. Institucionalne nadležnosti za Zaštićena morska područja	22
		A. Tijela gospodarenja Zaštićenim područjima (uključujući Zaštićena morska područja).....	22
		A.1. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode.....	22
		A.2. Županijska upravna tijela odgovorna za zaštitu prirode.....	22
		A.3. Državni zavod za zaštitu prirode (DZZP)	22
		A.4. Ostala relevantna tijela gospodarenja Zaštićenim područjima.....	23
		B. Tijela nadležna za upravljanje Zaštićenim područjima (uključujući Zaštićena morska područja) u Hrvatskoj: javne ustanove.....	24
		III. Gospodarenje i upravljanje specifični za Zaštićena morska područja	24
		A. Gospodarenje	24
		A.1. Pravni mehanizam postupka proglašavanja/ukidanja Zaštićenih područja (uključujući Zaštićena morska područja).....	25
		B. Upravljanje	26
		B.1. Strateški dokumenti.....	26
		B.2. Definicije i kategorije Zaštićenih područja (uključujući Zaštićena morska područja)	26
		C. Nadzor	29
		D. Financiranje	29

.../...

DIO II – ANALIZA DIONIKA U ZAŠTIĆENIM MORSKIM PODRUČJIMA U HRVATSKOJ	31	DIO III – OPĆE OPASKE I PREPORUKE O ZAŠTIĆENIM MORSKIM PODRUČJIMA U HRVATSKOJ	35
I. Ostali dionici u Zaštićenim morskim područjima	31	I. Opće opaske i preporuke	35
A. Civilno društvo (neprofitno).....	31	A. Popis zaštićenih morskih područja.....	36
B. Privatni sektor (profitni)	32	B. Upravljanje	36
C. Ostali dionici i opća javnost.....	33	C. Sudjelovanje dionika.....	37
II. Postojeći sustav/proces sudjelovanja dionika u Zaštićenim morskim područjima	33	D. Zakonodavstvo i politike	38
A. Sudjelovanje dionika predviđeno zakonom.....	33	E. Institucije	39
B. Sudjelovanje dionika u praksi	33	F. Turizam	39
C. Međunarodni projekti i umrežavanje.....	34	G. Okolišna integracija	39
		II. Sinteza	40
		DODACI	
		Dodatak 1 – Međunarodne konvencije i regionalni sporazumi koje je potpisala Hrvatska, a od interesa za Zaštićena morska područja.....	47
		Dodatak 2 – Izvješće Nacionalne radionice o Zaštićenim morskim područjima u Hrvatskoj (na engleskom)	49
		Dodatak 3 – Postupak proglašavanja Zaštićenog područja u Hrvatskoj (izvor: DZZP)	56
		Dodatak 4 – <i>Report of the national workshop on MPAs in Croatia</i>	57

Zahvale

Ovaj dokument, pod naslovom „Hrvatska i morska zaštićena područja: procjena pravnog i institucionalnog okvira za očuvanje obalne i morske bioraznolikosti i uspostavi morskih zaštićenih područja. 2013“. je rezultat procesa koji je započeo početkom 2012. godine. Rad na njemu sastojao se od formalnih i neformalnih konzultacija, nacionalne konzultacijske radionice, kao i prikupljanja mišljenja praktičara i stručnjaka na više uzastopnih nacрта ovog dokumenta.

Zahvaljujemo Ministarstvu Zaštite Okoliša i Prirode, Uprava za zaštitu prirode, kao i Državnom Zavodu za Zaštitu Prirode na njihovoj stalnoj potpori i suradnji, a posebno gospođi Ivni Vukšić iz Službe za međunarodnu suradnju u zaštiti prirode (Ministarstvo Zaštite Okoliša i Prirode) i gospođi Irini Zupan iz Odjela za zaštićena područja (Državni Zavod Za Zaštitu Prirode), koji su koordinirale proces revizije uzastopnih nacрта ovog dokumenta u okviru svojih institucija.

U tom smislu, posebno priznanje ide gospodinu Matiji Ćurić, Ministarstvo Zaštite Okoliša i Prirode, koji je pravni stručnjak i član Svjetske komisije o Zakonu o zaštiti okoliša koji je napravio okvir za pravnu analizu i pomogao u finalnom izdanju.

Također zahvaljujemo gospođi Željki Rajković, koja je Nacionalni Tehnički koordinator MedMPAnet projekta i gospođi Zrinki Jakl, iz Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj - SUNCE, na njihovoj pomoći.

Iako je ovo istraživanje je koordinirao UNEP/MAP RAC/SPA, IUCN-Med i IUCN ELC, ono je omogućeno zahvaljujući MedMPAnet projektu, provedenog u okviru UNEP/MAP-GEF MedPartnership, uz financijsku potporu Europske Komisije (EK), španjolske agencije za međunarodnu suradnju i razvoj (AECID), i francuskog globalnog fonda za okoliš (FFEM).

Preliminarno prikupljanje podataka ostvareno je u okviru Nereus projekta, financiranog od strane MAVA Foundation, u suradnji s Inicijativom za očuvanje Mediteranskih vlažnih staništa (MedWET).

U lipnju 2013. godine, održana je nacionalna radionica u Zagrebu. Na toj konzultacijskoj radionici dobiveni su vrijedni komentari, bitni za izradu prve radne verzije Procjene pravnog i institucionalnog okvira. Sljedeće institucije i organizacije zaslužuju posebnu zahvalu:

- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode, Služba za međunarodnu suradnju u zaštiti prirode
- Državni zavod za zaštitu prirode: Odjel za divlje i udomaćenih svojte i staništa; Odjel zaštićenim područjima.
- Ministarstvo turizma: Sektor za međunarodnu suradnju; Jedinica za multilateralnu suradnju; Jedinica za održivi razvoj (Zaštita resursa).
- Hrvatska agencija za zaštitu okoliša, Odsjek za Prirodu
- Javna ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području primorsko-goranske županije - Priroda,
- Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije - Natura Jadera
- Nacionalni park Brijuni
- Nacionalni park Kornati
- Park prirode Lastovsko otočje
- Nacionalni Tehnički koordinator za MedMPAnet projekta
- SUNCE, Udruga za prirodu okoliš i održivi razvoj.

Također želimo zahvaliti gospođi Faidri Bazigou koja je provela bibliografsko istraživanje i pružila osnovne informacije za radne dokumente predstavljene u nacionalnoj konzultacijskoj radionici.

Tijekom cijelog postupka, željeli bismo zahvaliti svom osoblju RAC/SPA i IUCN-a koje je sudjelovalo u izradi ovog dokumenta.

Tijekom prijelaza između konačnog nacрта i objave, ključan je bio doprinos nezavisnih konzultanata. Gospođa Jill Harry, Deadline SARL, koja je osigurala kvalitetu na engleskom jeziku, a gospođa Nada Burić, AION, napravila je prijevod za objavljivanje na hrvatskom jeziku. G. François-Xavier Bouillon, sa svojim uobičajenim profesionalizmom, koordinirao je objavljivanje i zaslužan je za sveukupni dizajn.

Nadamo se da će ovaj izvještaj pomoći Hrvatskoj u razvijanju i jačanju zakonskih i strateških instrumenata za morska zaštićena područja.

POPIS KRATICA

AdriaPAN	<i>Adriatic Protected Areas Network</i> - Mreža Zaštićenih područja na Jadranu
AECID	<i>Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo</i> Španjolska agencija za međunarodnu suradnju i razvoj
AZO	Agencija za zaštitu okoliša
CBD	<i>Convention on Biological Diversity</i> - Konvencija o biološkoj raznolikosti
CITES	Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka
DZZP	Državni zavod za zaštitu prirode
EU	Europska unija
FFEM	<i>Fonds Français pour l'Environnement Mondial</i> Francuski Global Environment Facility (GEF) ili Francuski Fond za globalni okoliš
IUCN	<i>International Union for the Conservation of Nature</i> - Međunarodni savez za očuvanje prirode
IUCN ELC	<i>Environment Law Center of the International Union for the Conservation of Nature</i> Centar za pravo okoliša Međunarodnog saveza za očuvanje prirode
IUCN-Med	<i>Center for Mediterranean Cooperation of the International Union for the Conservation of Nature</i> Centar za suradnju na Sredozemlju Međunarodnog saveza za očuvanje prirode i njezinih resursa
JU	Javne ustanove za upravljanje Zaštićenim područjima
MAP	<i>Mediterranean Action Plan</i> - Mediteranski akcijski plan
MedMPAnet	<i>The Regional Project for the Development of a Mediterranean Marine and Coastal Protected Areas (MPAs) Network through the boosting of MPAs creation and management</i> Regionalni projekt za razvoj mreže sredozemnih Zaštićenih morskih i priobalnih područja (ZMP) kroz poticanje uspostave Zaštićenih morskih područja i njihovog upravljanja
MedPAN	<i>Network of Marine Protected Areas Managers in the Mediterranean</i> Mreža upravitelja Zaštićenih morskih područja Sredozemlja
MedPartnership	<i>Strategic Partnership for the Mediterranean Sea Large Marine Ecosystem</i> Strateško partnerstvo za morski ekosustav Sredozemlja
MoR	Memorandum o razumijevanju između RAC/SPA i IUCN-Med
NSAP	(Nacionalna) Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (<i>National) Strategy and Action Plan for the Protection of Biological and Landscape Diversity of the Republic of Croatia</i> – NBSAP
NN	Narodne novine
OPZEM	Postupak Ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu <i>ENIA - Ecological network impact assessment procedure (appropriate assessment)</i>
Protokol SPA/BD	<i>Protocol concerning Specially Protected Areas and Biological Diversity in the Mediterranean</i> Protokol o posebno Zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti Sredozemnog mora
RAC/SPA	<i>Regional Activity Centre for Specially Protected Areas</i> Centar regionalnih aktivnosti za posebno Zaštićena područja
UNEP	<i>United Nations Environment Programme</i> - Program Ujedinjenih naroda za okoliš
WWF-MedPO	<i>World Wide Fund for Nature – Mediterranean Programme Office</i> Svjetski fond za zaštitu prirode – Programski ured za Sredozemlje
ZMP	Zaštićeno morsko područje
ZOP	Zaštićeno obalno područje mora
ZOZP	Zakon o zaštiti prirode
ZP	Zaštićeno područje

Uvod

Projekt MedMPAnet je Regionalni projekt za razvoj mreže mediteranskih Zaštićenih područja mora i priobalja (ZMP) putem promicanja uspostave Zaštićenih morskih područja i njihovog upravljanja. Započeo je 2009. Godine, a njime upravlja Centar regionalnih aktivnosti za posebno Zaštićena područja (RAC/SPA) u sklopu projekta MedPartnership¹ “Strategic Partnership for the Mediterranean Sea Large Ecosystem” (*Strateško partnerstvo za morski ekosustav Sredozemlja*), koji sufinancira GEF. MedPartnership provode UNEP i Svjetska banka, a izvršava Koordinacijska jedinica Mediteranskog akcijskog plana (MEDU-MAP) i njeni povezani Centri za regionalne aktivnosti (*Regional Activity Centres* ili RACs). Ovo Partnerstvo omogućava koordinirani i strateški pristup kako bi se ubrzale političke, pravne i institucionalne reforme, kao i ulaganja potrebna za preokret trendova degradacije koji utječu na ovaj jedinstveni veliki morski ekosustav, uključujući njegova obalna staništa i bioraznolikost.

Projekt MedMPAnet pretežno je usmjeren prema postupcima koji vode ka uspostavi morskih i obalnih zaštićenih područja u nekoliko mediteranskih zemalja (Alžir, Albanija, Hrvatska, Egipat, Libanon, Libija, Crna gora, Maroko i Tunis). Postupak proglašavanja zaštićenih morskih područja općenito se odvija kako slijedi: (i) Procjena zakonodavnog i institucionalnog okvira za očuvanje obalne i morske biološke raznolikosti, (ii) ekološke studije, (iii) socio-ekonomske i ribolovne studije, (iv) planiranje upravljanja, (v) razrada mehanizama sudjelovanja i angažiranja dionika, (vi) razrada mehanizama održivog financiranja. Navedene aktivnosti su popraćene sa tehničkom podrškom u cilju unapređenja upravljanja zaštićenim morskim područjima i izgradnje kapaciteta uprave i djelatnika.

Partner projekta MedMPAnet u Hrvatskoj je Služba za međunarodnu suradnju u zaštiti prirode Uprave za zaštitu prirode Ministarstva zaštite okoliša i prirode.

U ovom kontekstu, RAC/SPA je 2012. sklopio Memorandum o razumijevanju sa Centrom za suradnju na Sredozemlju Međunarodnog saveza za očuvanje prirode (IUCN-Med) budući da:

1. Bilo je potrebno provesti sveobuhvatnu procjenu pravnog i institucionalnog okvira za očuvanje priobalne i morske bioraznolikosti, te uspostavu Zaštićenih područja u jadranskoj regiji;
2. Analiza i preporuke koji se tiču pravnog i institucionalnog okvira za Zaštićena morska područja doprinijeli bi očuvanju i zaštiti morske bioraznolikosti te drugih prirodnih resursa koji stvaraju bogatstvo jadranske bioraznolikosti.

Memorandum o razumijevanju stoga kao jednu od aktivnosti navodi “procjenu i podršku prioritetnim potrebama jadranskih zemalja za pravnim, političkim i institucionalnim reformama u svrhu jačanja procesa uspostave Zaštićenih morskih područja i njihovog upravljanja”.

Ovaj dokument, naslovljen “Hrvatska i Zaštićena morska područja: Procjena pravnog i institucionalnog okvira za očuvanje obalne i morske bioraznolikosti te uspostave Zaštićenih morskih područja”, rezultat je gore navedene aktivnosti u zemlji.

¹ <http://www.unepmap.org/index.php?module=content2&catid=001015>

Kontekst u Hrvatskoj

Republika Hrvatska se osamostalila 1991. godine. Hrvatska je unitarna demokratska parlamentarna republika u Europi, na sjecištu Srednje Europe, Balkana i Sredozemlja. Njezin glavni i najveći grad je Zagreb. Zemlja je podijeljena na 20 županija i Grad Zagreb. Hrvatska se prostire na 56.594 kvadratnih kilometara kopna i 31.067 km² unutarnjih morskih voda i teritorijalnog mora. Stanovništvo zemlje iznosi oko 4.29 milijuna stanovnika².

Od 1. srpnja 2013. godine, Hrvatska je članica Europske unije (EU), te se sada nalazi na društvenoj i gospodarskoj prekretnici koja će stvoriti nove prilike i izazove za državu. Glavni sektori gospodarstva u zemlji su trgovina i tercijarni sektor.

Hrvatska je iznimno bogata u smislu krajolika i klimatskih uvjeta koji utječu na biološku raznolikost, zbog jedinstvenog geografskog položaja gdje se isprepleću panonski, dinaridski, sredozemni i predalpski biogeografski utjecaji. Potreba za očuvanjem i zaštitom prirodnih resursa zemlje dovela je do uspostave nekoliko Zaštićenih područja proglašениh prema Zakonu o zaštiti prirode.

U Hrvatskoj postoje 432 Zaštićena područja, od kojih je **10** priznatih **Zaštićenih morskih područja** prema projektu MAPAMED³. Sustav Zaštićenih područja obuhvaća oko 8,47% ukupne površine zemlje (742.790,24 ha) ili 12,06 % kopna i 1.97 % teritorijalnog mora. Hrvatski nacrt prijedloga Ekološke mreže EU Natura 2000 pokriva međutim 16,60 % morskog područja⁴ što je ohrabrujuće ako se u obzir uzme da bi najmanje 10 posto hrvatskih priobalnih i morskih područja trebalo očuvati kao Zaštićena područja do 2020. godine ako država želi ispuniti svoje obveze prema Aichi cilju bioraznolikosti br. 11.

U Prvom dijelu, o pravnom i institucionalnom okviru, ovaj dokument će opisati pravni okvir i okvir politika, kao i institucionalnu organizaciju uspostave i upravljanja Zaštićenim morskim područjima u Hrvatskoj. Opis za zemlju specifičnog upravljanja i gospodarenja Zaštićenim morskim područjima zaključit će prvi dio dokumenta. Drugi dio će se usredotočiti na sudjelovanje postojećih dionika. Konačno, Treći dio će pokušati oblikovati preporuke na temelju prethodno navedenih nalaza.

2 Službena statistika prema Statističkom ljetopisu Republike Hrvatske za 2012.: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2012/sljh2012.pdf

3 Baza podataka MAPAMED <http://www.mapamed.org/>. Kasnije ćemo u dokumentu vidjeti da se ova brojka odnosi samo na Zaštićena morska područja od nacionalnog značenja, te bi mogla biti veća kada bi se razmatrala i zaštićena područja od lokalnog značenja koja imaju morska obilježja.

4 Izvor: Uprava za zaštitu prirode, svibanj 2013.

Metodološki pristup

Metodološki pristup usvojen za sastavljanje ovoga dokumenta definiran je u Memorandumu o razumijevanju koji su 2012. godine potpisali RAC/SPA i ured IUCN-Med.

IPrema tom sporazumu, IUCN-Med je prikupio sve dostupne podatke i pravne propise putem bibliografskog istraživanja, razgovora s državnim dionicima i nacionalnih konzultacija.

Stavke za procjenu	
Opći pravni okvir Zaštićenih područja	
1	Naveći pregled države (gospodarska situacija, stanje prirodnih dobara i ekosustava, površine koje pokriva nacionalni sustav Zaštićenih morskih područja, itd...).
2	Koji su primarni pravni instrumenti Zaštićenih područja? — Navedite puni naziv svakog instrumenta (ako postoji više od jednog) i godinu u kojoj su prihvaćeni ili doneseni. — Je li pravni instrument mjerodavan za cjelokupni sustav Zaštićenih područja (i kopnenih i morskih Zaštićenih područja), ili postoji poseban instrument za sustav Zaštićenih morskih područja; objasnite
3	Navedite razinu vlasti koja je donijela taj instrument (državni sabor, lokalna skupština, razina ministarstva, itd.)
4	Navedite ministarstvo ili drugo tijelo na političkoj razini sa sveukupnim ovlastima za provedbu instrumenta Zaštićenih područja.
5	Navedite sve specijalizirane agencije/odjele za Zaštićena područja, koji su odgovorni za svakodnevnu provedbu/nadzor sustava Zaštićenih područja (i kopnenih i morskih Zaštićenih područja ili samo Zaštićenih morskih područja)?
Opseg pravnog okvira	
6	Prepoznaje li pravni okvir sustava Zaštićenih područja različite opcije gospodarenja i upravljanja? — Centralizirani pristup u kojem je Zaštićeno područje u potpunosti u javnom 'državnom' vlasništvu, i njime na nacionalnoj razini upravlja vlada; — Decentralizirani pristup u kojem se upravljanje javnim površinama može prenijeti na jedinice regionalne ili lokalne uprave; — Javno/privatno partnerstvo putem sustava su-upravljanja između vlade i drugog/drugih dionika, uključujući lokalne zajednice; — Privatno upravljanje: Zaštićena područja su u vlasništvu privatnog sektora koji njime dobrovoljno upravljaju (Privatna Zaštićena područja [PZP], i neprofitni i profitni sektor); — Upravljanje provodi starosjedilačko stanovništvo i lokalne zajednice.

Politika Zaštićenih morskih područja	
7	Utvrđuje li pravni instrument politiku, ciljeve i smjernice za Zaštićena morska područja, prema kojima bi trebalo uspostavljati takvo područje (područja) i njime upravljati; objasnite.
8	Postoje li drugi dokumenti kojima se određuju politike na koje se pozivaju pravni instrumenti a dio su okvira politika koji se tiče sustava ili područja – npr., nacionalna strategija o bioraznolikosti; nacionalna strategija održivog razvoja, itd.? Objasnite.
9	Postoje li u sustavu Zaštićenih područja zakonske odredbe koje se pozivaju na druge međunarodne pravne obaveze (npr. CBD) ili regionalne sporazume (npr. Barcelonsku konvenciju) kao politiku i ciljeve sustava Zaštićenih područja ili pojedinačnih područja? Ako ima, objasnite.
10	Uključuje li sustav Zaštićenih područja ova međunarodna ekološka načela? — Načelo predostrožnosti. — Sudjelovanje javnosti i pristup informacijama. Propisuje li pravni instrument Zaštićenih područja ili druga ustanovljena pravna i upravna praksa (javnu raspravu, pristup informacijama, pravo na uvid u prijedloge za uspostavu Zaštićenih područja) — Priznavanje lokalnih zajednica i starosjedilačkog stanovništva. Postoje li (posebne odredbe politike koje priznaju pravo ili status lokalnih zajednica ili, u onim državama u kojim je to primjenjivo, prava starosjedilačkog stanovništva) — Kulturne vrijednosti.
Ciljevi	
11	Navodi li pravni instrument izričito ciljeve sustava Zaštićenih područja i, ako je tako, navedite kako.
12	Naznačite ako postoje izričiti navodi o tome da je primarni cilj Zaštićenih područja očuvanje, i, ako je tako, navedite ih.
Definicije	
13	Postoji li u pravnom instrumentu definicija pojma "Zaštićeno područje", i, ako je tako, molimo navedite je. — Je li ta definicija u skladu s definicijom IUCN-a? — Definira li se pojam 'Zaštićeno morsko područje' pravnim instrumentom; ako je tako, navedite
14	Određuje li pravni instrument različite kategorije upravljanja Zaštićenim područjima prema cilju očuvanja (nacionalni parkovi, Zaštićena morska područja, područja očuvanja staništa, kulturne znamenitosti, itd.), i ako je tako molimo navedite — Primjenjuje li se neka od kategorija upravljanja IUCN-a na Zaštićena morska područja; objasnite.
Institucionalni ustroj	
15	Tko ima ovlast uspostave Zaštićenog morskog područja, je li ta ovlast utvrđena pravnim instrumentom; objasnite.
16	Daje li pravni okvir drugim tijelima odgovornost za upravljačke funkcije? Ako je tako, navedite pojedinosti. Postoje li mehanizmi međuagencijske suradnje između vladinih glavnih agencija odgovornih za pitanja pomorstva (npr., očuvanje mora, ribarstvo, brodarstvo, običaji, itd.); objasnite.
17	Postoje li mehanizmi međuagencijske suradnje između glavnih vladinih agencija odgovornih za pomorstvo (npr., očuvanje mora, ribarstvo, brodarstvo, običaji, itd.); objasnite.
Planiranje sustava Zaštićenih morskih područja	
18	Zahtijeva li pravni okvir Zaštićenih morskih područja pripremu plana sustava Zaštićenih područja koji će usmjeriti razvoj i upravljanje sustava? Ako je tako, molimo navedite: — Koja je opća svrha i sadržaj plana; — Koja osoba ili koje tijelo su odgovorni za pripremu, održavanje i korištenje plana. — Koji su ključni elementi koje bi trebalo uzeti u obzir kada se sustavu dodaju nova Zaštićena područja (npr., reprezentativnost, jedinstvenost, usklađenost s međunarodnim propisima, podrška ključnim ekološkim procesima ili bioraznolikosti, itd.) — Postoji li uvjet povremene provjere i procjene plana sustava u odnosu na cjelokupne ciljeve i smjernice sustava Zaštićenih područja; objasnite
19	Da li pravni okvir Zaštićenih morskih područja ozakonjuje ili predviđa: — prostorno uređenje/zoniranje, — zone zabrane ribolova i ekstrahiranja ('no-take zones'), — strogo zaštićene zone, — znanstveno istraživanje mora uz dopuštenje, — ekološko praćenje.
20	Postoje li posebna pravila za način određivanja granica morskog područja kao cjeline i pojedinih zona unutar toga područja; postoje li pravila o provođenju konzultacija s dionicima ili lokalnom zajednicom pri određivanju granica; objasnite.
21	Postoje li odredbe koje omogućuju određivanje tampon zona Zaštićenih morskih područja ili ekoloških koridora između morskih područja; objasnite.

Uspostava, izmjene i dopune, ukidanje Zaštićenih morskih područja	
22	Tko je nadležan za uspostavu, izmjene i dopune, te ukidanje Zaštićenog područja? Ima li sve te ovlasti jedno tijelo? Ako isto tijelo nema sve tri ovlasti, navedite tko je nadležan za različite ovlasti i objasnite zašto su one podijeljene.
23	Kakav je postupak uspostave, izmjene i dopune te ukidanja Zaštićenog područja?
Financiranje	
24	Predviđa li pravni okvir za Zaštićena područja posebne alate za financiranje sustava Zaštićenih morskih područja?
Plan upravljanja	
25	Jesu li propisana pravila za plan upravljanja; ako je tako, opišite odredbe, uključujući: — odredbe o obveznom sadržaju plana, mogućnosti zoniranja u svrhu različitih klasifikacija i očuvanja — postupke pripreme plana (distribucija i konzultacije među znanstvenim i tehnološkim tijelima unutar vlade i izvan nje; uvjeti i postupci sudjelovanja javnosti i dionika) — Tijelo (tijela) nadležna za upravljanje (sporazumi o su-pravljanju s drugim nadležnim tijelima)
Procjena utjecaja na okoliš (PUO)	
26	Propisuje li pravni okvir Zaštićenih područja procjenu utjecaja zahvata na okoliš (PUO) za svaki predloženi projekt ili aktivnost, bilo javni ili privatni, u kojima bi moglo doći da značajnog utjecaja na okoliš Zaštićenog područja, i ako je tako, objasnite, uključujući sve postupke ili posebna pravila koja bi mogla biti određena, uključivo za pripremu, pregled, opaske javnosti, tijelo nadležno za donošenje odluka i žalbe.
Ostalo	
27	Ako je primjenjivo, navedite i raspravite ostale pravne instrumente (npr. u ribarstvu, turizmu, itd) koje daju ovlasti za neki oblik zaštite, djelomične ili potpune, pojedinih lokaliteta, ekosustava, ili staništa vrsta; naznačite njihov potencijalni utjecaj na pravni okvir Zaštićenih područja i, ako je relevantno, kako različiti instrumenti jesu ili bi trebali biti usklađeni, umreženi ili koordinirani. Naznačite druga posebna obilježja koja su jedinstvena za pravni okvir Zaštićenih morskih područja, npr., dio projekta velikog morskog ekosustava, dio prekograničnog Zaštićenog morskog područja, zaštita posebne vrste, poseban status prema međunarodnom pravu (npr., IMO, Svjetska kulturna baština, itd.).

Rezultati ovoga najsuvremenijeg pristupa su predstavljeni zajedno s predprocjenom tijekom završne nacionalne radionice na koju su bili pozvani ključni državni dionici za utvrđivanje, uspostavu i upravljanje Zaštićenim morskim područjima (vidi izvješće o radionici u Dodatku 2). Glavni ciljevi ove nacionalne radionice bili su pregled do sada prikupljenih podataka i dijagnoza prioritarnih potreba.

Na temelju nacionalnih konzultacija, IUCN-Med je mogao sastaviti preporuke (predstavljene u DIJELU III) za poboljšavanje postojećeg pravnog i institucionalnog okvira kao i glede nekih drugih prioriteta koje je utvrdila država.

DIO I

PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZA ZAŠTIĆENA MORSKA PODRUČJA U HRVATSKOJ

I. PRAVNI OKVIR I OKVIR POLITIKA ZA ZAŠTIĆENA MORSKA PODRUČJA⁵

U Hrvatskoj ne postoji poseban pravni instrument za Zaštićena morska područja. Stoga zemlja koristi šire postojeće pravne instrumente i alate provedbe politike za Zaštićena područja (ZP) i očuvanje bioraznolikosti.

A. Pravni instrumenti za Zaštićena morska područja

Osnovni pravni instrument mjerodavan za očuvanje Zaštićenih područja u Hrvatskoj je:

— Zakon o zaštiti prirode (ZOZP NN 80/2013)⁶, koji se sastoji od 15 poglavlja koja uređuju sustav zaštite i cjelovitog očuvanja prirode i dijelova prirode, a u kojem se prirodom smatra cjelokupna biološka, krajobrazna i geološka raznolikost. Drugi relevantni pravni instrumenti bit će navedeni u daljnjem tekstu.

A.1. Zakon o zaštiti prirode (ZOZP)

Zakon o zaštiti prirode, kao temeljni zakon kojim se uređuje zaštita prirode u Hrvatskoj, stalno je usklađivan tijekom procesa pristupanja EU s odredbama zakonodavstva EU o zaštiti prirode (Direktiva EU 92/43/EGZ o očuvanju prirodnih staništa divlje flore i faune i Direktiva 2009/147/EK o očuvanju divljih ptica), što je uključivalo i uspostavu mehanizama provedbe, učinkovitog praćenja i uspostavljanje ekološke mreže Europske unije - Natura 2000.

ZOZP ne pravi razliku između morskih Zaštićenih područja i kopnenih Zaštićenih područja, te razlikuje Zaštićena područja od nacionalnog značenja i Zaštićena područja od lokalnog značenja. Razlika između Zaštićenih područja od nacionalnog i lokalnog značenja uključuje različite razine gospodarenja i upravljanja, što ćemo detaljno opisati u Prvom dijelu Trećeg poglavlja.

⁵ Izvor: Ministarstvo zaštite okoliša i prirode Republike Hrvatske, popis pravnih instrumenata za zaštitu prirode : <http://www.zastita-prirode.hr/eng/Legislation-Registers-Tenders/Legislation>

⁶ Novi ZOZP je stupio na snagu u srpnju 2013. godine

U Trećem poglavlju ćemo također vidjeti kako se, u skladu s pravnim definicijama pojedinih kategorija Zaštićenih područja i postojećom praksom u Hrvatskoj, sedam od devet kategorija Zaštićenih područja u Hrvatskoj može primijeniti na Zaštićena morska područja⁷.

Kategorija proglašenja također određuje vrstu djelatnosti koje su dopuštene ili zabranjene na Zaštićenom području (vidi članke 112.–118. ZOZP).

■ Obavljanje djelatnosti ili provedba zahvata u Zaštićenim područjima (uključujući Zaštićena morska područja) prema ZOZP-u

Prema članku 121. ZOZP-a, sve pravne i fizičke osobe koje namjeravaju obavljati djelatnost ili provesti zahvat u Zaštićenim područjima koja su zaštićena kao jedna od kategorija od nacionalnog značenja, imaju zakonsku obvezu pribaviti od Ministarstva dopuštenje za obavljanje djelatnosti ili provedbu zahvata u tim Zaštićenim područjima. Djelatnosti ili zahvati za koje je potrebno dopuštenje uključuju svaku djelatnost ili zahvat, radnju, zbivanje ili projekt u Zaštićenom području za koje sukladno Zakonu o prostornom uređenju i gradnji (*lex specialis*) nije potrebno pribavljanje lokacijske i građevinske dozvole. Ista vrsta dopuštenja je potrebna za zahvate u Zaštićenim područjima od lokalnog značenja, a izdaje ga županijsko upravno tijelo. Dopuštenje se izdaje u obliku rješenja i sadrži uvjete zaštite prirode, ali može biti izdano samo nakon što se utvrdi da zahvat neće izmijeniti obilježja zbog kojih je područje zaštićeno. Provođenje zahvata bez pribavljanja potrebnog dopuštenja je prekršaj za koji će biti izrečena novčana kazna sukladno članku 228. ZOZP-a (25.000,00 do 200.000,00 kuna za pravne osobe ili 7.000,00 do 30.000,00 kuna za fizičke osobe).

Ministarstvo utvrđuje i izdaje uvjete zaštite prirode koji će biti uključeni u lokacijsku dozvolu za zahvate kojima je potrebna lokacijska dozvola sukladno Zakonu o prostornom uređenju i gradnji, kada se ti projekti provode u nacionalnom parku,

⁷ Izvor : rasprava s Odjelom za zaštićena područja Uprave za zaštitu prirode

posebnom rezervatu i parku prirode (članak 143. ZOZP-a). Isto se odnosi na zahvate planirane u Zaštićenim područjima od lokalnog značenja za koje uvjete zaštite prirode utvrđuje županijsko upravno tijelo. Nepoštivanje uvjeta zaštite prirode je prekršaj za koji je propisana novčana kazna u članku 228. ZOZP-a (25.000,00 do 200.000,00 kuna za pravne osobe ili 7.000,00 do 30.000,00 kuna za fizičke osobe).

■ Obavljanje djelatnosti u Zaštićenim područjima (uključujući Zaštićena morska područja) prema ZOZP-u (koncesije i koncesijska odobrenja)

Obavljanje djelatnosti koje mogu biti dopuštene prema posebnim odredbama koje se odnose na djelatnosti u svakoj pojedinoj kategoriji Zaštićenih područja (članci 112.–120. ZOZP-a) može biti odobreno putem sljedećih pravnih uvjeta za davanje koncesija i koncesijskih odobrenja u Zaštićenim područjima (članak 121. ZOZP-a).

Koncesije

Prema članku 178. ZOZP-a: *“Koncesijom se stječe pravo gospodarskog korištenja prirodnih dobara, osim na šumama i šumskom zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske ili pravo obavljanja djelatnosti od interesa za Republiku Hrvatsku te pravo na izgradnju i korištenje objekata i postrojenja potrebnih za obavljanje tih djelatnosti u Zaštićenim područjima i speleološkim objektima na kojima je to dopušteno sukladno ovom Zakonu”.*

Koncesija se može dati sukladno ZOZP-u isključivo u nacionalnom parku, posebnom rezervatu i speleološkim nalazištima, dok se koncesije u drugim Zaštićenim područjima mogu dati sukladno Zakonu o koncesijama (NN 143/2012) uz suglasnost Ministarstva, osim kada koncesiju daje Vlada ili Hrvatski sabor.

Koncesija se ne može dodijeliti u strogom rezervatu (članak 179. ZOZP-a).

Vlada može dati koncesiju na pomorskom dobru⁸ u nacionalnom parku ili posebnom rezervatu uz prethodnu suglasnost Ministarstva sukladno članku 19. stavak 3. Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama (NN 158/2003, 100/2004, 141/2006 i 38/2009). Vlada može svojom odlukom odrediti pojedina Zaštićena područja ili druge dijelove prirode u vlasništvu Republike Hrvatske ili pomorsko dobro na kojem se nalaze zaštićeni dijelovi prirode, na kojima se ne može dati koncesija (članak 179. ZOZP-a). Uvjeti zaštite prirode koje utvrđuje Ministarstvo već su uključeni u javnoj obavijesti o ponudi za davanje koncesije i kasnije u rješenju o davanju koncesije. Koncesije se daju prema ZOZP-u na razdoblje od 6 do 55 godina (članak 187. ZOZP-a). Nepoštivanje ugovora o koncesiji ili kršenje mjera zaštita prirode utvrđenih u ugovoru o koncesiji je prekršaj za koji je propisana novčana kazna sukladno članku 227. ZOZP-a (100.000,00 do 500.000,00 kuna za pravne osobe ili 15.000,00 do 50.000,00 kuna za fizičke osobe)..

Koncesijska odobrenja

8 Vidi odjeljak o Zakonu o pomorskom dobru i morskim lukama u istom poglavlju pod A.2. Ostali relevantni instrumenti.

Koncesijsko odobrenje je odobrenje javne ustanove koja upravlja Zaštićenim područjem pravnoj ili fizičkoj osobi s registriranim obrtom za gospodarsko korištenje prirodnih dobara ili obavljanje drugih djelatnosti na razdoblje od pet godina (članak 188. ZOZP-a). Djelatnosti za koja se daju koncesijska odobrenja u Zaštićenim područjima u praksi su povezana s obavljanjem turizma i ugostiteljstva u malom obujmu. Detaljan popis djelatnosti u Zaštićenim područjima za koja se mogu dati koncesijska odobrenja, osim na pomorskom dobru te šumama i šumskom zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske, propisuje ministar pravilnikom⁹. Pravilnik će također sadržavati odredbe o načinu izdavanja koncesijskih odobrenja, uvjete i način utvrđivanja visine naknade za njihovo izdavanje, te uvjete i način obavljanja djelatnosti za koje se sklapa ugovor o koncesijskom odobrenju (članak 188. ZOZP-a).

Za koncesijsko odobrenje na pomorskom dobru koje je također Zaštićeno područje prema ZOZP-u vrijedi poseban režim, te se ono daje sukladno Zakonu o pomorskom dobru i morskim lukama (NN 158/2003, 100/2004, 141/2006 i 38/2009) uz prethodnu suglasnost Ministarstva.

Obavljanje djelatnosti u Zaštićenom području bez koncesijskog odobrenja ili protivno odredbama odluke ili ugovora o koncesijskom odobrenju je prekršaj za koji će biti izrečena novčana kazna sukladno članku 228. ZOZP-a (25.000,00 do 200.000,00 kuna za pravne osobe ili 7.000,00 do 30.000,00 kuna za fizičke osobe).

■ Ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu (OPZEM)

Usklađivanje hrvatskih propisa iz upravnog područja zaštite prirode s odgovarajućim propisima EU (Direktiva Vijeća o staništima, 92/43/EEZ i Direktiva Vijeća o pticama, 79/409/EEZ) osigurano je putem sljedećeg pravnog okvira:

— Zakon o zaštiti prirode (NN 80/2013);

— Uredba o ekološkoj mreži (NN 124/2013);

— Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti plana, programa i zahvata za ekološku mrežu (NN 118/09).

Članci 24. do 51. ZOZP-a sadrže odredbe koje se odnose na Ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu (U daljnjem tekstu: postupak OPZEM). Radi se o postupku procjene utjecaja na okoliš primijenjenom na ekološku mrežu.

Ocjena prihvatljivosti zahvata odvija se u tri faze:

Faza 1: Faza prethodne ocjene,

Faza 2: Glavna ocjena,

Faza 3: Utvrđivanje prevladavajućeg javnog interesa uz odobrenje zahvata i određivanje kompenzacijskih uvjeta.

Institucionalne ovlasti

Što se tiče ovlasti za faze prethodne ocjene i glavne ocjene, ako je planirani zahvat na području koje je također zaštićeno u jednoj od kategorija od nacionalnog značenja ili ako je

9 U trenutku izrade nacрта ovoga Izvješća, još nije usvojen Pravilnik o koncesijskim odobrenjima te je, prema izvorima u Ministarstvu, u postupku izrade nacрта.

Ministarstvo nadležno za provedbu postupka Procjene utjecaja na okoliš (u daljnjem tekstu: postupak PUO) za taj zahvat, Ministarstvo će provesti postupak OPZEM. Ako je pak planirani zahvat u području koje je također zaštićeno u jednoj od kategorija od lokalnog značenja ili u području koje nije Zaštićeno područje u smislu ZOZP-a ili ako je upravno tijelo županije nadležno za provedbu postupka PUO, tada će u skladu s time upravno tijelo županije biti nadležno za provedbu postupka OPZEM.

Faza 1:

Faza prethodne ocjene može polučiti dva moguća rezultata:

- Moguć značajan negativni utjecaj na ciljeve očuvanja ili cjelovitost ekološke mreže može se isključiti za dotični zahvat, u kojem slučaju se donosi rješenje kojim se zahvat dopušta, ili
- Kada se taj mogući utjecaj ne može isključiti, provodi se glavna ocjena.

Faza 2:

Glavna ocjena može imati za rezultat:

- Rješenje kojim se utvrđuje da planirani zahvat nema značajan negativni utjecaj na ciljeve očuvanja ili cjelovitost ekološke mreže, te odobrenje projekta.
- S druge strane, ako tijelo nadležno za provedbu postupka OPZEM ustanovi da planirani zahvat ima negativan utjecaj na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, unatoč mjerama ublažavanja, rješenjem će odbiti zahtjev za odobrenje zahvata.

Rješenje će sadržavati uputu o mogućnosti pokretanja sljedeće faze postupka u kojem se provodi utvrđivanje prevladavajućeg javnog interesa i odobrenje zahvata uz kompenzacijske uvjete.

Faza 3:

Postupak kojemu je cilj utvrditi prevladavajući javni interes za planirani zahvat provodi se prema člancima 33. – 40. ZOZP-a i uključuje Ministarstvo, DZZP, Hrvatsku vladu i Europsku komisiju (u određenim slučajevima) te uključuje sudjelovanje javnosti. Na temelju postojećeg prevladavajućeg javnog interesa, donosi se rješenje o odobrenju planiranog zahvata s kompenzacijskim uvjetima i može se osporavati samo pred nadležnim Upravnim sudom.

Informiranje šire javnosti i sudjelovanje javnosti osigurano je tijekom postupka OPZEM sukladno ZOZP-u i Pravilniku o postupku OPZEM¹⁰.

Provođenje zahvata kojim se krše ili izbjegavaju pravila postupka OPZEM podrazumijeva čitav niz prekršaja sa zapriječenim visokim novčanim kaznama (do 1.000.000,00 kuna za pravne osobe).

¹⁰ U vrijeme sastavljanja nacрта ovoga Izvješća, na snazi je Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti plana, programa i zahvata za ekološku mrežu (NN 118/09), dok je nacrt novog Pravilnika pod istim naslovom u fazi izrade, te će biti proglašen temeljem novog ZOZP-a koji je stupio na snagu u kolovozu 2013. Novi Pravilnik će zamijeniti postojeći Pravilnik.

■ **Korištenje prirodnih dobara u određenim kategorijama Zaštićenih područja (uključujući Zaštićena morska područja)**

Prema ZOZP-u (članak 19), korištenje prirodnih dobara (ribarstvo, šumarstvo, lov, upravljanje vodama itd.) općenito mora biti provođeno na temelju planova gospodarenja prirodnim dobrima, uzimajući u obzir očuvanje biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti.

Planovi upravljanja za različita prirodna dobra moraju sadržavati uvjete zaštite prirode koje određuje Ministarstvo i izdaje u obliku rješenja.

ZOZP propisuje mehanizam prethodne suglasnosti koju izdaje Ministarstvo za one Planove upravljanja prirodnim dobrima koji obuhvaćaju Zaštićeno područje ili čija bi primjena mogla uzrokovati značajan negativni utjecaj na ciljeve očuvanja i cjelovitost ekološke mreže (članak 22. ZOZP-a). Na taj način i putem mehanizma uvjeta zaštite prirode koji su obuhvaćeni planovima gospodarenja prirodnim dobrima, načela održivog korištenja prirodnih dobara ugrađena su u planove gospodarenja prirodnim dobrima koji se također primjenjuju u onim Zaštićenim područjima u kojima se gospodarske aktivnosti mogu dopustiti sukladno posebnim odredbama koje se odnose na djelatnosti za svaku pojedinačnu kategoriju Zaštićenih područja (članci 112.–120. ZOZP).

Izrađivači Planova gospodarenja prirodnim dobrima koji od Ministarstva ne ishode uvjete zaštite prirode bit će novčano kažnjeni (novčana kazna - 100.000,00 do 500.000,00 kuna za pravne osobe ili 15.000,00 do 50.000,00 kuna za fizičke osobe, članak 227. ZOZP-a). Provedba Planova gospodarenja prirodnim dobrima bez poštivanja uvjeta zaštite prirode je prekršaj za koji će biti izrečena novčana kazna prema članku 228. ZOZP-a (cca 25.000,00 do 200.000,00 kuna za pravne osobe ili 7.000,00 do 30.000,00 kuna za fizičke osobe).

■ **Znanstvena istraživanja u Zaštićenim područjima (uključujući Zaštićena morska područja)**

Sukladno članku 145. ZOZP-a: “*Pravna i fizička osoba koja namjerava provoditi znanstvena i/ili stručna istraživanja u Zaštićenom području dužna je ishoditi dopuštenje.*”

Ministarstvo je nadležno za izdavanje dopuštenja za znanstveno-istraživačke aktivnosti u Zaštićenim područjima od nacionalnog značenja, dok županijska upravna tijela izdaju dopuštenja u Zaštićenim područjima od lokalnog značenja, nakon utvrđivanja da namjeravano istraživanje neće izmijeniti obilježja/značajke zbog kojih je područje zaštićeno.

Dopuštenje se izdaje na rok do pet godina, a sadrži uvjete zaštite prirode i obavijest o potrebi dostavljanja izvješća ili rezultata istraživanja. Dopuštenje se izdaje u obliku rješenja.

Obavljanje znanstvenog istraživanja bez dopuštenja ili protivno dopuštenju je prekršaj za koji se izriče novčana kazna sukladno članku 230. ZOZP-a (7.000,00 do 15.000,00 kuna za pravne osobe ili 3.000,00 do 7.000,00 kuna za fizičke osobe).

■ Prostorno uređenje

Prostorni plan područja posebnih obilježja (nacionalni parkovi i parkovi prirode)

ZOZP predviđa posebnu vrstu prostornog plana za nacionalne parkove i parkove prirode, odnosno "Prostorni plan područja posebnih obilježja". Prema članku 137. ZOZP-a: "*Organizacija prostora, način korištenja, uređenja i zaštite prostora u nacionalnom parku i parku prirode uređuju se prostornim planom područja posebnih obilježja, na temelju stručne podloge koju izrađuje Zavod (DZZP)*".

Osim ZOZP-a, zakonski uvjeti koji se odnose na ovu vrstu prostornog plana propisani su Zakonom o prostornom uređenju i gradnji¹¹, a bit će predstavljeni u ovom poglavlju u odjeljku A.2.: Ostali relevantni instrumenti.

Prostorni planovi za područja posebnih obilježja još nisu usvojeni za morska područja koja su zaštićena kao parkovi prirode.

Zahtjevi zaštite prirode za prostorne planove

U članku 21., ZOZP propisuje zahtjeve zaštite prirode utvrđene u svrhu određivanja mjera ili uputa za zaštitu i očuvanje prirodnih vrijednosti u prostornim planovima, tijekom postupka izrade tih prostornih planova, te oni uključuju: "*uvjete zaštite prirode, pregled zaštićenih dijelova prirode i područja ekološke mreže te ekološki značajnih područja s pripadajućim kartografskim prikazom*".

Zahtjeve zaštite prirode za prostorne planove utvrđuje Ministarstvo.

A.2. Ostali relevantni instrumenti

Pravilnici o zaštiti i očuvanju (Zaštićena područja od nacionalnog značenja)

Pravilnici o zaštiti i očuvanju Zaštićenih područja su podzakonski akti koje donosi Ministar uz prethodno pribavljeno mišljenje DZZP-a, a koji pobliže propisuju uvjete i mjere zaštite, očuvanja, unaprjeđenja i korištenja Zaštićenih područja (uključujući Zaštićena morska područja) od nacionalnog značenja, kao i upravne mjere za nepoštivanje odredbi pravilnika (članak 142. ZOZP-a). Nacrt prijedloga Pravilnika o zaštiti i očuvanju ministarstvu podnosi upravno vijeće javne ustanove za upravljanje Zaštićenim područjem.

Pravilnici o zaštiti i očuvanju se donose na temelju prethodno pribavljene suglasnosti ministarstava nadležnih za pomorstvo, šumarstvo, ribarstvo i vodno gospodarstvo kada je prirodno obilježje zbog kojeg je područje zaštićeno iz njihova djelokruga.

Pravilnici o zaštiti i očuvanju su posebno važni propisi za upravljanje Zaštićenim morskim područjima. Štoviše, osim odredbi kojima se utvrđuju pojedinosti specifičnih sustava upravljanja ribarstvom, oni sadrže i odredbe o sustavu plovidbe (ograničenje brzine, mjesta za sidrenje i privezivanje), detaljne odredbe koje reguliraju različite aktivnosti na moru i kopnu, pravila o posjećivanju Zaštićenih morskih područja, mjere zaštite od požara, nadgledanje itd.

Prema Zakonu o morskom ribarstvu (NN 81/2013, članak 4.), ograničenje obavljanja ribolova i uzgoja ribe i drugih morskih organizama u dijelovima ribolovnog mora koji su zaštićeni kao Zaštićeno morsko područje od nacionalnog značenja, reguliraju podzakonski akti o zaštiti i očuvanju doneseni na temelju ZOZP-a¹².

Provedba pravilnika o zaštiti i očuvanju

U prošlom ZOZP-u (NN 70/2005, 139/2008 i 57/2011) je sadašnji "Pravilnik o zaštiti i očuvanju" bio nazvan "Pravilnik o unutarnjem redu"¹³ i sadržavao je odredbe o prekršajima i kaznama kao provedbeni mehanizam.

Ova vrsta mehanizma je bila posebno praktična kao način provedbe sustava zaštite i očuvanja unutar pojedinačnih Zaštićenih područja zbog različitih vrsta prekršaja, t.j. kršenja propisa u različitim Zaštićenim područjima u skladu s njihovim posebnim obilježjima. Doista bi teško bilo Zakonom o zaštiti prirode propisati sve različite prekršaje tipične za pojedinačna Zaštićena područja, budući da se u stvarnosti odvija velik broj potencijalnih prekršaja. Unatoč tome, prema članku 2. Prekršajnog zakona (NN 107/2007 i 39/2013), prekršaji se mogu propisati samo zakonom ili odlukama županije, grada ili općinske skupštine. Navedena odredba time je ukinula dijelove nekadašnjih Pravilnika o unutarnjem redu koji su se odnosili na prekršaje. U pravnom smislu to znači da Pravilnik

¹² Daljnje razrađeno u istom odjeljku, Zakon o morskom ribarstvu

¹³ U vrijeme sastavljanja ovoga Izvješća, Pravilnici o unutarnjem redu za nacionalne parkove i parkove prirode su još na snazi, osim ako njihove odredbe nisu u skladu s novim ZOZP-om. Novi Pravilnici o zaštiti i očuvanju trebaju biti doneseni u roku od godine dana od stupanja na snagu novoga ZOZP.

¹¹ Članci 38, 55, 56, 68,69, 70 i 100.

o unutarnjem redu trenutačno nema provedbeni mehanizam. Međutim, prema izvorima iz Inspekcije zaštite prirode Ministarstva, sudska praksa varira, te neki nadležni upravni sudovi djelotvorno provode Pravilnike.

Prema novom ZOZP-u, Pravilnici o zaštiti i očuvanju neće sadržavati odredbe o prekršajima. Međutim, prema članku 227. ZOZP-a, "pravna i fizička osoba koja postupi suprotno mjerama zaštite, očuvanja, unaprjeđenja i korištenja strogog rezervata, nacionalnog parka, posebnog rezervata i parka prirode propisanim pravilnikom o zaštiti i očuvanju" kaznit će se novčanom kaznom (100,000.00 do 500,000.00 kuna za pravne osobe ili 15,000.00 do 200,000.00 kuna za fizičke osobe). Pitanje je li navedena odredba u skladu sa člankom 2. Prekršajnog zakona je sporno, te će buduća sudska praksa potvrditi njezinu valjanost u smislu provedbene učinkovitosti. Unatoč tome, već je jasno da je zakonodavac ovdje namjeravao zaobići pravno načelo prema kojem prekršaj mora biti jasno utvrđen kao djelo koje se smatra protuzakonom, prije nego se osoba može optužiti za počinjenje takvog prekršaja. U tom pogledu, pozivanje na Pravilnik o zaštiti i očuvanju je previše općenito i neodređeno da bi izdržalo sudsko razmatranje.

Problem provedbe Pravilnika o zaštiti i očuvanju bit će detaljnije razrađen u svezi Zakona o morskom ribarstvu (NN 81/2013) koji se poziva na Pravilnike o zaštiti i očuvanju u odnosu na specifičan pravni režim za ribarstvo u Zaštićenim morskim područjima.

■ Odluke o mjerama zaštite, očuvanja, unaprjeđenja i korištenja (Zaštićena područja od lokalnog značenja)

Odluke o mjerama zaštite, očuvanja, unaprjeđenja i korištenja Zaštićenog područja su podzakonski akti koje donosi županijska skupština na temelju prethodne suglasnosti Ministarstva i prethodnog mišljenja DZZP-a, a detaljno propisuju uvjete i mjere zaštite, očuvanja, unaprjeđenja i korištenja Zaštićenih područja (uključujući Zaštićena morska područja) od lokalnog značenja, kao i mjere za provedbu te odluke (članak 142. ZOZP-a).

Odluka o mjerama zaštite, očuvanja, unaprjeđenja i korištenja Zaštićenog područja se donosi uz pribavljenu prethodnu suglasnost ministarstava nadležnih za poslove pomorstva, šumarstva, ribarstva ili vodnog gospodarstva kada je prirodno obilježje zbog kojeg je područje zaštićeno iz njihova djelokruga.

Provedba Odluka o mjerama zaštite, očuvanja, unaprjeđenja i korištenja Zaštićenog područja

Županijska skupština može donositi odredbe o prekršajima za kršenje pravnih propisa koje donosi (članak 2 Prekršajnog zakona NN 107/2007 i 39/2013). Stoga se od Odluka o mjerama zaštite, očuvanja, unaprjeđenja i korištenja Zaštićenog područja očekuje da sadrže odredbe o prekršajima i novčanim kaznama za kršenje tih Odluka¹⁴.

¹⁴ Trenutačno ne postoje Odluke o mjerama zaštite, očuvanja, unaprjeđenja i korištenja zaštićenih područja zbog kratkog postojanja novog ZOZP-a.

■ Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama

Zaštićena morska područja, budući da su utvrđena kao geografski jasno određen prostor namijenjen zaštiti prirode kojim se upravlja radi dugoročnog očuvanja prirode i pratećih usluga ekološkog sustava, također su područja koja pripadaju pravnom režimu pomorskog dobra.

Prema članku 3. Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama (NN 158/2003, 100/2004, 141/2006 i 38/2009) "Pomorsko dobro je opće dobro od interesa za Republiku Hrvatsku, ima njezinu osobitu zaštitu, a upotrebljava se ili koristi pod uvjetima i na način propisan ovim Zakonom.

Pomorsko dobro čine unutarnje morske vode i teritorijalno more, njihovo dno i podzemlje, te dio kopna koji je po svojoj prirodi namijenjen općoj upotrebi ili je proglašen takvim, kao i sve što je s tim dijelom kopna trajno spojeno na površini ili ispod nje. U smislu stavka 2. ovoga članka, dijelom kopna smatra se: morska obala, luke, nasipi, sprudovi, hridi, grebeni, plaže, ušća rijeka koje se izljevaju u more, kanali spojeni s morem, te u moru i morskom podzemlju živa i neživa prirodna bogatstva."

Članak 5 (2): "Na pomorskom dobru ne može se stjecati pravo vlasništva ni druga stvarna prava po bilo kojoj osnovi."

Koncesije i koncesijska odobrenja mogu se dati na pomorskom dobru ograničavajući javnu uporabu pomorskog dobra kao općeg dobra.

■ Zakon o prostornom uređenju i gradnji (NN 76/2007, 38/2009, 55/2011, 90/2011, 50/2012, 55/2012 i 80/2013)

Zaštićeno obalno područje mora (ZOP) određuje se u svrhu zaštite, te održivog, svrhovitog i gospodarski učinkovitog korištenja, a obuhvaća sve otoke, pojas kopna u širini od 1.000 metara od obalne crte i pojas mora u širini od 300 m od obalne crte (članak 49. Zakona o prostornom uređenju i gradnji).

Zaštićeno obalno područje je primjenjivo u svim Zaštićenim morskim područjima.

U Zaštićenom obalnom području se planiranjem, odnosno provođenjem prostornih planova propisuje, osim drugih mjera, očuvanje i saniranje ugroženih područja prirodnih, kulturnih, povijesnih i tradicijskih vrijednosti obalnog i zaobalnog krajolika te poticanje prirodne obnove šuma i autohtone vegetacije (članak 49. Zakona o prostornom uređenju i gradnji). Osim drugih mjera, također je obvezno odrediti mjere zaštite okoliša na kopnu i u moru, zaštititi resurse pitke vode, te osigurati javni interes u korištenju pomorskog dobra.

■ Kazneni zakon

Gradnja u Zaštićenim područjima (uključujući Zaštićena morska područja) kojom se krše zakonski propisi smatra se kaznenim djelom i kaznit će se kaznom zatvora od 6 mjeseci do 5 godina sukladno članku 212. Kaznenog zakona (NN 125/2011 i 144/2012).

Ribolov (ne isključivo u Zaštićenim područjima) na način ili sredstvima za masovno uništavanje ili upotrebom drugih nedopuštenih sredstava, kazneno je djelo i kaznit će se kaznom zatvora do tri godine sukladno članku 204. Kaznenog zakona.

■ Zakon o morskome ribarstvu

Potrebno je razmotriti i Zakon o morskome ribarstvu (NN 81/2013), budući da propisuje gospodarski ribolov, mali obalni ribolov, mali ribolov, sportski ribolov, rekreacijski ribolov, ribolov u znanstvene svrhe i ribolovni turizam koji se može obavljati uz pribavljanje važećih ribolovnih dozvola koje izdaje ministarstvo poljoprivrede, središnje državno upravno tijelo odgovorno za morskome ribarstvo, ili druga tijela koje je ministarstvo poljoprivrede ovlastilo za neke kategorije ribolova. Ovaj zakon propisuje gospodarenje i zaštitu obnovljivih bioloških bogatstava mora, načine i uvjete obavljanja ribolova i uzgoja, praćenje ulova i uzgoja kroz prikupljanje podataka, potpore u ribarstvu i uređenje tržišta, nadzor i inspekciju, te druga područja bitna za morskome ribarstvo.

Zakon o morskome ribarstvu (NN 81/2013) je stupio na snagu u srpnju 2013. godine. Prema prethodnom Zakonu o morskome ribarstvu (NN 56/10 i 55/11), koji je bio na snazi do 1. srpnja 2013., tri kategorije Zaštićenih morskih područja, odnosno, nacionalni park, posebni rezervat i strogi rezervat, izričito su bile izostavljene iz ribolovnog mora. Ribolov u te tri kategorije Zaštićenih morskih područja propisivao je ZOZP, odnosno odredbe Pravilnika o unutarnjem redu. Provedba ograničenja propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu bila je ograničena zbog zakonskog pravila prema kojem prekršaje izričito propisuje zakon¹⁵, a ne podzakonski propisi (pravilnik). Ovo je bio problem posebice u morskim nacionalnim parkovima gdje prema ZOZP-u nije dopušten gospodarski ribolov, dok je dopušten tradicionalni ribolov u skladu s detaljnijim režimom propisanim Pravilnikom o unutarnjem redu.

Prema članku 4. novoga Zakona o morskome ribarstvu, sva Zaštićena morska područja sada su službeno uključena u područje ribolovnog mora. Međutim, prema istom članku, ograničenja obavljanja ribolova i uzgoja ribe i drugih morskih organizama u dijelovima ribolovnog mora koji su zaštićeni u kategorijama nacionalnog parka, strogog rezervata, posebnog rezervata i parka prirode, propisuju se podzakonskim aktom donesenim na temelju ZOZP-a uz obveznu prethodnu suglasnost Ministarstva poljoprivrede. U tom smislu, ZOZP osigurava donošenje Pravilnika o očuvanju i zaštiti Zaštićenog područja kao instrumenta koji je također predviđen za primjenu posebnog unutarnjeg režima za upravljanje ribolovom u svakom Zaštićenom morskome području. Međutim, Pravilnik o očuvanju i zaštiti, kao pravni instrument čija je namjena propisivati upravljanje ribolovom, otvara pitanja o pravnim ograničenjima njegove provedbe¹⁶ kako je bilo objašnjeno ranije u odjeljku o Pravilniku o zaštiti i očuvanju. Unatoč tome, uključivanjem svih kategorija Zaštićenih morskih područja u područje ribolovnog mora namjeravalo se poboljšati provedbu putem uključivanja mehanizama nadzora iz Zakona o morskome ribarstvu unutar Zaštićenih morskih područja, posebice inspekcije za ribarstvo u Zaštićenim morskome područjima.

15 Članak 2 Prekršajnog zakona (NN 107/07 i 39/13)

16 *Ibid.*

B. Alat za provedbu politike: nacionalna Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (NSAP)

Nacionalna Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske¹⁷ usvojeni su 30. lipnja 1999., sukladno članku 80. Ustava Republike Hrvatske i članku 6. Zakona o potvrđivanju Konvencije o biološkoj raznolikosti. Kasnije su izmijenjeni i dopunjeni 28. studenog 2008. sukladno članku 80. Ustava Republike Hrvatske i članku 151., stavak 1. Zakona o zaštiti prirode.

Strategija je temeljni dokument zaštite prirode, jer određuje dugoročne ciljeve i smjernice očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti te zaštićenih prirodnih vrijednosti, kao i načine njezina provođenja, u skladu s ukupnim gospodarskim, društvenim i kulturnim razvojem Republike Hrvatske.

Kao potpisnica Konvencije o biološkoj raznolikosti (CBD, vidi Dodatak 1), Hrvatska je imala obvezu donošenja Strategije¹⁸. Osim toga, uspostavljanje novog pravnog i institucionalnog okvira zaštite prirode, ponajprije zbog pristupanja međunarodnim konvencijama i sporazumima u području zaštite prirode, procesa pristupanja Europskoj uniji i usklađivanja zakona s odgovarajućim direktivama i propisima Europske unije – Direktiva Vijeća 92/43/EGZ o očuvanju prirodnih staništa i divlje flore i faune (u daljnjem tekstu: Direktiva o staništima), Direktiva Vijeća 79/409/EGZ o očuvanju divljih ptica (u daljnjem tekstu: Direktiva o pticama), propisi CITES i drugi relevantnim zakoni – povećalo je potrebu za revizijom Strategije iz 1999. godine, ali i za razmatranjem strateških ciljeva i smjernica na sasvim novim temeljima. Konačan rezultat – nova Strategija – postao je dostupan 2008. godine.

Pojam “Zaštićeno morsko područje” nije, kao takav, uključen u Nacionalnu strategiju. Međutim, u tekstu se često daje posebna pozornost morskim staništima prema njihovoj definiciji u Nacionalnoj klasifikaciji staništa Republike Hrvatske¹⁹.

Strategija također predlaže akcijske planove koji su relevantni za morski okoliš a mogu se primijeniti na Zaštićena morska područja:

- kartiranje morskih staništa na područjima mora pod jurisdikcijom Republike Hrvatske (Akcijski plan 3.1.2.1.2);
- procjena kapaciteta morskog ekosustava za marikulturu (Akcijski plan 6.5.1.1);
- procjena dostupnog biološkog naselja ribe (stok) i optimalnih razina iskorištavanja u skladu sa procjenom (Akcijski plan 6.5.1.2.);
- utvrđivanje rasprostranjenosti morskih staništa važnih za očuvanje biološke raznolikosti i odgovarajućih područja koja je potrebno zaštititi (Akcijski plan 6.5.2.1);
- ugrađivanje mjera i uvjeta zaštite prirode u programske dokumente iz područja morskog ribarstva (Akcijski plan 6.5.2.2);
- definiranje intenziteta utjecaja kaveznog uzgoja ribe na bentičku biocenuzu i razrada mjera u cilju smanjenja utjecaja (Akcijski plan 6.5.3.1.);
- nastavak trajnog praćenja (monitoring) stanja pelagičkih i bentičkih zajednica u hrvatskom dijelu Jadrana (Akcijski plan 6.5.3.2);
- uključiti ribare kroz edukaciju u sustav praćenja (monitoring) strogo zaštićenih vrsta, posebno morske kornjače, delfina, morskog psa i sredozemne medvjedice (Akcijski plan 6.5.3.3);
- istraživanje i vrednovanje područja mora pod jurisdikcijom Republike Hrvatske u odnosu na mrežu NATURA 2000 (Akcijski plan 6.5.3.4);
- istraživanje mogućnosti osnivanja zaštićenih ribolovnih područja kao dodatnih alata za održivo upravljanje ribolovnim fondom (Akcijski plan 6.5.3.5).

Nacionalna strategija predlaže strateški cilj, smjernice i akcijske planove, za energetske sektor i turizam (vidi Prilog 2).

17 Nacionalna strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (NN 143/08)

18 Zakon o potvrđivanju Konvencije o biološkoj raznolikosti, NN-IT 6/96

19 <http://www.dzrp.hr/eng/habitats/national-habitat-classification/national-habitat-classification-740.html>

II. INSTITUCIONALNE NADLEŽNOSTI ZA ZAŠTIĆENA MORSKA PODRUČJA

Prvenstveno, središnje državno upravno tijelo nadležno za Zaštićena područja (uključujući i Zaštićena morska područja) je **Ministarstvo zaštite okoliša i prirode**, dok na regionalnoj (županijskoj) razini postoje upravna tijela koja provode određene upravne postupke u smislu ZOZP-a. Uz to, neizravno (uz prethodne suglasnosti), brojna druga ministarstva imaju određene upravne nadležnosti unutar sustava Zaštićenih područja, ili izravno provode svoju upravnu nadležnost kao i bilo gdje unutar teritorija Republike Hrvatske

Javne ustanove su odgovorne za upravljanje Zaštićenim područjima ali nemaju upravne ovlasti. U tom smislu, javne ustanove nisu ovlaštene donositi upravne akte (rješenja), osim kada daju koncesijska odobrenja.

A. Tijela gospodarenja Zaštićenim područjima (uključujući i Zaštićena morska područja)

A.1. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode

Kratak pregled recentne povijesti sustava zaštite prirode u Republici Hrvatskoj (izvor: Ministarstvo zaštite okoliša i prirode ²⁰)

U posljednja dva desetljeća, služba za zaštitu prirode je često mijenjala položaj unutar vladinih institucija. Od 1990. do 1994. godine je bila u sklopu Ministarstva zaštite okoliša, prostornog planiranja i graditeljstva. Od 1995. godine je bila dio Državne uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine da bi 1997. godine potpala pod Ministarstvo kulture. Te iste godine, služba ulazi u sustav Državne uprave za zaštitu prirode i okoliša, a 2000. postaje dijelom Ministarstva zaštite okoliša i prostornog planiranja. Uprava za zaštitu prirode je 2004. godine postala sastavni dio Ministarstva kulture. Nakon stupanja na snagu Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave (NN br. 150/11 i 22/12), koji je Hrvatski sabor prihvatio na sjednici održanoj dana 22. prosinca 2011., upravljanje zaštitom prirode je preuzelo Ministarstvo zaštite okoliša i prirode.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode obuhvaća dvije Uprave za Zaštićena područja:

- 1) Uprava za zaštitu prirode
- 2) Uprava za inspekcijske poslove

Uprava za zaštitu prirode obavlja upravne i tehničke aktivnosti koje se odnose na očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti, održivo korištenje prirodnih resursa i zaštitu prirodnih vrijednosti putem provođenja ili osiguranja provođenja obveza preuzetih u skladu s međunarodnim ugovorima, zakonima i drugim propisima. Uprava nadgleda javne ustanove za upravljanje Zaštićenim područjima, vrši aktivnosti vezane za međunarodnu suradnju i europske integracije, strateško

planiranje zaštite prirode, koordinaciju i praćenje stručnih aktivnosti u području zaštite prirode. Uprava za zaštitu prirode je podijeljena u dva sektora:

- Sektor za biološku raznolikost i međunarodnu suradnju u zaštiti prirode
- Sektor za Zaštićena područja, zaštitu nežive prirode i održivo korištenje prirodnih dobara (uključujući službu za Zaštićena područja i službu za održivo korištenje prirodnih dobara).

Uprava za inspekcijske poslove vrši upravne i stručne aktivnosti koje se odnose na provođenje inspekcija određenih zahtjeva, dozvola, odluka i drugih akata koje je izdala Uprava za zaštitu prirode, te nadgleda provedbu izravne zaštite, očuvanja i korištenja prirodnih vrijednosti. Ta je uprava podijeljena na dva odjela:

- Odjel za inspekciju zaštite prirode koji vrši inspekcije Zaštićenih područja (nacionalnih parkova, parkova prirode, prirodnih rezervata, značajnih krajobrazna, itd.), nadgleda provođenje zaštite strogo zaštićenih i zaštićenih životinjskih i biljnih vrsta te korištenje prirodnih vrijednosti.
- Odjel za unaprjeđenje rada nadzorne službe koji sudjeluje u međunarodnim suradnjama i koordinira ih sa sličnim službama te pomaže u praktičnoj provedbi propisa u području zaštite prirode.

A.2. Županijska upravna tijela odgovorna za zaštitu prirode

Osim Ministarstva, upravne i stručne zadatke koji se tiču zaštite prirode vrše upravna tijela pojedine županije nadležna za zaštitu prirode (članak 13. ZOZP-a). To su upravna (izvršna) tijela na regionalnoj (županijskoj) razini nadležna za određene aspekte upravljanja Zaštićenim područjima (uključujući i Zaštićena morska područja) od lokalnog značenja. Na rješenja županijskog upravnog tijela može se uložiti žalba pri Ministarstvu prije nego što mogu biti osporavana na nadležnom upravnom sudu. Kako je već objašnjeno, ta upravna tijela provode postupke za davanje dopuštenja za zahvate u Zaštićenom području od lokalnog značenja za koje nije potrebna lokacijska dozvola; utvrđuju i izdaju uvjete zaštite prirode koji će se unijeti u lokacijske dozvole za zahvate za koje je potrebna lokacijska dozvola prema Zakonu o prostornom planiranju i graditeljstvu, kada se ti zahvati trebaju provesti na Zaštićenom području od lokalnog značenja; izdaju dopuštenja za znanstvena istraživanja unutar Zaštićenog područja od lokalnog značenja, te, među ostalim zadacima, provode određene dijelove postupka Ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu (OPZEM).

A.3. Državni zavod za zaštitu prirode (DZZP)

Godine 2003. je osnovan središnji stručni zavod za zaštitu prirode – Državni zavod za zaštitu prirode (DZZP). Zavod je osnovan na temelju Uredbe Vlade Republike Hrvatske prihvaćene 30. listopada 2002., u skladu s nacionalnom Strategijom i akcijskim planom (NN 81/99) te Provedbenim planom Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Zavod provodi

²⁰ <http://www.zastita-prirode.hr/eng/Protected-Nature/Nature-protection-in-the-Republic-of-Croatia/History-of-nature-protection-in-the-Republic-of-Croatia>

niz aktivnosti kojima je cilj osigurati dugoročno očuvanje i poboljšanje hrvatske prirodne baštine.

Zavod nije upravno tijelo, jer nema upravnih ovlasti, što znači da nije ovlašten donositi upravne akte (rješenja). Kao središnja stručna javna institucija za zaštitu prirode, djeluje kao podrška drugim nadležnim tijelima unutar sustava zaštite okoliša Republike Hrvatske.

Od početka svojega djelovanja, Zavod aktivno surađuje s tijelima državne uprave, zavodima, sveučilištima, nevladinim organizacijama, školstvom i drugim interesnim skupinama²¹.

Prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/2013), Zavod provodi stručne zadatke vezane za zaštitu prirode Republike Hrvatske, posebice zadatke kojima je cilj: prikupljanje i analiza podataka u vezi sa zaštitom prirode; izrada i održavanje baza podataka o divljim i stranim invazivnim vrstama, stanišnim tipovima, ekosustavima, Zaštićenim područjima i ekološki značajnim područjima, područjima ekološke mreže, georaznolikosti i speleološkim objektima; uspostava i vođenje Informacijskog sustava zaštite prirode (uključujući Katalog vrsta i staništa i Katastar speleoloških objekata); procjenjivanje ugroženosti sastavnica biološke raznolikosti (uključujući izradu crvenog popisa ugroženih zavičajnih divljih vrsta); standardizacija metodologije i protokola, praćenje stanja očuvanosti bioraznolikosti i georaznolikosti i predlaganje mjera za njihovu zaštitu; pripremanje stručnih podloga za zaštitu i očuvanje dijelova prirode, ekološki značajnih područja i ekološke mreže; razvoj standarda vezanih uz planiranje upravljanja, provedbu planova i procjenu učinkovitosti upravljanja Zaštićenim područjima i područjima ekoloških mreža; sudjelovanje u provođenju međunarodnih ugovora o zaštiti prirode, organiziranje i provođenje odgojno-obrazovnih i promidžbenih aktivnosti u zaštiti prirode, te drugi zadaci.

DZZP ima odjel za Zaštićena područja koji je također podijeljen u četiri odsjeka:

- Odsjek za Zaštićena područja
- Odsjek za evidentirane prirodne vrijednosti
- Odsjek za planove i programe upravljanja
- Odsjek za geološku baštinu

Novi Zakon o zaštiti prirode omogućava uvođenje novog centraliziranog modela upravljanja. Rezultati projekta

21 Zavod, među ostalim, provodi zadaće kao što su: popis životinjskih i biljnih vrsta, te stanišnih tipova; osnivanje sustava za nadzor pojedinih strogo zaštićenih vrsta; razvoj planova upravljanja za vuka i risa; razvoj predložene hrvatske Ekološke mreže i priprema prijedloga za ekološku mrežu NATURA 2000; pripremanje nacrtu planova upravljanja za četiri potencijalna područja NATURA 2000; razvoj prijedloga za zaštitu oko 30 područja; razvoj stručnih temeljnih prijedloga za sedam važnih podzakonskih akata o zaštiti prirode (uključujući i podzakonske propise o zaštiti biljnih i životinjskih vrsta, te područja ekološke mreže); razvoj nacrtu prijedloga Izvješća o stanju zaštite prirode u razdoblju od 2000. do 2007.; aktivno sudjelovanje u stvaranju nacrtu Nacionalne strategije i Akcijskog plana za zaštitu biološke i krajobrazne raznolikosti od 2008.; razvoj više od 60 stručnih temeljnih prijedloga za planove upravljanja prirodnim resursima i prostorne planove; i objavljuje brojne publikacije za podizanje javne svijesti o potrebi očuvanja okoliša.

„Jačanje institucionalne i financijske održivosti nacionalnog sustava Zaštićenih područja“ (*“Strengthening the Institutional and Financial Sustainability of the National Protected Area System”*), financiranog putem GEF-a, a koji je trenutačno u tijeku, doprinijet će analizi djelatnosti javnih institucija u svrhu poboljšanja učinkovitosti upravljanja Zaštićenim područjima²².

A.4. Ostala relevantna tijela gospodarenja Zaštićenim područjima

Kako smo vidjeli u odjeljku o zakonskim instrumentima, **Ministarstvo poljoprivrede**, provodeći Zakon o morskome ribarstvu, igra važnu ulogu u osnivanju i upravljanju morskim Zaštićenim područjima²³.

Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture²⁴ također se treba uzeti u obzir uglavnom zbog njegovog rada u području pomorskog prometa i zaštite Jadrana. Što se tiče ovog posljednjeg, Uprava sigurnosti plovidbe unutar toga Ministarstva, u suradnji s Institutom za oceanografiju i ribarstvo, prati invazivnu vrstu *Caulerpa racemosa* (također i u morskim Zaštićenim područjima). Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture je nadležno za provedbu Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama (NN 158/2003, 100/2004, 141/2006 i 38/2009).

Ministarstvo graditeljstva i prostornog planiranja je središnje tijelo državne uprave odgovorno za provedbu Zakona o prostornom planiranju i graditeljstvu (NN 76/2007, 38/2009, 55/2011, 90/2011, 50/2012, 55/2012 i 80/2013). Sustav prostornog planiranja, Zaštićeni obalni pojas, lokacijske i građevinske dozvole, te s tim povezan nadzor, spadaju u nadležnost ovoga Ministarstva.

Nadalje, tu je i **Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije**, čiji je zadatak održivi razvoj Jadranskog mora, otoka i priobalja; predlaganje politike održivog razvoja i uspostava cjelovitog sustava planiranja, programiranja, upravljanja i financiranja održivog razvoja otoka i priobalja; planiranje, izrada i provedba strateških dokumenata i projekata prometne, komunalne i društvene infrastrukture na otocima i u priobalju, pokretanje, usklađivanje i nadzor poslova određenih aktima i propisima kojima se uređuje razvitak otoka i priobalja.

Konačno, **Agencija za zaštitu okoliša**²⁵ je neovisna javna institucija osnovana odlukom Vlade Republike Hrvatske za „prikupljanje, objedinjavanje i obradu podataka o okolišu“. Potreba za osnivanjem Agencije za zaštitu okoliša, kao središnje institucije u koju će se slijevati svi važni podaci o okolišu, definirana je nacionalnom Strategijom i akcijskim planom zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti. Stoga je Agencija središnje stručno tijelo i potencijalni promicatelj održivog razvoja:

22 <http://www.undp.hr/show.jsp?page=148428>

23 Internetske stranice Ministarstva poljoprivrede, Uprava ribarstva: <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=43>

24 Internetske stranice Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture: <http://www.mppi.hr/default.aspx?id=670>

25 Internetske stranice Hrvatske agencije za zaštitu okoliša: <http://www.azo.hr/AboutUs>

- putem Plana provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europske zajednice i njezinih država članica i Republike Hrvatske (članak. 81. o osnivanju hrvatske Agencije za zaštitu okoliša);
- putem potrebe za unaprjeđenjem infrastrukture potrebne za učinkovito provođenje ekološke politike (Ministarstvo, Agencija, Fond);
- putem usklađivanja hrvatskog zakonskog i institucionalnog okvira zaštite okoliša s onim Europske unije.

Hrvatska Agencija za zaštitu okoliša ima obvezu analize i tumačenja prikupljenih podataka o okolišu, te pružanja podataka potrebnih za učinkovitu provedbu politike zaštite okoliša državnoj upravi, Vladi i Saboru.

Uz te osnovne zadatke, Agencija je aktivna i na široj razini, budući da proaktivno sudjeluje u planiranju i razvoju novih oblika zaštite okoliša i nadgledanju rezultata akcijskih planova i projekata zaštite okoliša.

Hrvatska Agencija za zaštitu okoliša je nacionalna kontaktna točka za suradnju s Europskom agencijom za zaštitu okoliša (*European Environment Agency* ili EEA), a uključena je u Europsku mrežu za informiranje o okolišu i promatranje okoliša (*European Environment Information and Observation Network* ili EIONET).

EIONET je suradnička mreža EEA i njezinih zemalja članica koja daje podatke za odgovorno donošenje odluka o zaštiti okoliša u Europi i provedbu učinkovite politike zaštite okoliša.

Agencija također surađuje sa sličnim nacionalnim institucijama diljem Europe.

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost (Fond) osnovan je 2004. g., Zakonom o Fondu za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost iz 2003. g. (No 01-081-03-2395/2) u cilju jačanja financiranja očuvanja, održivog korištenja, zaštite i unapređenja okoliša, te također financiranja energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije. Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost je izvan-proračunski fond. Djelovanje i ustrojstvo Fonda određeni su Zakonom iz 2003. g. i Statutom Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost (NN 193/03, 73/04, 116/08, 101/09, 118/11, 67/13, 70/14, 155/14) koji je donio Upravni odbor Fonda uz suglasnost Vlade RH. Fondom upravljaju direktor i upravni odbor, članovi kojega su između ostalih i predstavnici Ministarstva zaštite okoliša i prirode. Prihodi Fonda osiguravaju se iz namjenskih prihoda Fonda od naknada onečišćivača okoliša, naknade korisnika okoliša, naknada na opterećivanje okoliša otpadom i posebne naknade za okoliš vozila na motorni pogon, koje se koriste za financiranje programa i projekata određenih u skladu sa državnim strateškim i političkim dokumentima o okolišu i energetici.

B. Tijela nadležna za upravljanje Zaštićenim područjima (uključujući Zaštićena morska područja) u Hrvatskoj: javne ustanove

Prema članku 130. ZOZP-a, u Hrvatskoj Zaštićenim područjima (uključujući i Zaštićena morska područja) upravljaju javne ustanove.

Prema članku 131. ZOZP-a, glavna uloga tih javnih ustanova jest: „*djelatnost zaštite, održavanja i promicanja Zaštićenog područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, nadziru provođenje uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravljaju te sudjeluju u prikupljanju podataka u svrhu praćenja stanja očuvanja prirode.*”

Ovisno o proglašenoj kategoriji Zaštićenog područja, javne ustanove se osnivaju na sljedeći način (članak 130):

- Javne ustanove odgovorne za upravljanje nacionalnim parkom i parkom prirode osniva Republika Hrvatska (uredbom);
- Javne ustanove odgovorne za upravljanje ostalim Zaštićenim područjima i/ili drugim zaštićenim dijelovima prirode osnivaju županijske skupštine (odlukom županijske skupštine ili ako je institucija na razini općine/grada, tada se osniva odlukom općinske/gradske skupštine);

Javne ustanove za upravljanje nacionalnim parkovima ili parkovima prirode mogu također upravljati drugim Zaštićenim područjima ako se nalaze na teritoriju nacionalnog parka ili parka prirode ili uz njega, odnosno graniče s njim.

ZOZP pruža mogućnost centralizacije upravljanja Zaštićenim područjima od nacionalnog značenja (članak 130). U takvom slučaju, Vlada može uredbom osnovati javnu ustanovu odgovornu za upravljanje svim Zaštićenim područjima od nacionalnog značaja.

III. GOSPODARENJE I UPRAVLJANJE SPECIFIČNI ZA ZAŠTIĆENA MORSKA PODRUČJA

A. Gospodarenje

U Hrvatskoj, tipovi gospodarenja odnose se samo na Zaštićena područja pod upravom države. Delegiranje ovlasti moguće je samo na razinu županija. Ministarstvo ima nadležnost gospodarenja Zaštićenim područjima (uključujući Zaštićena morska područja) od nacionalnog značenja, dok je gospodarenje Zaštićenim područjima od lokalnog značenja odgovornost županijskih upravnih tijela.

Nadležnost za gospodarenje prvenstveno uključuje izdavanje upravnih akata u obliku rješenja donesenih na temelju upravnih postupaka provedenih u skladu sa Zakonom o općem upravnom postupku (NN 47/2009). Upravni akt je akt kojim nadležno upravno tijelo u obavljanju svoje javne nadležnosti odlučuje o specifičnim *pravima ili obvezama* određene fizičke ili pravne osobe u nekom upravnom predmetu. Upravni akt koji izdaje Ministarstvo može osporiti pravna ili fizička osoba pred nadležnim upravnim sudom, dok se protiv upravnog

akta koji izdaje županijsko upravno tijelo može podnijeti žalba Ministarstvu i u konačnici se može i osporavati na upravnom sudu.

Javne ustanove nisu ovlaštene za izdavanje upravnih akata osim kada daju koncesijska odobrenja.

Vrste aktivnosti, intervencija i zahvata dopuštenih unutar Zaštićenih područja putem upravnih akata, u skladu sa ZOZP-om, objašnjeni su ranije u dijelu A.1. Zakon o zaštiti prirode (ZOZP).

Gospodarenje Zaštićenim područjima sukladno ZOZP-u također uključuje i neke druge ovlasti koje se odnose na upravni nadzor nad aktivnostima javnih ustanova, inspekciju kao oblik izravnog nadzora koji se provodi u Zaštićenim područjima, ili ovlast Ministra da donese naredbu kojom se zabranjuje posjećivanje u Zaštićenih područja pod određenim uvjetima propisanim člankom 146. ZOZP-a.

A.1. Pravni mehanizam postupka proglašavanja/ukidanja Zaštićenih područja (uključujući Zaštićena morska područja)

Postupak proglašavanja Zaštićenih područja u potpunosti je opisan u Zakonu o zaštiti prirode (članci 123. do 128.).

Tijela nadležna za proglašavanje Zaštićenih područja prema članku 123.: „(1) Nacionalni park i park prirode proglašava Hrvatski sabor zakonom. (2) Stroge i posebne rezervate proglašava Vlada Republike Hrvatske uredbom. (3) Regionalni park i značajni krajobraz, uz prethodnu suglasnost Ministarstva i središnjeg tijela državne uprave²⁶ nadležnog za poslove poljoprivrede, ribarstva, šumarstva, vodnoga gospodarstva, pomorstva i gospodarstva, proglašava predstavničko tijelo nadležne jedinice područne (regionalne) samouprave. (4) Spomenik prirode, park-šumu i spomenik parkovne arhitekture, uz prethodnu suglasnost Ministarstva, a za park-šumu i središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove šumarstva, proglašava predstavničko tijelo nadležne jedinice područne (regionalne) samouprave. (5) Nije dopušteno proglašavanje Zaštićenog područja unutar prostora koji je posebnim propisima definiran kao područje od posebnog interesa za obranu.”

Zakonski uvjeti za proglašenje prema članku 124.: „(1) Prijedlog akta o proglašavanju temelji se na:

- stručnoj podlozi koju izrađuje Zavod za zaštitu prirode na zahtjev Ministarstva, a kojom se utvrđuju vrijednosti područja koje se predlaže zaštititi i način upravljanja tim područjem,
- izvaji tijela koje donosi akt o proglašenju o osiguranim sredstvima za upravljanje Zaštićenim područjem,
- posebnoj geodetskoj podlozi za upis pravnog režima u katastar i zemljišnu knjigu.

(2) Stručna podloga iz stavka 1. ovoga članka sadrži detaljan opis obilježja i vrijednosti područja koje se zaštićuje, ocjenu stanja toga područja, posljedice koje će donošenjem akta o

proglašenju proisteći, posebno s obzirom na vlasnička prava i zatečene gospodarske djelatnosti, te ocjenu i izvore potrebnih sredstava za provođenje akta o proglašenju Zaštićenog područja.”

Sadržaj akta o proglašavanju prema članku 126.: „Akt o proglašavanju Zaštićenog područja sadrži:

- naziv i kategoriju Zaštićenog područja,
- opis granice Zaštićenog područja,
- kartografski prikaz Zaštićenog područja u analognom i digitalnom obliku, koji je sastavni dio akta o proglašavanju,
- naznaku mjerila kartografskog prikaza,
- posebnu geodetsku podlogu za upis pravnog režima u katastar i zemljišnu knjigu.”

Zakonske odredbe o izvješćivanju javnosti o proglašavanju Zaštićenih područja prema članku 125.: „(1) O prijedlogu akta o proglašavanju Zaštićenog područja izvješćuje se javnost. Izvješćivanje javnosti podrazumijeva javni uvid u predloženi akt o proglašenju Zaštićenog područja i stručnu podlogu s kartografskom dokumentacijom. (2) Postupak javnog uvida za proglašavanje nacionalnih parkova, parkova prirode, strogih rezervata i posebnih rezervata organizira i provodi Ministarstvo. (3) Postupak javnog uvida za proglašenje spomenika prirode, regionalnog parka, značajnog krajobraza, park-šume i spomenika parkovne arhitekture organizira i provodi jedinica područne (regionalne) samouprave. (4) Javni uvid traje najmanje 30 dana. (5) Obavijest o javnom uvidu objavljuje se u najmanje jednom javnom glasilu te na internetskoj stranici tijela iz stavka 2. ili 3. ovoga članka, a sadrži podatak gdje se može pregledati kartografska i druga dokumentacija u svezi s predloženom zaštitom. (6) Predlagač akta o proglašavanju Zaštićenog područja dužan je očitovati se o podnesenim primjedbama prilikom javnog uvida, a podnesene primjedbe i očitovanja postaju sastavni dio dokumentacije na kojoj se temelji prijedlog akta o proglašavanju.”

Konačno, članak 128. se odnosi na odredbu o ukidanju zaštite:

„(1) Ako nestanu obilježja zbog kojih je proglašeno Zaštićeno područje, nadležno tijelo iz članka 123.²⁷ donosi akt o prestanku zaštite. (2) Prijedlog akta o prestanku zaštite koji donosi Hrvatski sabor, odnosno Vlada temelji se na stručnoj podlozi koju izrađuje Zavod na zahtjev Ministarstva. (3) Predstavničko tijelo nadležne jedinice područne (regionalne) samouprave donosi akt o prestanku zaštite uz prethodno pribavljeno mišljenje Zavoda i pribavljenu suglasnost Ministarstva. (4) Na izvješćivanje javnosti o prijedlogu akta o prestanku zaštite odgovarajuće se primjenjuju odredbe članka 125. ovoga Zakona. (5) Akt o prestanku zaštite, uz popis čestica s kojih prestaje zaštita, dostavlja se nadležnom područnom uredu za katastar radi brisanja iz evidencije posebnog pravnog režima. (6) Nakon što nadležni područni ured za katastar evidentira prestanak zaštite po službenoj dužnosti dostavit će nadležnom zemljišnoknjižnom sudu popis čestica radi brisanja zabilježbe posebnog pravnog režima - zaštićeno područje u zemljišnim knjigama.”

26 To su nadležna ministarstva, npr. Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo gospodarstva, itd.

27 Tijelo koje provodi uredbu o proglašenju.

B. Upravljanje

Tipovi gospodarenja u Hrvatskoj uključuju samo Zaštićena područja pod nadzorom države. Delegiranje odgovornosti je moguće samo na razinu županija. Upravljanje Zaštićenim područjem (uključujući i Zaštićeno morsko područje) u osnovi je određeno posebnim pravnim aktom o proglašenju Zaštićenog područja. Kategorija Zaštićenog područja se određuje ovim aktom, koji je utemeljen na stručnoj podlozi koju sastavlja DZZP, a kojom se utvrđuju vrijednosti područja koje treba zaštititi i način upravljanja područjem.

Specifično upravljanje Zaštićenim područjem pobliže je razrađeno u podzakonskim propisima²⁸:

- Pravilnici o zaštiti i očuvanju (Zaštićena područja od nacionalnog značenja),
- Odluke o mjerama zaštite, očuvanja, poboljšanja i korištenja Zaštićenih područja (Zaštićena područja od lokalnog značenja) i
- Prostorni planovi područja posebnih obilježja²⁹

kao i strateškim dokumentima:

- planovi upravljanja i
- godišnji programi zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Zaštićenog područja.

B.1. Strateški dokumenti

Planovi upravljanja

Plan upravljanja Zaštićenim područjem (članak 134., 138. i 9. (29) ZOZP-a) je strateški dokument koji određuje ciljeve upravljanja, aktivnosti potrebne za ostvarenje ciljeva i pokazatelje učinkovitosti upravljanja. Prema članku 138. ZOZP-a: „Upravljanje Zaštićenim područjem provodi se na temelju plana upravljanja“. Plan upravljanja donosi upravno vijeće javne ustanove uz suglasnost Ministarstva, po prethodno pribavljenom mišljenju Državnog zavoda za zaštitu prirode na razdoblje od deset godina, s mogućnošću izmjene i/ili dopune nakon pet godina. Upravna vijeća javnih ustanova moraju Ministarstvu ili izvršnom tijelu županije, grada ili općine, te Državnom zavodu za zaštitu prirode, dostaviti godišnje izvješće o ostvarivanju plana upravljanja. Sadržaj plana upravljanja, postupak usvajanja, te izmjene i dopune, reguliraju se pravilnikom koji donosi Ministar. Javne ustanove su prema Zakonu o zaštiti okoliša (NN 80/2013) obvezne omogućiti javni uvid u prijedloge planova upravljanja.³⁰

U smislu provođenja planova upravljanja Zaštićenim područjima, ZOZP propisuje da se pravne i fizičke osobe koje provode neku djelatnost u Zaštićenim područjima moraju pridržavati plana upravljanja. Posljedično tome, obavljanje neke djelatnosti u Zaštićenom području ne pridržavajući se plana upravljanja je prekršaj za koji je zapriječena kazna u skladu sa člankom 228. ZOZP (25.000,00 do 200.000,00 kuna za pravne osobe, odnosno 7.000,00 do 30.000,00 kuna za fizičke

osobe). Slične su odredbe postojale i u prethodnom Zakonu o zaštiti prirode. Prema izvorima u Inspekciji za zaštitu prirode, nitko do sada nije bio optužen za ovakav oblik prekršaja. Razlog tomu jest što je ovakav tip odredbe nemoguće provesti pred nadležnim sudom. Budući da je strateški dokument, plan upravljanja nije pravni akt. Još važnije je to da prekršaj ne smije biti zakonski određen na takav općeniti način ili tako neodređeno. Kako je već objašnjeno, slična pitanja provedbe postoje i u slučaju Pravilnika o zaštiti i očuvanju.

Treba spomenuti da planovi upravljanja nisu dovršeni za sva Zaštićena morska područja.

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Zaštićenog područja

Ovaj godišnji program je strateški dokument koji donosi upravno vijeće javne ustanove uz suglasnost Ministarstva, po prethodno pribavljenom mišljenju Državnog zavoda za zaštitu prirode za nacionalni park i park prirode ili uz suglasnost izvršnog tijela županije, grada ili općine i po prethodno pribavljenom mišljenju Državnog zavoda za zaštitu prirode za ostale kategorije Zaštićenih područja.

B.2. Definicije i kategorije Zaštićenih područja (uključujući Zaštićena morska područja)

Kao što je prikazano u Okviru 1, postoji devet kategorija Zaštićenih područja u Hrvatskoj, od kojih je sedam primjenjivo na Zaštićena morska područja. Dvije kategorije koje se ne mogu primijeniti na klasifikaciju Zaštićenih morskih područja su park šuma i spomenik parkovne arhitekture. Hrvatske kategorije su usklađene s kategorijama upravljanja Zaštićenim područjima Svjetskog povjerenstva za Zaštićena područja IUCN WCPA (*World Commission for Protected Areas*), a uvedene su i druge kategorije.

Hrvatska definicija Zaštićenih područja je u skladu s definicijom Zaštićenih područja IUCN-a (vidi Okvir 2), osim dijela o kulturnim vrijednostima. Međutim, kulturne vrijednosti i dobra su prepoznati i imaju određenu važnost u ZOZP-u, te je vrijednost očuvanja u nekim Zaštićenim područjima povećana također i zbog njihovog kulturnog statusa.

U skladu sa Zakonom RH o zaštiti prirode (članak 9 (50)): „Zaštićeno područje je geografski jasno određen prostor koji je namijenjen zaštiti prirode i kojim se upravlja radi dugoročnog očuvanja prirode i pratećih usluga ekološkog sustava.“

Ova definicija je u skladu s definicijom Zaštićenih područja IUCN-a.

Prema Zakonu RH o zaštiti prirode (NN 80/2013), u Hrvatskoj postoji devet nacionalnih kategorija zaštite, od kojih je sedam usklađeno s kategorijama³¹ IUCN-a, kao što je prikazano u donjoj tablici.

28 Podzakonski propisi koji su prethodno izneseni u odjeljku A.2.

29 Prethodno izneseno u odjeljku A.1.

30 Poblje objašnjeno u Dijelu II.

31 *Agricultural and Biological Sciences*, «Protected Area Management» (Poljoprivredne i biološke znanosti: «Upravljanje zaštićenim područjem»), knjigu uredila Barbara Sladonja, ISBN 978-953-51-0697-5, Izdanje: 8. kolovoza 2012. pod licencom CC BY 3.0. Poglavlje 5: Development Prospects of the Protected Areas System in Croatia (Mogućnosti razvoja sustava zaštićenih područja u Hrvatskoj); autori: Ivan Martinić, Barbara Sladonja i Elvis Zahtila; DOI: 10.5772/50482

OKVIR 1: Definicija i kategorije Zaštićenih područja u Hrvatskoj, te definicija Zaštićenih područja (i Zaštićenih morskih područja)

Kategorija zaštite	Namjena	Kategorija IUCN	Razina upravlj.
<i>Strogi rezervat</i>	Očuvanje neizmijenjene prirode (moguće je dopustiti: praćenje stanja prirode, obavljanje istraživanja i posjećivanje)	Ia	županijska
<i>Nacionalni park</i>	Očuvanje neizmijenjenih prirodnih vrijednosti, znanstvena, kulturna, obrazovno-odgojna i rekreativna namjena	II	nacionalna
<i>Posebni rezervat</i>	Očuvanje jedinstvenih, rijetkih ili reprezentativnih prirodnih vrijednosti, ili je ugroženo stanište ili stanište ugrožene divlje vrste	IV	županijska
<i>Park prirode</i>	Zaštita biološke i/ili georaznolikosti, vrijednih ekoloških obilježja, naglašenih krajobraznih i kulturno-povijesnih vrijednosti; znanstvena, kulturna, odgojno-obrazovna i rekreativna namjena	V	nacionalna
<i>Regionalni park</i>	Zaštita bioraznolikosti i/ili geoaznolikosti, vrijednih ekoloških obilježja i krajobraznih vrijednosti	V	županijska
<i>Spomenik prirode</i>	Zaštita ekološke, znanstvene, estetske ili odgojno-obrazovne vrijednosti	III	županijska
<i>Značajni krajobraz</i>	Zaštita krajobraza, bioraznolikosti i/ili georaznolikosti	V	županijska
<i>Park-šuma</i>	Očuvanje prirodne ili sadene šume veće bioraznolikosti i/ili krajobrazne vrijednosti; namjena: odmor i rekreacija	Nema prikladne kategorije IUCN-a	županijska
<i>Spomenik parkovne arhitekture</i>	Očuvanje umjetno oblikovanog prostora estetske, stilske, umjetničke, kulturno-povijesne i odgojno-obrazovne vrijednosti	Nema prikladne kategorije IUCN-a	županijska

IUCN-ova definicija i kategorije Zaštićenih područja primjenjuju se i na kopnena i na morska Zaštićena područja.

Prema IUCN-u, Zaštićeno područje je: "Geografski jasno određen prostor, koji je priznat, namijenjen i kojim se upravlja putem pravnih ili drugih učinkovitih sredstava, sa ciljem dugotrajnog očuvanja prirode i pratećih usluga ekološkog sustava te kulturnih vrijednosti".

U primjeni sustava kategorizacije, prvi korak je odrediti zadovoljava li prostor ovu definiciju, a drugi korak je odlučiti o najprikladnijoj kategoriji. Prikladna kategorija IUCN-a se dodjeljuje na temelju primarno navedenog cilja upravljanja Zaštićenim morskim područjem (koji se mora odnositi na najmaenije 75% Zaštićenog morskog područja).

Zaštićena područja u svijetu imaju različite nazive, te se njima upravlja s različitim ciljevima. Kako bi se olakšala njihova organizacija i poduprijelo korištenje zajedničkog standarda na međunarodnoj razini, IUCN je oblikovao sustav globalne kategorizacije. Ovaj sustav su 1994. godine prihvatile članice IUCN-a, a prepoznaje šest kategorija dodijeljenih u skladu sa ciljevima upravljanja Zaštićenim područjem³². Definicija ovih kategorija prema cilju upravljanja je razrađena u smjernicama

IUCN-WCPA iz 2008. za dodjelu kategorija upravljanja Zaštićenim područjem³³. Donja tablica navodi te definicije³⁴:

Kao što je predstavljeno u tablici 1, u RH je predviđeno devet kategorija zaštićenih područja, od kojih sedam mogu biti primjenjeni na morska zaštićena područja. Dvije kategorije koje se ne mogu primjeniti na morska zaštićena područja su park šuma i spomenik parkovne arhitekture. Hrvatske kategorije zaštite usklađene su sa IUCN WCPA kategorijama upravljanja za zaštićena područja te su također uvedene i druge kategorije.

Ova hrvatska definicija zaštićenog područja je u skladu sa IUCN definicijom zaštićenog područja (vidi tablicu 2) osim u dijelu koji se odnosi na kulturne vrijednosti. Unatoč navedenom, kulturne vrijednosti i dobra su priznati te im je dan određen značaj u Zakonu o zaštiti prirode, a vrijednost očuvanja za neka od zaštićenih područja je povećana radi njihovog kulturnog statusa.

32 IUCN-WCPA. 1994. *Guidelines for Protected Area Management Categories* (Smjernice za kategorije upravljanja zaštićenim područjima). IUCN i WCMC, Gland, CH.

33 Dudley, N. (Urednik) (2008). *Guidelines for Applying Protected Area Management Categories* (Smjernice za primjenu kategorija upravljanja zaštićenim područjem). Gland, Švicarska: IUCN. x + 86pp.

34 Lausche, Barbara. (2011). *Guidelines for Protected areas Legislation* (Smjernice za zakonske propise koji se odnose na Zaštićena područja). IUCN, Gland, Švicarska. Xxvi+370 pp.

OKVIR 2 IUCN-ovih Kategorije: Definicija i prema ciljevima upravljanja

Kategorija	Definicija prema ciljevima upravljanja
Kategorija I a: Strogi rezervat prirode	Strogo Zaštićena područja izdvojena zbog zaštite biološke raznolikosti, ali moguće i geoloških/geomorfoloških značajki, gdje su posjećivanje, korištenje prostora i drugi utjecaji strogo kontrolirani i ograničeni kako bi se osigurala zaštita očuvanih vrijednosti. Takva Zaštićena područja mogu služiti kao nezamjenjiva referentna područja za znanstvena istraživanja i praćenja.
Kategorija I b: Područje divljine	Zaštićena područja su obično velika neizmijenjena ili vrlo malo izmijenjena područja, koja zadržavaju svoj prirodni značaj i utjecaj bez stalnog ili značajnog naseljavanja ljudi, koja su zaštićena i kojima se upravlja kako bi se sačuvalo njihovo prirodno stanje.
Kategorija II: Nacionalni park	Zaštićena područja koja su velika prirodna ili gotovo prirodna područja, izdvojena zbog zaštite velikih ekoloških procesa zajedno s karakterističnim vrstama i ekosustavima, koja također pružaju temelj za okolišno i kulturno kompatibilne duhovne, znanstvene, obrazovne, rekreativne i posjetiteljske aktivnosti.
Kategorija III: Prirodni spomenik ili obilježje	Zaštićena područja izdvojena u svrhu zaštite specifičnog prirodnog spomenika, npr. reljefnog oblika, morske hridi, podmorske špilje, geološkog obilježja poput špilje ili čak i žive pojave kao što su stabla visoke starosti. To su općenito vrlo mala Zaštićena područja i često imaju visoku vrijednost za posjetitelje.
Kategorija IV: Područje upravljanja staništem ili vrstom	Zaštićena područja namijenjena zaštititi određene vrste ili staništa, uz upravljanje koje odražava taj cilj. Mnoga Zaštićena područja IV kategorije zahtijevaju provođenje redovnih aktivnosti usmjerenih prema zahtjevima određene vrste ili održavanju staništa, ali to nije zahtjev kategorije.
Kategorija V: Zaštićeni kopneni/morski krajobraz	Zaštićena područja u kojima je interakcija ljudi i prirode tijekom vremena stvorila područje osebujne ekološke, biološke, kulturne i estetske vrijednosti, i u kojima je očuvanje cjelovitosti ove interakcije ključno za zaštitu i održanje toga područja i očuvanje s njim povezane prirode i drugih vrijednosti.
Kategorija VI: Zaštićeno područje s održivim korištenjem prirodnih dobara	Zaštićena područja namijenjena očuvanju ekosustava i staništa, a usporedno s tim i pratećih kulturnih vrijednosti i tradicionalnih načina upravljanja prirodnim dobrima. Ova područja su obično velika, s većim dijelom u prirodnom stanju, u kojima se jednim dijelom upravlja kao održivim prirodnim dobrom gdje se niska razina neindustrijskog korištenja prirodnih dobara kompatibilnog s očuvanjem prirode smatra jednim od glavnih ciljeva područja.

Baza podataka MAPAMED navodi 10 postojećih morskih Zaštićenih područja u Hrvatskoj. Ta su morska Zaštićena područja svrstana u kategorije na sljedeći način.

Kategorija nacionalnih parkova:

- Nacionalni park Brijuni
- Nacionalni park Kornati
- Nacionalni park Mljet

Kategorija parkova prirode:

- Park prirode Lastovsko otočje
- Park prirode Telašćica

Kategorija posebnih rezervata:

- Posebni rezervat Limski zaljev
- Posebni rezervat Malostonski zaljev
- Posebni rezervat Delta Neretve
- Posebni rezervat Pantan
- Posebni rezervat Prvić

Trebalo bi primijetiti da osim nacionalnih parkova, parkova prirode i posebnih rezervata, postoje određeni mali otoci ili skupine otoka, morske špilje, rtovi i plaže zaštićeni kao spomenici prirode ili kao značajni krajobrazi koji su pod lokalnom upravom javnih ustanova za upravljanje Zaštićenim područjima na županijskoj ili općinskoj razini. Ta Zaštićena područja ili morski dio tih Zaštićenih područja nisu uključeni u popis MAPAMED.

Autori ovoga dokumenta preporučuju čitanje Smjernica za primjenu IUCN-ovih kategorija upravljanja Zaštićenim područjima na Zaštićena morska područja (*Guidelines for applying the IUCN Protected Area Management Categories to Marine Protected Areas*). Day J., Dudley N., Hockings M., Holmes G., Laffoley D., Stolton S. & S. Wells, 2012. Gland, Švicarska:IUCN.

C. Nadzor

Neposredan nadzor u Zaštićenim područjima (uključujući Zaštićena morska područja) provodi služba čuvara prirode javne ustanove koja upravlja Zaštićenim područjem (članak 206. ZOZP).

Ako čuvari prirode tijekom vršenja nadzora zateknu neku osobu koja obavlja radnje u Zaštićenom području za koje je propisana prekršajna odgovornost, imaju pravo i obvezu zatražiti osobnu iskaznicu ili drugi dokument kojim će provjeriti identitet osobe, davati zapovijedi i upozorenja, pregledati osobu, prtljagu, prijevozno sredstvo ili plovilo, privremeno ograničiti kretanje na određenom području, osigurati mjesto događaja, naplatiti novčanu kaznu, štetu ili učinjene troškove od prekršitelja uz izdavanje potvrde, privremeno oduzeti protupravno prisvojeni dio živog ili neživog svijeta koji pripada Zaštićenom području, kao i sredstva kojima je izvršeno protupravno prisvajanje, zatražiti uspostavu prijašnjeg stanja, odnosno narediti mjere za sprječavanje i uklanjanje štetnih posljedica, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu i pokrenuti prekršajni postupak (članak 209 Zakona o zaštiti prirode).

Inspeksijski nadzor nad primjenom Zakona o zaštiti prirode i propisa donesenih na temelju toga Zakona obavljaju državni službenici inspekcije zaštite prirode Ministarstva. Inspeksijski nadzor u Zaštićenom području također provode i druge inspekcije nadležne prema posebnim propisima iz područja zaštite okoliša, poljoprivrede, šumarstva, lovstva, ribarstva, vodnog gospodarstva, rudarstva, veterinarstva i zdravstva (koordinirani inspeksijski nadzor) na način propisan Zakonom o zaštiti prirode i navedenim posebnim propisima. Koordinirani inspeksijski nadzor ne isključuje samostalno postupanje drugih inspekcija u okviru njihove nadležnosti sukladno posebnim propisima (članak 210 Zakona o zaštiti prirode).

Policijски službenici Ministarstva unutarnjih poslova i ovlaštene osobe Obalne straže Republike Hrvatske obavljaju inspeksijski nadzor u slučaju kada postoji osnovana sumnja o povredi odredbi Zakona o zaštiti prirode i propisa donesenih na temelju toga Zakona, ako inspektori nisu nazočni ili nisu u mogućnosti intervenirati. Ovlaštene osobe Obalne straže mogu obavljati inspeksijski nadzor u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske ili na području zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa Republike Hrvatske, odnosno gospodarskog pojasa Republike Hrvatske sukladno posebnom propisu (članak 211 Zakona o zaštiti prirode).

D. Financiranje

Mehanizam financiranja za Zaštićena područja (uključujući Zaštićena morska područja) osigurava se iz državnog proračuna, proračuna županije, grada ili općine, prihoda od korištenja zaštićenih dijelova prirode, prihoda od kompenzacijskih naknada, iz drugih izvora utvrđenih ovim Zakonom i posebnim propisima (članak 132. ZOZP). Treba naglasiti da je razvoj turizma u Hrvatskoj doveo do porasta broja posjetitelja u Zaštićenim područjima (uključujući Zaštićena morska područja). Tijekom posljednjih nekoliko godina, zabilježen je i značajan porast broja posjetitelja u svim nacionalnim parkovima i parkovima prirode. Povećanje broja posjetitelja u nacionalnim parkovima i parkovima prirode dovelo je do povećanja prihoda, što zauzvrat omogućava alokaciju značajnog dijela tih sredstava za aktivnosti zaštite prirode. Nacionalni parkovi i parkovi prirode koriste ta sredstva za izgradnju infrastrukture, istraživanje, praćenje, itd.

© Yassine Ramzi SGHAIER.

DIO II

ANALIZA DIONIKA U ZAŠTIĆENIM MORSKIM PODRUČJIMA U HRVATSKOJ

I. OSTALI DIONICI U ZAŠTIĆENIM MORSKIM PODRUČJIMA

Osim vladinih tijela i tijela upravljanja opisanih u DIJELU I, postoje i druge vrste dionika u Zaštićenim morskim područjima. Mogu se grupirati na sljedeći način:

- Civilno društvo (neprofitno): ova skupina uključuje sveučilišta, istraživačke institute, nevladine organizacije, organizacije lokalne zajednice, itd.
- Privatni sektor (profitni): ova skupina okuplja trgovačka društva, profesionalne ribolovne organizacije, turističke operatere, interesne skupine za razvoj obale, itd.
- Ostali dionici i opća javnost.

A. Civilno društvo (neprofitno)

A.1. Akademski instituti i instituti za istraživanje mora

Glavni akademski i istraživački instituti za istraživanje mora u Hrvatskoj ukratko su opisani u nastavku. Oni se mogu uključiti u istraživanje, obuku ili obrazovanje o morskome okolišu, te sudjelovati u znanstvenim odborima za Zaštićena morska područja.

■ Institut za oceanografiju i ribarstvo³⁵

Institut za oceanografiju i ribarstvo u Splitu osnovan je 1930. godine kao prvi nacionalni znanstveni i istraživački institut za istraživanje mora. Uglavnom provodi istraživanja u vrlo složenom području biološke, kemijske i fizikalne oceanografije, sedimentologije, te ribarstvene biologije i akvakulture.

■ Pomorski fakultet, Sveučilište u Rijeci³⁶

Pomorski fakultet Sveučilišta u Rijeci, osnovan 1949. godine, prva je pomorska visokoškolska institucija za obrazovanje i obuku u Hrvatskoj. Od 1982. godine, Fakultet provodi programe za stjecanje titule magistra i doktora znanosti na studiju

pomorstva i prometa. Jedan od glavnih ciljeva je zaštita morskog okoliša. Fakultet se više usredotočuje na studij nautike i brodstrojarstva, brodarstvo i prijevozna logistiku/ menadžment, tehnologiju prometa, pomorske komunikacije i brodsku elektroniku. Bez obzira na to, očuvanje prirodne i ekološke ravnoteže u morskome i priobalnom okruženju još je jedan važan aspekt prema kojem usmjerava svoje znanstvene interese.

■ Institut za more i priobalje, Sveučilište u Dubrovniku³⁷

Institut se bavi istraživanjem prirodnih značajki Jadranskog mora i priobalja, a posebice istraživanjem strukture i procesa u ekosustavima, korištenjem i tumačenjem znanstvenih podataka za potrebe razvoja, unaprjeđenjem suradnje istraživača sa sličnim ustanovama i znanstvenim skupinama u Hrvatskoj i u inozemstvu, obrazovnim i kulturnim djelatnostima, kao i pružanjem stručnih usluga zainteresiranim korisnicima. Institut provodi aktivnosti zaštite okoliša: izradu studija utjecaja na okoliš, izradu stručnih podloga, praćenje živih bogatstava u moru i na kopnu, praćenje kakvoće mora..

■ Institut Ruđer Bošković³⁸

Institut Ruđer Bošković, sa sjedištem u Zagrebu, najveći je istraživački institut u Hrvatskoj. Unutar Instituta, dva su izdvojena odjela od interesa za Zaštićena morska područja:

Centar za istraživanje mora, Rovinj

Centar za istraživanje mora (CIM) je interdisciplinarni centar, čija je djelatnost usmjerena na osnovna i primijenjena oceanografska istraživanja.

Morska postaja Martinska, Sibenik

Ova postaja je ekstenzija Zavoda za istraživanje mora i okoliša Instituta Ruđer Bošković, a podržava obrazovanje, istraživanje, ekologiju i zaštitu okoliša u Šibensko-kninskoj županiji.

35 <http://www.izor.hr>

36 <http://www.pfri.uniri.hr>

37 <http://www.imp-du.com>

38 <http://www.irb.hr/>

■ Sveučilište u Zadru

Sveučilište u Zadru je najveće potpuno integrirano sveučilište u RH. U ponudi je poslijediplomski studij pomorskih znanosti. Također, Sveučilište u Zadru jest ili je bilo partner ili predvodnik u provedbi mnogih projekata koji su financirani od strane EU (INTERREG III, TEMPUS, FP 6, FP7 programmes). 2010. g. Sveučilište je pokrenulo projekt Arhipelag. Radi se o „istraživačkom i obrazovnom projektu koji za cilj ima širenje znanja i obrazovnih modela u zadarskom okruženju, posebno na zadarskim otocima, na način da se izmještaju neki od visoko-obrazovnih i istraživačkih djelatnosti u navedeno područje.“

Ostali dionici koji mogu doprinosti Zaštićenim morskim područjima su **Odsjek za biologiju Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu**³⁹ i **Hrvatski prirodoslovni muzej**⁴⁰.

A.2. Nevladine organizacije (NVO)

Nevladine organizacije mogu igrati ključnu ulogu u promicanju, identifikaciji i upravljanju Zaštićenim morskim područjima. Mogu se uključiti u sljedeće aktivnosti:

- Podizanje svijesti javnosti, edukacija;
- Poveznica između lokalnih i nacionalnih interesa;
- Poboljšanje kapaciteta;
- I u konačnici, upravljanje.

Glavne nevladine organizacije, koje rade na očuvanju Zaštićenih morskih područja i podizanju svijesti javnosti o ekološkim pitanjima i morskom okolišu, ukratko su opisane u nastavku.

■ Sunce, Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj⁴¹

Udruga Sunce je osnovana 15. rujna 1998. godine u Splitu kao odgovor na rastuće potrebe društva za poboljšanjem kvalitete okoliša, identifikacijom i rješavanjem pitanja zaštite okoliša i održanja ekoloških procesa. U početku su njezine aktivnosti bile usmjerene na rješavanje lokalnih problema, ali danas ta NVO djeluje na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.

■ REC Hrvatska⁴²

Hrvatski ured Regionalnog centra zaštite okoliša za Srednju i Istočnu Europu provodi projekte, među ostalim, sa ciljem promicanja održivog razvoja u lokalnim zajednicama, vrši obuku lokalnih i regionalnih uprava o propisima EU u području zaštite okoliša, te pruža podršku razvoju NVO u Jugoistočnoj Europi.

■ Prijatelji Zemlje Hrvatska (Friends of the Earth Croatia ili FoE-Hrvatska)⁴³

Zelena Akcija je hrvatska članica globalne mreže *Friends of the Earth* (Prijatelji Zemlje). Osnovana je u siječnju 1990. godine sa sjedištem u Zagrebu. Aktivno je uključena u probleme zaštite okoliša od lokalnog, nacionalnog i međunarodnog značenja. Glavne kampanje organizacije tiču se: obnovljive energije i klimatskih promjena, Lokalne Agende 21, „zelenog telefona“ za javnost, genetski-modificiranih organizama, zaštite prirode (šuma, Zaštićenih područja) i trgovine. Ova je NVO ranije vodila kampanje u području Zaštićenih morskih područja, a možda će to učiniti i u budućnosti.

■ Plavi svijet⁴⁴

Institut Plavi svijet za istraživanje i zaštitu mora osnovan je 1999. godine na otoku Lošinju, Hrvatska. Osnovan je s namjenom provedbe znanstvenih istraživanja i projekata očuvanja okoliša, kao i promicanja svijesti o zaštiti okoliša u lošinjsko-creskom arhipelagu, hrvatskoj i jadranskoj regiji u cjelini. Plavi svijet surađuje s brojnim organizacijama i institucijama u Hrvatskoj i šire. Plavi svijet je partner organizacije ACCOBAMS.

■ Akvarij Pula⁴⁵

Centar za spašavanje morskih kornjača osnovan je 2006. godine i prvi je centar te vrste u Hrvatskoj. Djeluje u sklopu Akvarija Pula i udruge Morski obrazovni centar Pula.

Kriteriji za prihvaćanje centra od strane Uprave za zaštitu prirode Ministarstva kulture, bili su, među ostalima, postojanje uvjeta za brigu o kornjačama raznih veličina te kvalificirano visokostručno osoblje, kao i prethodni uspjeh u tom području. Osim brige za morske kornjače i njihovog liječenja, aktivnosti centra uključuju označavanja kornjača i obavješćivanje lokalnog stanovništva, osobito ribara, koji često dolaze u kontakt s kornjačama tijekom svakodnevnog posla.

B. Privatni sektor (profitni)

Skupina dionika u Zaštićenim morskim područjima iz privatnog sektora (profitnog) uključuje sve one interesne skupine ili pojedince koji koriste prirodna dobra iz Zaštićenih morskih područja ili ovisi o Zaštićenim morskim područjima.

Dionici u postojećim Zaštićenim morskim područjima razlikuju se ovisno o specifičnim kategorijama zaštite koje omogućavaju različite vrste aktivnosti. Posljedično tome, razlikuju se dionici u Zaštićenim morskim područjima nacionalnih parkova gdje gospodarske aktivnosti u osnovi nisu dopuštene (osim ako nisu povezane s posjećivanjem⁴⁶) od dionika u Zaštićenim morskim područjima gdje je dopušten neki oblik gospodarskih aktivnosti (posebni rezervati, parkovi prirode).

43 <http://www.zelena-akcija.hr>

44 <http://www.blue-world.org/en/mission/>

45 <http://www.aquarium.hr/en/about-us/>

46 „...obavljanje ugostiteljskih, turističkih i rekreacijskih djelatnosti koje su u ulozi posjećivanja te obavljanje drugih djelatnosti ... može se dopustiti“ u skladu sa Člankom 113 ZOZP.

39 <http://www.pmf.unizg.hr/biol/en>

40 <http://www.hpm.hr/>

41 <http://www.sunce-st.org>

42 <http://croatia.rec.org>

U tom smislu, dionici u Zaštićenim morskim područjima uključuju:

- **Ribare** (pojedinačni ribari, ribarska trgovačka društva ili ribarske zadruge koje se bave gospodarskim ribolovom, priobalnim ribolovom, lovom sitne ribe, sportsko-rekreativnim ili turističkim ribolovom)⁴⁷ te uzgajivače ribe ili školjaka (akvakultura u posebnim rezervatima).
- **Poljoprivredne proizvođače** koji djeluju u Zaštićenim morskim područjima - uglavnom uzgajivači stoke (prvenstveno ovaca i koza), maslinari, vinogradari, pčelari, sakupljači ljekovitih biljaka, itd.
- Turizam u Zaštićenim morskim područjima uključuje nautičke **turističke djelatnike** (djelatnike u marinama⁴⁸, iznajmljivače jahti, itd.), kao i pojedince i društva koji vode različite vrste turističkih objekata (hoteli, apartmani za iznajmljivanje za odmor, kampovi) te nude niz turističkih usluga. **Turistički djelatnici/mali brodari** (društva ili pojedinci koji imaju turističke brodice) specijalizirani za turističke posjete/izlete u Zaštićenim morskim područjima druga su važna skupina dionika, kao i lokalni uredi turističkih zajednica.
- **Brodarske kompanije** koje povezuju otoke i kopno putem redovite usluge prijevoza putnika i tereta također predstavljaju dionike u Zaštićenim morskim područjima.

C. Ostali dionici i opća javnost

Ostali dionici uključuju privatne vlasnike zemljišta⁴⁹, Rimokatoličku crkvu kao pravnu osobu koja posjeduje značajne dijelove zemljišta u nekim Zaštićenim morskim područjima⁵⁰ ili je uključena u pravne postupke utvrđivanja vlasništva ili povrata imovine oduzete tijekom postojanja Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Hrvatska vojska također može biti uključena u popis dionika u Zaštićenim morskim područjima budući da upravlja određenim vojnim objektima u nekim Zaštićenim morskim područjima. Također, postoje lokalne zajednice koje predstavljaju njihovi lokalni politički predstavnici, te opća javnost.

47 Posebne vrste ribara kao dionike u zaštićenim morskim područjima bit će moguće jasnije identificirati kada se usvoje Pravilnici o zaštiti i očuvanju okoliša budući da će one sadržavati ograničenja ribolovnih aktivnosti u zaštićenim morskim područjima, prema Zakonu o morskom ribolovu.

48 Kao primjer marine za jahte u nacionalnom parku: „ACI Marina Piškera“ djeluje u Nacionalnom parku Kornati. <http://www.aci.hr/hr/marine/aci-marina-piskera>

49 Primjerice, Nacionalni park Kornati je u većinskom vlasništvu privatnih vlasnika.

50 To je slučaj u Nacionalnom parku Mljet.

II. POSTOJEĆI SUSTAV/PROCES SUDJELOVANJA DIONIKA U ZAŠTIĆENIM MORSKIM PODRUČJIMA

A. Sudjelovanje dionika predviđeno zakonom

Poglavlje X Zakona o zaštiti prirode donosi odredbe o pristupu informacijama i sudjelovanju javnosti (članak 198 – 200).

Nadležna tijela su dužna osigurati javnost podataka koji se odnose na stanje i zaštitu prirode. Sudjelovanje javnosti osigurava se tijekom izrade propisa o zaštiti prirode i prijedloga dokumenata.

Sudjelovanje dionika Zaštićenih morskih područja postoji samo u odnosu na postupak proglašavanja Zaštićenog morskog područja te u obliku javnih rasprava o prijedlozima planova upravljanja i podzakonskim propisima (Pravilnici o zaštiti i očuvanju).

Postupak proglašenja Zaštićenog morskog područja i prijedlozi planova upravljanja, te podzakonski propisi mjerodavni za sudjelovanje dionika

Javni uvid u postupak proglašenja Zaštićenog morskog područja detaljnije je propisan člankom 125. ZOZP.⁵¹ Budući dionici koji su dio opće javnosti moraju biti informirani o prijedlogu proglašenja Zaštićenog morskog područja. Treba uzeti u obzir njihove primjedbe i očitovanja. Nadležno tijelo koje predlaže akt o proglašavanju Zaštićenog morskog područja dužno je očitovati se o podnesenim primjedbama prilikom javnog uvida.

Na sličan je način omogućeno da prijedlozi plana upravljanja i podzakonski propisi (Pravilnici o zaštiti i očuvanju) budu dostupni za javni uvid. Javne ustanove i Ministarstvo moraju uzeti u obzir primjedbe i očitovanja dionika o predloženim aktima i dokumentima.

B. Sudjelovanje dionika u praksi

Kao što je već navedeno, sudjelovanje dionika u Zaštićenom morskom području (uključujući i druga Zaštićena područja) u smislu zakonskih obveza je ograničeno na njihovo sudjelovanje u postupku proglašenja i na prijedloge akata i dokumenata koji utječu na njihove interese.

Nije razvijen učinkovit sustav u smislu sudjelovanja dionika u svakodnevnom upravljanju Zaštićenim morskim područjima.

Planovi upravljanja predstavljaju alat i predviđaju određene ograničene oblike sudjelovanja dionika u upravljanju Zaštićenim morskim područjem. Učinkovit utjecaj dionika na upravljanje Zaštićenim morskim područjem u stvarnosti se provodi putem neformalnog i izravnog kontakta i pregovora dionika s predstavnicima javnih ustanova. Također, dionici su skloni putem Ministarstva vršiti utjecaj na upravljanje javnih ustanova. U tom smislu, Uprava za zaštitu prirode svakodnevno prima od dionika brojne pritužbe i prigovore. Službenici Uprave imaju ograničene ovlasti u odnosu na djelovanje javnih ustanova, jer

51 Postupak proglašenja objašnjen je u Dijelu I.

su javne ustanove neovisne pravne osobe koje djeluju u skladu sa ZOZP-om i Zakonom o ustanovama (NN 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08). Postupak upravnog nadzora je najvažniji pravni alat (ovlast) Ministarstva nad djelovanjem javnih ustanova⁵², ali ima ograničen učinak glede osiguranja učinkovitijeg sudjelovanja dionika u upravljanju Zaštićenim morskim područjem.

Najučinkovitiji način za sudjelovanje dionika u svakodnevnom upravljanju Zaštićenim morskim područjem jest uključivanje predstavnika dionika u upravna vijeća javnih ustanova za upravljanje Zaštićenim morskim područjem. Do 2004. godine, postojala je učinkovita shema koja je uključivala predstavnike dionika kao članove upravnih vijeća javnih ustanova. U tom smislu, članovi upravnih vijeća bili su predstavnici znanstvene zajednice, lokalne zajednice, Uprave za zaštitu prirode, Državnog zavoda za zaštitu prirode i političari. Od 2004. godine, ta je shema potpuno napuštena, a članovi upravnih vijeća određuju se isključivo političkim putem, te ih formalno imenuje ministar.

Osim toga, održavanje inkluzivnih odnosa s dionicima ovisi o naporima predstavnika javnih ustanova i NVO-a usmjerenih prema redovitim sastancima, konzultacijama, kampanjama, radionicama i seminarima.

C. Međunarodni projekti i umrežavanje

U posljednjih nekoliko godina su u Hrvatskoj provedeni i veći projekti:

- Jačanje mreže Zaštićenih morskih područja u Hrvatskoj, Pilot projekt MedPAN South (suradnja organizacije Sunce i WWF-a): projekt je bio usmjeren na poboljšanje upravljanja hrvatskim Zaštićenim morskim područjima putem podrške upravnim tijelima i nadležnim institucijama u izgradnji kapaciteta, razvoju zajedničkih planova upravljanja, te promicanjem njihovog umrežavanja i cjelokupnog objedinjavanja u postojeću Mrežu upravitelja Zaštićenim morskim područjima na Sredozemlju - MedPAN.
- Projekt IPA 2007: „Identifikacija i uspostavljanje morskog dijela mreže Natura 2000 u Hrvatskoj – morska NATURA 2000“ (*“Identification and setting-up of the marine part of Natura 2000 network in Croatia – marine NATURA 2000”*)
- Pilot projekt MedMPAnet u Hrvatskoj (Podkomponenta 3.1 projekta MedPartnership): Projekt za razvoj mreže sredozemnih Zaštićenih morskih i priobalnih područja kroz poticanje uspostave Zaštićenih morskih područja i njihovog upravljanja. Ova studija je izrađena u sklopu toga projekta. U razdoblju između 2010. i 2014. godine, projekt provodi RAC/SPA u sklopu UNEP/MAP-a, financiraju ga EK, AECID i FFEM, a na lokalnoj razini koordinira Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, javna ustanova za upravljanje Zaštićenim područjima Primorja i Gorskog kotara – Javna ustanova Priroda, te Državni zavod za zaštitu prirode. Cilj mu je poboljšano upravljanje Zaštićenim morskim područjima na lokalnoj razini putem nadograđivanja znanja o ekologiji

i ribarstvu, bolja provedba i nadzor, te pomoć hrvatskoj Vladi u provedbi Protokola SPA/BD i razvoju morskog dijela mreže NATURA 2000 putem popisivanja i kartiranja, kao i daljnji razvoj nacionalnih protokola praćenja.

Što se tiče umrežavanja Zaštićenih morskih područja i očuvanje mora, Hrvatska i/ili hrvatska Zaštićena područja su članovi sljedećih regionalnih inicijativa:

- Zaštićena morska područja u Hrvatskoj dio su Mreže Zaštićenih područja na Jadranu (**AdriaPAN** ili *Adriatic Protected Areas Network*)⁵³, koja je „inicijativa s provedbom od najnižih razina prema gore“, a „kojoj je cilj lakše povezivanje Zaštićenih područja na Jadranu, kako bi se poboljšala učinkovitost partnerstva i u upravljanju i planiranju. AdriaPAN je rastuća mreža s velikim potencijalom za udruživanje napora u zaštiti okoliša i održivom razvoju“. AdriaPAN je sastavni dio šire mreže MedPAN.

Četvrta konferencija AdriaPAN-a je održana 24. do 25. rujna 2013. po prvi put u Hrvatskoj, u Nacionalnom parku Brijuni.

■ **JJI, Jadransko-jonska inicijativa (All, Adriatic-Ionian Initiative)**⁵⁴: JJI je izvorno osnovana sa ciljem pružanja zajedničkih rješenja za zajedničke probleme, od borbe protiv organiziranog kriminala do potrebe zaštite prirodnog okoliša jadransko-jonskog mora.

■ **MedPAN**⁵⁵, Mreža upravitelja Zaštićenih morskih područja Sredozemlja.

52 Tijekom 2012. godine je proveden nadzor nad većinom javnih ustanova za upravljanje nacionalnim parkovima i parkovima prirode .

53 <http://www.adriapan.org/index.php/en/home-en>

54 <http://www.aii-ps.org/>

55 <http://www.medpan.org>

DIO III

OPĆE OPASKE, PREPORUKE I SINTEZA

O ZAŠTIĆENIM MORSKIM PODRUČJIMA U HRVATSKOJ

I. OPĆE OPASKE I PREPORUKE

Sljedeće opaske i preporuke proizašle su iz analize pravnog i institucionalnog okvira, kao i iz rasprava provedenih tijekom nacionalne radionice organizirane u lipnju 2013. godine (vidi Dodatak 2).

Mnoge od tih preporuka za poboljšanje postojećeg pravnog i institucionalnog okvira Zaštićenih morskih područja, kao i druge prioritete utvrđene u državi, temelje se na općim načelima predstavljenima u tri glavna dokumenta:

- “*Guidelines for Protected Areas Legislation*” („Smjernice za zakonodavstvo Zaštićenih područja“), koje je 2011. godine objavio Centar za pravo okoliša IUCN-a⁵⁶. Uglavnom Dio III, Poglavlje 2: *Special issues for marine protected areas* (Posebna pitanja Zaštićenih morskih područja).
- “*Guidelines for Applying the IUCN Protected Area Management Categories to Marine Protected Areas*” („Smjernice za primjenu IUCN-ovih kategorija upravljanja Zaštićenim područjima na Zaštićena morska područja“) koje je 2012. godine objavio IUCN⁵⁷.

— “*Best Practice Guidance on Recognising Protected Areas and Assigning Management Categories and Governance Types*” („Smjernice najbolje prakse utvrđivanja/proglašavanja Zaštićenih područja i određivanja kategorija upravljanja i tipova gospodarenja“) koje je 2013. godine objavila IUCN WCPA⁵⁸.

Ta načela podržava široko iskustvo IUCN-a u području procjene pravnih i institucionalnih nacionalnih okvira Zaštićenih područja, kao i iskustvo i dobra praksa u primjeni upravljačkih kategorija IUCN-a i u analizi modela gospodarenja Zaštićenim područjima općenito, a posebice Zaštićenim morskim područjima.

56 Lausche, Barbara. (2011.). *Guidelines for Protected Areas Legislation* (Smjernice za zakonodavstvo Zaštićenih područja). IUCN, Gland, Švicarska. xxvi + 370 pp.

57 Day J., Dudley N., Hockings M., Holmes G., Laffoley D., Stolton S. & S. Wells, 2012. *Guidelines for applying the IUCN Protected Area Management Categories to Marine Protected Areas* (Smjernice za primjenu IUCN-ovih kategorija upravljanja Zaštićenim područjima na Zaštićena morska područja). Gland, Švicarska: IUCN. 36pp.

58 Dudley, N. (Editor) (2008). *Guidelines for Applying Protected Area Management Categories* (Smjernice za primjenu kategorija upravljanja zaštićenim područjima). Gland, Švicarska: IUCN. x + 86pp. et Stolton, S., P. Shadie i N. Dudley (2013). *IUCN WCPA Best Practice Guidance on Recognising Protected Areas and Assigning Management Categories and Governance Types* (Smjernice dobre prakse IUCN WCPA u utvrđivanju/proglašavanju Zaštićenih područja i određivanju kategorija upravljanja i tipova gospodarenja), Serija br. 21: Best Practice Protected Area Guidelines (Smjernice najbolje prakse za zaštićena područja), Gland, Švicarska: IUCN. xxpp.

A. Popis Zaštićenih morskih područja u Hrvatskoj

Kako je već spomenuto, prema bazi podataka MAPAMED, u Hrvatskoj je proglašeno deset Zaštićenih morskih područja. Međutim, kako smo napomenuli u Dijelu I, Poglavlju III, B.2., prilikom iznošenja definicije i kategorija Zaštićenih područja u Hrvatskoj, tu brojku treba revidirati, jer brojna postojeća Zaštićena područja kategorizirana kao spomenici prirode ili značajni krajobrazi (od lokalnog značenja) uključuju neka morska obilježja, te mogu biti razmotrena kao potencijalna Zaštićena morska područja.

■ **Zaštićena područja koja nisu navedena kao morska zaštićena područja a čije granice službeno uključuju i područje mora.**

Značajni krajobraz	Kopneno područje	Morsko područje
Istarska županija LABIN, RABAC I UVALA PRKLOG LIMSKI ZALJEV ¹	1.043,99 ha 386,33 ha	302,53 ha 496,47 ha
Ličko-senjska županija ZALJEV ZAVRATNICA KOD JABLANCA	32,87 ha	8,38 ha
Šibensko-kninska županija PODRUČJE KANAL – LUKA SITSKO-ŽUTSKA OTOČNA SKUPINA ²	744,90 ha 1.938,81 ha	424,28 ha 8.069,71 ha
Posebni rezervat		
DATULE – BARBARIGA	7,50 ha	417,75 ha
1 Lausche, Barbara. (2011). <i>Guidelines for Protected Areas Legislation</i> . IUCN, Gland, Switzerland. xxvi + 370 pp. 2 Day J., Dudley N., Hockings M., Holmes G., Laffoley D., Stolton S. & S. Wells, 2012. <i>Guidelines for applying the IUCN Protected Area Management Categories to Marine Protected Areas</i> . Gland, Switzerland: IUCN. 36pp. 3 Dudley, N. (Editor) (2008). <i>Guidelines for Applying Protected Area Management Categories</i> . Gland, Switzerland: IUCN. x + 86pp. WITH Stolton, S., P. Shadie and N. Dudley (2013). IUCN WCPA Best Practice Guidance on Recognising Protected Areas and Assigning Management Categories and Governance Types, <i>Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 21</i> , Gland, Switzerland: IUCN. xxpp. 4 (Limski Zaljev - Lim Bay) Protected also as Lim Bay Special Reserve which is encompassed by Lim Bay Important Landscape 5 Protected also as the Kornati National Park.		

■ **Značajni krajobrazi (morski krajobrazi) na moru čije granice ne obuhvaćaju područje mora:**

Pakleni otoci (skupina otoka)

Otok Ravnik (otok)

Šćedro (otok)

Zlatni rat (otok)

Rijeka Dubrovačka (uvala)

Otoci Mrkan, Bobara i Supetar (skupina otoka)

■ **Spomenici prirode u moru čije granice ne obuhvaćaju područje mora:**

Splitsko-dalmatinska županija

Brusnik (otok)

Jabuka (otok)

Modra špilja, Medvidina špilja, Špilja na otoku Ravniku (špilje)

2012. g. Uprava za zaštitu prirode je poslala MedPAN-RAC/SPA popis od deset priznatih morskih zaštićenih područja u RH, u okviru MAPAMED projekta. Svih deset morskih zaštićenih područja spadaju u kategorije zaštite od nacionalnog značaja, te se svode na samo tri od mogućih sedam kategorija zaštite koje bi mogle biti primjenjene na morska zaštićena područja. Neka zaštićena područja od lokalnog značaja bi se mogla smatrati morskim zaštićenim područjima u zemlji te postati međunarodno priznata u cilju boljeg predstavljanja nacionalnih napora za očuvanje mora.

Ovome problemu je potrebno pristupiti kroz daljnje ispitivanje na nacionalnoj razini kako bi se ne samo izradio točan popis postojećih morskih zaštićenih područja u RH, nego i da bi se potvrdilo da su područja mora unutar ovih zaštićenih područja učinkovito zaštićena i upravljana. Također, RH bi mogla razmotriti i proglašavanje zaštite za susjedna područja mora u slučajevima onih zaštićenih područja na moru čije službene granice u aktu o proglašenju zaštite ne obuhvaćaju i područje mora.

B. Upravljanje

Sudionici nacionalne radionice su prepoznali da:

— Uobičajeni problemi koji se tiču upravljanja Zaštićenim morskim područjima odnose se na nezakonitu gradnju, nezakonit ribolov, upravljanje otpadom (otpad u moru), prikupljanje naknada od ulaznica, nepropisano sidrenje (utjecaj nautičkog turizma), nadzor i provedbu zakona koji se čine ograničenima;

— Provedba zakona je vrlo loša. Kazne su vrlo niske, a suci nisu dobro upoznati s propisima o Zaštićenim područjima. Čuvari parka su obučeni, ali nemaju ovlasti kažnjavanja za prekršaje. Nema podrške policije. Obalnoj straži je potrebna obuka;

- Iako je potrebno pripremiti plan za sustav Zaštićenih područja prema kojem bi se vodio njegov razvoj i upravljanje prilikom njegova osnivanja, u praksi nemaju sva Zaštićena morska područja plan upravljanja ili prostorni plan;
- Osoblje Zaštićenih morskih područja često nema viziju, motivaciju, koordinaciju i dovoljno znanja, vještina i iskustva za općenito upravljanje Zaštićenim morskim područjem, posebice za pomoć u rješavanju konflikata, komuniciranje s lokalnom zajednicom, njezino uključivanje u upravljanje parkom, komuniciranje vrijednosti Zaštićenog morskog područja, problema i pravila ponašanja općoj javnosti (posebice posjetiteljima), praćenje i vrednovanje, upravljanje projektnim ciklusom.

Općenito, sudionici su izrazili zabrinutost, jer da nema smisla osnivati nova Zaštićena morska područja dok se upravljanje postojećima ne poboljša. Stoga, prvenstvene potrebe upravljanja su provedba zakona i povećanje kapaciteta.

U postojećem smo dokumentu vidjeli da svih 10 proglašanih Zaštićenih morskih područja u Hrvatskoj (MAPAMED) spada u tri kategorije od nacionalnog značenja, iz čega proizlazi da se ne koristi svih sedam nacionalnih i lokalnih kategorija koje bi se mogle primijeniti na Zaštićena morska područja.

Istina jest kako je „*upravljačko iskustvo s kategorijama Zaštićenih područja za morski okoliš slabije razvijeno od onog za kopnena područja (...) stručnjaci navode kako je dostupno manje smjernica i manje najboljih praksi o primjeni IUCN-ovih kategorija Zaštićenih područja na morske sustave radi upravljanja i propisivanja (...) u prošlosti, mnogi upravitelji Zaštićenih područja su smatrali da Zaštićena morska područja trebaju biti kategorije I, II ili III. Budući da države nastoje zadovoljiti globalne i nacionalne ciljeve Zaštićenih morskih područja, zajednica koja se bavi očuvanjem prepoznaje rastuću potrebu korištenja cjelokupnog raspona kategorija upravljanja Zaštićenim područjima kako bi se zaštitila morska bioraznolikost.*” (Smjernice za zakonodavstvo Zaštićenih područja, IUCN).

C. Sudjelovanje dionika

U posljednja dva desetljeća je zaštita okoliša u Hrvatskoj prošla kroz niz promjena institucija i nadležnih tijela odgovornih za zaštitu i očuvanje prirode i Zaštićenih područja. Od 2000. godine, institucionalna struktura je ojačala na državnoj i županijskoj/lokalnoj razini – podizanjem aktivnosti zaštite prirode na razinu Ministarstva i uspostavljanjem Uprave za zaštitu prirode Državnog zavoda za zaštitu prirode kao središnje stručne institucije za zaštitu prirode, intenziviranjem postupaka za uspostavljanje i početak djelatnosti županijskih javnih institucija za upravljanje Zaštićenim prirodnim vrijednostima (trenutačno ukupno 20).

Sudionici radionice prepoznali se da:

- U Hrvatskoj, tipovi gospodarenja odnose se samo na Zaštićena područja pod upravom države. Delegiranje ovlasti moguće je samo na razinu županija;

- Velike su poteškoće u proglašenju Zaštićenih morskih područja zbog slabog razumijevanja donositelja odluka.

Prije svega, važno je razumjeti da postoje različite vrste gospodarenja (*‘governance’*) Zaštićenim područjima, te će se ovisno o vrsti gospodarenja razlikovati i sudjelovanje dionika u različitim fazama procesa prepoznavanja, proglašavanja, planiranja ili upravljanja Zaštićenim morskim područjima.

U nastavku je IUCN-ova tipologija gospodarenja Zaštićenim područjima (*IUCN typology of protected area governance*) (Izvor: prilagođeno iz Dudley, 2008, p.26).

- **Gospodarenje od strane vlade:** Klasičan pristup državnog vlasništva ili državnog nadzora
- **Gospodarenje od strane starosjedilačke i lokalne zajednice:** Novo – dobrovoljno očuvanje od strane starosjedilačke i lokalne zajednice
- **Gospodarenje od strane privatnih vlasnika:** Novo – dobrovoljno očuvanje od strane privatnih vlasnika (pojedinaца ili tvrtki)
- **Su-gospodarenje (zajedničko gospodarenje):** Neki elementi su novi – primjerice, gospodarenje prošireno na partnerstva sa i među zajednicama, NVO-ima, fizičkim osobama i trgovačkim društvima.

Mnogo je načina za karakteriziranje grupnih pristupa gospodarenju. Budući da je gospodarenje dinamično i specifično za određeno područje, ovu tipologiju je najbolje razmatrati kao skupinu ‘idealnih’ tipova. Prvi je klasičan tip u kojem je Država vlasnik i upravitelj područja kao dijela formalnog sustava zaštićenih područja. Zakonodavstvo Zaštićenih područja se povijesno temeljilo na ovom klasičnom pristupu određivanja ovlasti, procesa, uvjeta, provedbe, prekršaja, te povezanih razmatranja. Druga dva tipa (starosjedilačke i lokalne zajednice, te privatni vlasnici) odražavaju rastući globalni pokret dobrovoljnih inicijativa za očuvanje, dok četvrti tip (su-gospodarenje) može uključivati kombinaciju navedenih tipova.

C.1. Ministarstvo poljoprivrede (ribarstvo)

Treba napomenuti da tijekom pripremne faze donošenja zakonskih akata postoji koordinacija između Ministarstva zaštite okoliša i prirode i Ministarstva poljoprivrede, kao primjerice glede Pravilnika o zaštiti i očuvanju zbog režima ribolova u Zaštićenim morskim područjima. Također postoje mehanizmi prethodne suglasnosti i mišljenja prije donošenja određenih podzakonskih propisa, kao i mehanizam koordiniranog inspekcijskog nadzora.

Usprkos tome, neki su sudionici nacionalne radionice kao prepreku prepoznali „nisku razinu suradnje između ta dva Ministarstava glede Zaštićenih morskih područja“. Smatraju da to može biti zbog činjenice da Ministarstvo poljoprivrede često službeno ne priznaje Zaštićena morska područja kao upravljački alat za ribarstvo (Zaštićena morska područja za ribarstvo).

Neki nacionalni dionici su također zažalili, kada ih se o tome upitalo, zbog postojanja uzgoja kamenica unutar Zaštićenog morskog područja (u dva posebna rezervata).

C.2. Javnost

Sudionici radionice smatrali su kako je sudjelovanje javnosti nedovoljno, te se uglavnom svodi na javnu raspravu na internetskim stranicama.

S jedne strane, postoje naponi da se javnost i dionici na lokalnoj razini uključe u morske projekte i upravljanje. Cilj je objasniti im potrebu zaštite mora i priobalja, načine upravljanja i očuvanja, vrijednosti koje treba zaštititi, ono što je naučeno iz drugih projekata, te kako međusobno surađivati.

No, s druge strane, kako je navedeno u nedavno objavljenoj publikaciji⁵⁹ „Iako Hrvatska ima dugogodišnje iskustvo u stvaranju i provođenju politike parkova, postoje očite poteškoće u proglašenju Zaštićenih područja putem doprinosa lokalne zajednice“ (Martinić et al., 2008, 2009). Uspješno zajedničko očuvanje zahtijeva zakonski okvir, razumijevanje upravljanja i odlučnost, kao i lokalnu volju za provedbu programa očuvanja. Tradicionalni pristup zaštiti prirode u Hrvatskoj od vrha do dna, zamijenjen je pristupom očuvanja od dna do vrha. Taj novi pristup prepoznaje lokalne zajednice kao ključne partnere u upravljanju divljim životinjama te ih poziva na suradnju u društvenom razvoju i očuvanju bioraznolikosti (Sladonja et al., 2012).“

Pristup koji uključuje sudjelovanje javnosti i različitih dionika je vrlo važan dio izgradnje gospodarenja okolišem. Dugoročno, podizanje svjesnosti o zaštiti okoliša pokazalo se kao vrlo pozitivan korak u očuvanju prirode i mora u Hrvatskoj, što uključuje ribare, lokalnu zajednicu i širu javnost, koji međusobno dijele i prenose postojeće iskustvo i znanje o upravljanju. Stoga nema sumnje da bi se češće sudjelovanje svih dionika u donošenju odluka i utvrđivanju Zaštićenih morskih područja pokazalo dobrim, primjerice u rješavanju konflikata.

Štoviše, „za razliku od problema s kopnenim područjima, razne institucije s interesom i djelovanjem na moru nemaju naviku koordinacije te ne uviđaju potrebu za suradnjom. (...) neke ovlasti su zastarjele, ili se preklapaju, natječu se ili ostavljaju praznine i nesigurnost glede pitanja koja agencija uopće ima prioritet. Zbog toga su još važniji institucionalni mehanizmi koordinacije i suradnje glede Zaštićenih morskih područja.“ (Smjernice za zakonodavstvo Zaštićenih područja, IUCN).

D. Zakonodavstvo i politika

Nacionalno zakonodavstvo, s krovnim Zakonom o zaštiti prirode, kao i prateći strateški dokumenti - nacionalna Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti - pobliže razrađuju pitanje Zaštićenih područja.

Unatoč tome, zakonski okvir i nacionalna strategija mogli bi se „prilagoditi posebnim rizicima, znanstvenim saznanjima

i izazovima upravljanja koji se tiču Zaštićenog morskog područja“, kako je preporučeno u Smjernicama IUCN za upravljanje Zaštićenim područjima.

„Danas, i znanstvenici i stručnjaci za politiku navode kako značajna obilježja Zaštićenih morskih područja zahtijevaju posebne propise. Kao odgovor na to, države sve više usvajaju propise kako bi uzeli u obzir jedinstvene izazove upravljanja i očuvanja morskih ekosustava“. Stoga „važno je ponovno razmotriti aspekte morskog okoliša koji predstavljaju poseban izazov, što se mora na odgovarajući način odraziti u propisima“.

„Brojne značajke morskih ekosustava čine ih u osnovi različitim od kopnenih sustava. Sada se uviđa da te razlike zahtijevaju posebne propise ako se želi izgraditi pravni sustav koji je učinkovit u pružanju podrške Zaštićenim morskim i priobalnim područjima.“

Isti pristup treba primijeniti na politiku. Doista, Hrvatska bi mogla uključiti specifične ciljeve za zaštićena morska područja u NSAP koji je trenutno u postupku izrade. Ovo je u skladu sa CBD globalnim NBSAP postupkom tj. sa ciljem integracije svih tema koje se odnose na biološku raznolikost u jednu strategiju u okviru nove 2011-2020 strategije biološke raznolikosti i u skladu sa odlukama različitih multilateralnih ugovora o zaštiti biološke raznolikosti (npr. CMS, CITES) koji izražavaju istu potrebu.

Stoga će ovo pomoći zemlji u definiranju ciljeva za proglašavanje budućih zaštićenih područja u cilju izgradnje reprezentativne mreže zaštićenih morskih područja.

„Politika Zaštićenih morskih i priobalnih područja može naglasiti opće ciljeve kao što su:

(a) Uspostava i održavanje mreže Zaštićenih morskih i priobalnih područja, koja je sveobuhvatna i reprezentativna u svrhu očuvanja punog raspona morskih staništa i ekosustava, uz davanje prioriteta rijetkim i jedinstvenim područjima;

(b) Putem nacionalnog djelovanja unaprijediti svjetsku mrežu Zaštićenih morskih i priobalnih područja;

(c) Promicati regionalnu suradnju na zajedničkim morskim dobrima i važnim morskim ekosustavima;

(d) Osigurati stalnu društvenu i gospodarsku dobrobit ljudi na koje utječe uspostava Zaštićenog morskog i priobalnog područja;

(e) Promicati uporabu širokog raspona pristupa gospodarenju u upravljanju Zaštićenim morskim i priobalnim područjem.“

(Smjernice za zakonodavstvo Zaštićenih područja, IUCN)

Hrvatska je potpisnica svih međunarodnih ugovora o zaštiti prirode (vidi Dodatak 1), što nekoj državi može poslužiti kao prilika ali i obveza donošenja zakona i stvaranja politika za uspostavu i zaštitu Zaštićenih morskih područja.

Sudionici radionice su primijetili da postoje problemi s provedbom međunarodno proglašanih područja jer nisu ugrađeni u nacionalno zakonodavstvo, primjerice područja svjetske baštine i Ramsarska područja (kojima se upravlja kao Zaštićenim područjima). Dodali su kako postoji samo jedno međunarodno proglašeno Ramsarsko područje.

59 *Agricultural and Biological Sciences: Protected Area Management* (Poljoprivredne i biološke znanosti: "Upravljanje zaštićenim područjima", knjigu uredila Barbara Sladonja, ISBN 978-953-51-0697-5, Izdano: 8. kolovoza, 2012. pod licencom CC BY 3.0. Poglavlje 5 Development Prospects of the Protected Areas System in Croatia (Mogućnosti razvoja sustava Zaštićenih područja u Hrvatskoj) autora Ivan Martinić, Barbara Sladonja i Elvis Zahtila DOI: 10.5772/50482

NSAP, kao obveza iz Konvencije o biološkoj raznolikosti, pozitivan je korak prema usklađivanju s međunarodnim konvencijama.

Pristupanje Europskoj uniji je također djelovalo kao važan poticaj Hrvatskoj za usklađenje s pravnom stečevinom EU i zaštitu različitih tipova staništa. Stvaranje Ekološke mreže je bio važan korak u ovom smjeru. Mreža Natura 2000 će pružiti daljnje mogućnosti, ali i veće obveze.

“Godine 2007., Komisija Europske zajednice je objavila smjernice za provedbu Direktiva vezanih za EEZ. Smjernice za uspostavljanje mreže Natura 2000 u morskom okolišu (Guidelines for the establishment of the Natura 2000 network in the marine environment) (EK, 2007.), uključuju raspravu o različitim morskim zonama, pravnim aspektima provedbe propisa o zaštiti okoliša u morskom okolišu, vrstama morskih staništa, te načinu lociranja i odabira područja Natura 2000. Donositelji propisa u državama članicama EU trebali bi biti upoznati s tim smjernicama kao podlogom za formulaciju pravnih propisa za proglašenje Zaštićenih morskih područja u njihovim Isključivim gospodarskim zonama kao bi bili u skladu s tim Direktivama.” (Smjernice za zakonodavstvo Zaštićenih područja, IUCN).

E. Institucije

Tijekom posljednja dva desetljeća zaštita okoliša u RH prošla je kroz niz promjena institucija i nadležnosti za zaštitu i očuvanje prirode i zaštićenih područja. Od 2000. g., institucionalni ustroj je ojačan na razini države i županijskoj/lokalnoj razini i to kroz podizanje djelatnosti zaštite prirode do razine ministarstva osnivanjem Uprave za zaštitu prirode i Državnog zavoda za zaštitu prirode u svojstvu središnje stručne institucije za zaštitu prirode, te pojačavanjem postupaka usmjerenih ka osnivanju i početku djelovanja županijskih javnih ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima (sveukupno 20).

U RH kao opće načelo vrijedi upravljanje od strane države na državnoj ili regionalnoj razini, sa ostacima delegiranog upravljanja.

Ovaj institucionalni model bi mogao sadržavati određena ograničenja u pogledu proglašavanja morskih zaštićenih područja i njihovog upravljanja. Zaista, nedavno izvješće koje je objavio UNDP Hrvatska pod naslovom „Pregled alternativnih scenarija institucionalnog okvira, travanj 2013. g.“, u okviru pripreme faze projekta Jačanje institucionalne i financijske održivosti nacionalnog sustava zaštićenih područja naglasio je potrebu da RH razmotri institucionalnu reformu sustava zaštićenih područja.

F. Turizam

U posljednjih deset godina, turizam je donio značajne prihode, omogućio revitalizaciju mnogih ruralnih područja u državi i promidžbu Zaštićenih područja, posebice nacionalnih parkova i parkova prirode, ali je također imao i negativne učinke.

Dok značajan porast i razvoj turističkih kapaciteta i aktivnosti, kao i visoka koncentracija ljudi često predstavljaju prijetnju

vrijednim staništima i osjetljivim ekosustavima, te biljnim i životinjskim vrstama u njima, turizam je jedan od najvažnijih pokretača gospodarskog razvoja.

Važno je da strategija razvoja hrvatskog turizma prepoznaje kako Hrvatska ima izrazit turistički potencijal u raznolikoj i očuvanoj prirodi, a njezina zaštita je ključna kako bi dugotrajno doprinosila razvoju turizma. Stoga je potrebna detaljna analiza **utjecaja turizma** na određena područja, specifične biljne i životinjske vrste, njihova staništa i čitave ekosustave.

G. Integracija zaštite okoliša

Prema web stranici Europske komisije integracija zaštite okoliša „znači osigurati da se briga za zaštitu okoliša u potpunosti uzme u obzir u odlukama i djelatnostima drugih sektora“.

Zaista, od 1997. g. ovo je obaveza prema Ugovoru o EZ. Članak 6. Ugovora određuje da „obaveze zaštite okoliša moraju biti integrirane u definiciju i implementaciju politika Zajednice (.) posebno u pogledu promicanja održivog razvoja.“

Značaj integracije je dodatno utvrđen u Šestom akcijskom planu za okoliš koji određuje da „integracija brige za okoliš u druge politike mora biti produbljenja“ u cilju napretka prema održivom razvoju.

Kao što smo već vidjeli, RH je već angažirana u ovom smislu, uključujući i sektor energetike.

Slijede neke korisne poveznice za smjernice EU:

— http://ec.europa.eu/environment/integration/energy/index_en.htm : Energy and environment

— http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Wind_farms.pdf

— Smjernice o primjeni Direktive 85/337/EEC o projektima istraživanja i iskorištavanja nekonvencionalnih ugljikovodika:

<http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/Annexe%202.pdf.pdf>

II. SINTEZA

Tablica u nastavku temelji se na upitniku IUCN ELC-a⁶⁰.

Prvi stupac navodi pitanja/teme i služi kao popis za provjeru.

Drugi stupac sažima najnoviji stav prema svakom pitanju/teme

Treći stupac utvrđuje probleme/prioritete koje treba riješiti za svako pitanje/temu.

Procjena, stanje i prioritete koje treba razmotriti u smilu pravnog i institucionalnog okvira Zaštićenih morskih područja u Hrvatskoj			
	Stavke za procjenu	Stanje i planirane promjene	Prioritete za razmatranje
Opći pravni okvir Zaštićenih područja			
1	Navesti pregled države (gospodarska situacija, stanje prirodnih dobara i ekosustava, površine koje pokriva nacionalni sustav Zaštićenih morskih područja, itd...).	Hrvatska je postala 28. članica EU 1. srpnja 2013. Prema bazi podataka MAPAMED, postoji 10 Zaštićenih morskih područja (ZMP) u Hrvatskoj. Sustav Zaštićenih područja obuhvaća oko 8,47% cjelokupne državne površine (742.790,24 ha) ili 12,06 % kopna i 1,97 % teritorijalnog mora. Hrvatski nacrt prijedloga ekološke mreže EU Natura 2000 obuhvaća 16,60 % morskog područja ⁶¹ .	Prema projektu MAPAMED, postoji 10 Zaštićenih morskih područja u Hrvatskoj. Međutim, ova brojka mora biti provjerena zbog brojnih postojećih Zaštićenih područja koja su proglašena prirodnm spomenicima i značajnim krajobrazima a sadrže neka morska obilježja.
2	Koji su primarni pravni instrumenti Zaštićenih područja? — Navedite puni naziv svakog instrumenta (ako postoji više od jednog) i godinu u kojoj su prihvaćeni ili doneseni. — Je li pravni instrument mjerodavan za cjelokupni sustav Zaštićenih područja (i kopnenih i morskih Zaštićenih područja), ili postoji poseban instrument za sustav Zaštićenih morskih područja; objasnite	U Hrvatskoj je Zakon o zaštiti prirode (NN 80/2013) jedini instrument za zaštitu i cjelovito očuvanje prirode i njenih dobara. Nedavno je donesen novi Zakon o zaštiti prirode koji je stupio na snagu u srpnju 2013. Zakon o zaštiti prirode uređuje cjelokupni sustav Zaštićenih područja. Ne postoji poseban instrument za Zaštićena morska područja, ali sedam od devet kategorija Zaštićenih područja može se primijeniti i na kopnena i na morska područja sukladno Zakonu o zaštiti prirode.	Predložena promjena Zakona o zaštiti prirode bit će ojačana provedbenim aktima
3	Navedite razinu vlasti koja je donijela taj instrument (državni sabor, lokalna skupština, razina ministarstva, itd.)	Zakon o zaštiti prirode donio je Hrvatski sabor.	
4	Navedite ministarstvo ili drugo tijelo na političkoj razini sa sveukupnim ovlastima za provedbu instrumenta Zaštićenih područja.	Ministarstvo za zaštitu okoliša i prirode (MZOIP) je središnje državno upravno tijelo odgovorno za provedbu Zakona o zaštiti prirode. Uprava za zaštitu prirode (UZP) i Uprava za inspekcijske poslove (Odjel za inspekcijske poslove zaštite prirode) unutar Ministarstva su ovlaštene unutarnje jedinice Ministarstva za provedbu Zakona o zaštiti prirode.	Razmotriti otvaranje posebnog odjela za Zaštićena morska područja unutar Uprave za zaštitu prirode i Uprave za inspekcijske poslove Razmotriti razinu županijskog zakonodavstva
5	Navedite sve specijalizirane agencije/ odjele za Zaštićena područja, koji su odgovorni za svakodnevnu provedbu/nadzor sustava Zaštićenih područja (i kopnenih i morskih Zaštićenih područja ili samo Zaštićenih morskih područja)?	Javne ustanove za upravljanje nacionalnim parkovima i parkovima prirode, te županijske javne ustanove za upravljanje drugim Zaštićenim područjima svakodnevno upravljaju Zaštićenim područjima. Državni zavod za zaštitu prirode (DZZP) je središnja državna stručna institucija koja pruža stručnu/znanstvenu podršku upravljanju Zaštićenim područjima.	Trebao bi biti osnovan odjel za more unutar DZZP-a (savjetodavna uloga i jačanje kapaciteta)

60 Lausche, Barbara. (2011). *Guidelines for Protected Areas Legislation* (Smjernice za zakonodavstvo zaštićenih područja). IUCN, Gland, Švicarska. xxvi + 370 pp.

61 Izvor: Uprava za zaštitu prirode

Opseg pravnog okvira		Opseg pravnog okvira	Opseg pravnog okvira
6	<p>Prepoznaje li pravni okvir sustava Zaštićenih područja različite opcije gospodarenja i upravljanja?</p> <ul style="list-style-type: none"> — Centralizirani pristup u kojem je Zaštićeno područje u potpunosti u javnom 'državnom' vlasništvu, i njime na nacionalnoj razini upravlja vlada; — Decentralizirani pristup u kojem se upravljanje javnim površinama može prenijeti na jedinice regionalne ili lokalne uprave; — Javno/privatno partnerstvo putem sustava su-upravljanja između vlade i drugog/drugih dionika, uključujući lokalne zajednice; — Privatno upravljanje: Zaštićena područja su u vlasništvu privatnog sektora koji njime dobrovoljno upravljaju (Privatna Zaštićena područja [PZP], i neprofitni i profitni sektor); — Upravljanje provodi starosjedilačko stanovništvo i lokalne zajednice. 	<p>Pravni okvir ima kombinirani pristup u kojem Zaštićenim područjima od nacionalnog značenja gospodari državna razina (MZOIP) i njima upravljaju javne ustanove koje je osnovala Vlada (centraliziran pristup), dok Zaštićenim područjima od lokalnog značenja gospodare županijska upravna tijela i njima upravljaju javne ustanove koje je osnovala županija, grad ili općina.</p>	<p>Su-upravljanje ne postoji.</p> <p>Bilo je nekoliko slučajeva privatnog upravljanja (privatni sektor, NVO-i) kopnenim Zaštićenim područjima. Stoga, razmotriti dodatne mogućnosti delegiranja upravljanja (nevladine organizacije, privatno, lokalne zajednice) ili su-upravljanje između javnog i privatnog sektora.</p>
Politika Zaštićenih morskih područja		Politika Zaštićenih morskih područja	Politika Zaštićenih morskih područja
7	<p>Utvrđuje li pravni instrument politiku, ciljeve i smjernice za Zaštićena morska područja, prema kojima bi trebalo uspostavljati takvo područje (područja) i njime upravljati; objasnite.</p>	<p>Ne.</p>	<p>Razmotriti nacionalnu strategiju Zaštićenih morskih područja</p>
8	<p>Postoje li drugi dokumenti kojima se određuju politike na koje se pozivaju pravni instrumenti a dio su okvira politika koji se tiče sustava ili područja – npr., nacionalna strategija o bioraznolikosti; nacionalna strategija održivog razvoja, itd.? Objasnite.</p>	<p>Glavni politički dokument na koji se poziva Zakon o zaštiti prirode je nacionalna Strategija i akcijski plan za zaštitu biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (NSAP).</p> <p>Strategija je temeljni dokument zaštite prirode koji određuje dugoročne ciljeve i smjernice očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti te zaštićenih prirodnih vrijednosti, kao i načine njezina provođenja, u skladu s ukupnim gospodarskim, društvenim i kulturnim razvojem Republike Hrvatske. Međutim, Strategija izričito ne navodi Zaštićena morska područja iako se često daje posebna pozornost morskim staništima i morskim područjima.</p>	<p>Direktivu Europske unije o morskoj strategiji treba preuzeti u nacionalno zakonodavstvo</p> <p>Preporuka: uključiti Zaštićena morska područja u buduću NSAP ili sastaviti posebnu strategiju za Zaštićena morska područja.</p>
9	<p>Postoje li u sustavu Zaštićenih područja zakonske odredbe koje se pozivaju na druge međunarodne pravne obaveze (npr. CBD) ili regionalne sporazume (npr. Barcelonsku konvenciju) kao politiku i ciljeve sustava Zaštićenih područja ili pojedinačnih područja? Ako ima, objasnite.</p>	<p>U Zakonu o zaštiti prirode ne postoje zakonske odredbe koje izričito navode međunarodne ili regionalne pravne instrumente i obveze (osim Direktive EU o staništima i Direktive o divljim pticama). Unatoč tome, Hrvatska je potpisnica svih relevantnih međunarodnih konvencija i sporazuma iz područja očuvanja prirode/bioraznolikosti i prava mora, uključujući CBD i Barcelonsku konvenciju. Detaljni popis međunarodnih konvencija i regionalnih sporazuma značajnih za Zaštićena morska područja koje je Hrvatska potpisala priložen je u Dodatku I ovoga Izvešća. U tom smislu su zahtjevi međunarodnih i regionalnih pravnih instrumenata preneseni u Zakon o zaštiti prirode bez izričitog navođenja.</p>	<p>Neki od ovih instrumenata mogli bi se koristiti za provedbu propisa u Zaštićenim morskim područjima (npr. onečišćenje), treba ih utvrditi i primijeniti korištenjem sektorskih propisa.</p>

10	<p>Uključuje li sustav Zaštićenih područja ova međunarodna ekološka načela?</p> <ul style="list-style-type: none"> — Načelo predostrožnosti. — Sudjelovanje javnosti i pristup informacijama. Propisuje li pravni instrument Zaštićenih područja ili druga ustanovljena pravna i upravna praksa (javnu raspravu, pristup informacijama, pravo na uvid u prijedloge za uspostavu Zaštićenih područja) — Priznavanje lokalnih zajednica i starosjedilačkog stanovništva. Postoje li (posebne odredbe politike koje priznaju pravo ili status lokalnih zajednica ili, u onim državama u kojim je to primjenjivo, prava starosjedilačkog stanovništva) — Kulturne vrijednosti. 	<p><u>Načelo predostrožnosti</u> je općenito priznato u Zakonu o zaštiti prirode kao jedno od temeljnih načela provedbe mjera i mehanizama zaštite i očuvanja prirode. Također se primjenjuje tijekom odgovarajućih postupaka ocjene prihvatljivosti koji se također provode za projekte u Zaštićenim područjima (ako je Zaštićeno područje dio ekološke mreže). Ono što je najvažnije za sustav Zaštićenih područja jest da se načelo predostrožnosti primjenjuje u postupcima izdavanja dopuštenja i utvrđivanja posebnih uvjeta zaštite prirode za pojedinačne zahvate, djelatnosti i projekte u Zaštićenim područjima.</p> <p><u>Sudjelovanje javnosti i pristup informacijama</u> su vrlo jasno osigurani Zakonom o zaštiti prirode u postupku koji prethodi proglašenju Zaštićenog područja.</p> <p><u>Lokalne zajednice</u> nisu izričito navedene u Zakonu o zaštiti prirode osim u smislu sudjelovanja javnosti i pristupa informacijama tijekom proglašenja Zaštićenih područja, te i kroz decentralizaciju gospodarenja i upravljanja za Zaštićena područja od lokalnog značenja.</p> <p><u>Kulturne vrijednosti</u> su zaštićene posebnim definicijama pojedinih kategorija naziva Zaštićenih područja prema Zakonu o zaštiti prirode i kao važan element zaštite krajobraza.</p>	<p>Službeno obuhvatiti sva ova načela odgovarajućim zakonom o Zaštićenim područjima i posebice o Zaštićenim morskim područjima</p>
Ciljevi		Ciljevi	
11	<p>Navodi li pravni instrument izričito ciljeve sustava Zaštićenih područja i, ako je tako, navedite kako.</p>	<p>Zakon o zaštiti prirode definira Zaštićeno područje kao geografski jasno određen prostor koji je namijenjen zaštiti prirode kojim se upravlja radi dugoročnog <u>očuvanja</u> prirode i pratećih usluga ekološkog sustava.</p>	<p>Definirati Zaštićena morska područja u novom Zakonu o zaštiti prirode</p>
12	<p>Naznačite ako postoje izričiti navodi o tome da je primarni cilj Zaštićenih područja očuvanje, i, ako je tako, navedite ih.</p>	<p>Ibid.</p> <p><u>Očuvanje</u> kao primarni cilj izričito se spominje u definicijama strogog rezervata, nacionalnog parka i posebnog rezervata.</p>	
Definicije		Definicije	
13	<p>Postoji li u pravnom instrumentu definicija pojma "Zaštićeno područje", i, ako je tako, molimo navedite je.</p> <ul style="list-style-type: none"> — Je li ta definicija u skladu s definicijom IUCN-a?² — Definira li se pojam 'Zaštićeno morsko područje' pravnim instrumentom; ako je tako, navedite 	<p>Zakon o zaštiti prirode definira Zaštićeno područje kao geografski jasno određen prostor koji je namijenjen zaštiti prirode kojim se upravlja radi dugoročnog očuvanja prirode i pratećih usluga ekološkog sustava.</p> <p>Definicija je u skladu s definicijom IUCN-a, osim što su izostavljene 'kulturne vrijednosti'.</p> <p>Zaštićeno morsko područje nije definirano.</p>	<p>U novi Zakon o zaštiti prirode uključiti definiciju Zaštićenog morskog područja i, ako se smatra prikladnim, navesti kategorije upravljanja IUCN-a.</p>
14	<p>Određuje li pravni instrument različite kategorije upravljanja Zaštićenim područjima prema cilju očuvanja (nacionalni parkovi, Zaštićena morska područja, područja očuvanja staništa, kulturne znamenitosti, itd.), i ako je tako molimo navedite</p> <ul style="list-style-type: none"> — Primjenjuje li se neka od kategorija upravljanja IUCN-a na Zaštićena morska područja; objasnite. 	<p>Zakon o zaštiti prirode određuje različite kategorije upravljanja Zaštićenim područjima prema njihovim ciljevima očuvanja.</p> <p>Zaštićeno morsko područje nije definirano kao posebna vrsta Zaštićenog područja.</p>	<p>Zaštićena morska područja mogu se definirati uključujući njihove ciljeve upravljanja (rekreacija, turizam, ribarstvo, itd.)</p>

Institucionalni ustroj	Institucionalni ustroj	Institucionalni ustroj
15 Tko ima ovlast uspostave Zaštićenog morskog područja, je li ta ovlast utvrđena pravnim instrumentom; objasnite.	Zaštićeno morsko područje nije definirano kao posebna vrsta Zaštićenog područja. Međutim, moguće je primijeniti sedam od devet kategorija Zaštićenih područja i na kopnena i morska područja (de facto Zaštićena morska područja) prema Zakonu o zaštiti prirode. Za uspostavljanje Zaštićenog područja koje može pokrivati i kopnena i morska područja, ovlasti imaju Sabor (nacionalni park, park prirode), Vlada (posebni rezervat, strogi rezervat) i županijska skupština (regionalni park, značajni krajobraz i spomenik kulture).	
16 Daje li pravni okvir drugim tijelima odgovornost za upravljačke funkcije? Ako je tako, navedite pojedinosti. Postoje li mehanizmi međuagencijske suradnje između vladinih glavnih agencija odgovornih za pitanja pomorstva (npr., očuvanje mora, ribarstvo, brodarstvo, običaji, itd.); objasnite.	Ostala ministarstva koja dijele odgovornost za upravljanje/gospodarenja uključuju Ministarstvo poljoprivrede (ribarstvo, šumarstvo, poljoprivreda, inspekcijski nadzor ribolova u Zaštićenim područjima), Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture (pomorski promet, morske luke, pomorsko dobro), Ministarstvo unutarnjih poslova (nadzor/praćenje) i Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja (lokacijske i građevinske dozvole, inspekcijski nadzor). Županijska upravna (izvršna) tijela također vrše dužnost upravljanja/gospodarenja Zaštićenim područjima od lokalnog značenja. Upravljanje provode javne ustanove za upravljanje Zaštićenim područjima, koje imaju status pravne osobe.	Moglo bi se razmotriti delegiranje i su-upravljanje (kao drugi modeli gospodarenja)
17 Postoje li mehanizmi međuagencijske suradnje između glavnih vladinih agencija odgovornih za pomorstvo (npr., očuvanje mora, ribarstvo, brodarstvo, običaji, itd.); objasnite.	Ovi mehanizmi su propisani u obliku prethodnih suglasnosti ili prethodnih mišljenja koji su obavezni za određene podzakonske akte donesene na temelju Zakona o zaštiti prirode, prethodnih suglasnosti koja izdaje MZOIP za podzakonske akte koje donose druga ministarstva ako se utječe na prirodne vrijednosti, prethodnih suglasnosti i mišljenja koji su obavezni za akte proglašenja kategorija Zaštićenih područja od lokalnog značenja, koordinirane inspekcije u Zaštićenim područjima, itd.	Potrebno je više poveznica između uprava, posebice glede upravljanja, praćenja i provedbe, budući da nisu predviđene zajedničke konzultacije i koordinacija
Planiranje sustava Zaštićenih morskih područja	Planiranje sustava Zaštićenih morskih područja	Planiranje sustava Zaštićenih morskih područja
18 Zahtijeva li pravni okvir Zaštićenih morskih područja pripremu plana sustava Zaštićenih područja koji će usmjeriti razvoj i upravljanje sustava? Ako je tako, molimo navedite: — Koja je opća svrha i sadržaj plana; — Koja osoba ili koje tijelo su odgovorni za pripremu, održavanje i korištenje plana. — Koji su ključni elementi koje bi trebalo uzeti u obzir kada se sustavu dodaju nova Zaštićena područja (npr., reprezentativnost, jedinstvenost, usklađenost s međunarodnim propisima, podrška ključnim ekološkim procesima ili bioraznolikosti, itd.) — Postoji li uvjet povremene provjere i procjene plana sustava u odnosu na cjelokupne ciljeve i smjernice sustava Zaštićenih područja; objasnite	Ne, općenito zakonom nije predviđeno donošenje takvog specifičnog plana sustava Zaštićenih područja osim Strategije i akcijskog plana za zaštitu biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske, koji nije povezan isključivo sa sustavom Zaštićenih područja. Također, zakonom je predviđeno usvajanje planova upravljanja kao strateških dokumenata za pojedinačna Zaštićena područja.	Razviti nacionalnu strategiju za Zaštićena morska područja i morska područja Nature 2000. Razviti mehanizam provjere i procjene koji bi mogao biti sličan onome za posebno Zaštićena područja Sredozemnog mora (SPAMI - RAC/SPA, Barcelonska konvencija) Trenutačno izvješće o stanju prirode – u postupku razvoja nove nacionalne strategije, uključivat će analizu provedbe nekadašnje strategije

19	<p>Da li pravni okvir Zaštićenih morskih područja ozakonjuje ili predviđa:</p> <ul style="list-style-type: none"> — prostorno uređenje/zoniranje, — zone zabrane ribolova i ekstrahiranja ('no-take zones'), — strogo zaštićene zone, — znanstveno istraživanje mora uz dopuštenje, — ekološko praćenje. 	<p>Pravni okvir Zaštićenih područja (uključujući Zaštićena morska područja) propisuje zoniranje. Zoniranje je sadržano u planovima upravljanja i prostornim planovima. Prijašnji Zakon o zaštiti prirode imao je izričit uvjet uključivanja zoniranja u planove upravljanja. Novi Zakon o zaštiti prirode određuje da će sadržaj planova upravljanja biti propisan 'pravilnikom o planovima upravljanja', te se očekuje da bi zoniranje trebalo biti uključeno kao obvezni element planova upravljanja.</p> <p>Pravni okvir ne propisuje izričito zone zabrane ekstrahiranja ('no-take zones'); kategorija strogo rezervata može se međutim primijeniti kao zona zabrane ekstrahiranja.</p> <p>Zone stroge zaštite se navode u postojećim planovima upravljanja i nisu izričito propisane Zakonom o zaštiti prirode.</p> <p>Znanstveno istraživanje mora biti dopušteno u Zaštićenim područjima (uključujući Zaštićena morska područja). Ministarstvo zaštite okoliša i prirode je nadležno za davanje dopuštenja za znanstveno-istraživačke aktivnosti u Zaštićenim područjima od nacionalnog značenja dok županijska upravna tijela daju dopuštenja za Zaštićena područja od lokalnog značenja, ako utvrde da namjeravano istraživanje neće izmijeniti obilježja zbog koje je područje zaštićeno.</p> <p>Praćenje je dužnost Državnog zavoda za zaštitu prirode prema Zakonu o zaštiti prirode.</p>	<p>Definirati Zaštićena morska područja u novom Zakonu o zaštiti prirode, te poticati donošenje prikladnog izvršnog akta koji uključuje sve predložene elemente.</p>
20	<p>Postoje li posebna pravila za način određivanja granica morskog područja kao cjeline i pojedinih zona unutar toga područja; postoje li pravila o provođenju konzultacija s dionicima ili lokalnom zajednicom pri određivanju granica; objasnite.</p>	<p>Ne postoje pravila za način određivanja granica morskog područja kao cjeline i pojedinih zona unutar toga područja.</p> <p>Prema Zakonu o zaštiti prirode, akt o proglašavanju zaštićenog područja mora sadržavati: opis granice zaštićenog područja, kartografski prikaz zaštićenog područja u analognom i digitalnom obliku, koji je sastavni dio akta o proglašavanju zaštićenog područja, naznaku mjerila kartografskog prikaza i posebnu geodetsku podlogu za upis pravnog režima u katastar i zemljišnu knjigu.</p> <p>Pravila o provođenju konzultacija s dionicima ili lokalnom zajednicom propisuje Zakon o zaštiti prirode putem sustava sudjelovanja javnosti i pristupa informacijama tijekom postupka koji prethodi proglašavanju zaštićenog područja.</p>	<p>Poboljšati pravila za određivanje granica</p>
21	<p>Postoje li odredbe koje omogućuju određivanje tampon zona Zaštićenih morskih područja ili ekoloških koridora između morskih područja; objasnite.</p>	<p>Zakon o zaštiti prirode ne sadrži odredbe o određivanju tampon zona Zaštićenih morskih područja ili ekoloških koridora između morskih područja. Tampon zone nisu obuhvaćene postojećim planovima upravljanja, ne koriste se kao instrument u sustavu Zaštićenih područja.</p>	<p>Isti komentar kao i prethodno</p>
<p>Uspostava, izmjene i dopune, ukidanje Zaštićenih morskih područja</p>			<p>Uspostava, izmjene i dopune, ukidanje Zaštićenih morskih područja</p>
22	<p>Tko je nadležan za uspostavu, izmjene i dopune, te ukidanje Zaštićenog područja?</p> <p>Ima li sve te ovlasti jedno tijelo? Ako isto tijelo nema sve tri ovlasti, navedite tko je nadležan za različite ovlasti i objasnite zašto su one podijeljene.</p>	<p>Tijelo nadležno za uspostavu Zaštićenog područja je isto tijelo koje je ovlašteno za izmjenu i dopunu ili ukidanje Zaštićenog područja.</p>	
23	<p>Kakav je postupak uspostave, izmjene i dopune te ukidanja Zaštićenog područja?</p>	<p>Postupak je prilično jedinstven i detaljno je opisan u člancima 123. do 128. Zakona o zaštiti prirode.</p>	

Financiranje		Financiranje	Financiranje
24	<p>Predviđa li pravni okvir za Zaštićena područja posebne alate za financiranje sustava Zaštićenih morskih područja?</p>	<p>Prema Zakonu o zaštiti prirode, mehanizam financiranja Zaštićenih područja (uključujući Zaštićena morska područja) osigurava se iz državnog proračuna, proračuna županije, grada ili općine, prihoda od korištenja zaštićenih dijelova prirode, prihoda od naknada, drugih izvora utvrđenih ovim Zakonom i posebnim propisima (članak 132. ZOZP-a).</p>	<p>Potrebno poboljšanje, prikladan sustav koji će obuhvatiti barem dio osnovnih potreba kao što su provedba i nadzor.</p> <p>Razmotriti "Ecofund"</p>
Plan upravljanja		Plan upravljanja	Plan upravljanja
25	<p>Jesu li propisana pravila za plan upravljanja; ako je tako, opišite odredbe, uključujući:</p> <ul style="list-style-type: none"> — odredbe o obveznom sadržaju plana, mogućnosti zoniranja u svrhu različitih klasifikacija i očuvanja — postupke pripreme plana (distribucija i konzultacije među znanstvenim i tehnološkim tijelima unutar vlade i izvan nje; uvjeti i postupci sudjelovanja javnosti i dionika) — Tijelo (tijela) nadležna za upravljanje (sporazumi o suradnji s drugim nadležnim tijelima) 	<p>Prema zakonskim uvjetima propisanim Zakonom o zaštiti prirode, planove upravljanja usvajaju upravna vijeća javnih ustanova za upravljanje Zaštićenim područjima uz prethodnu suglasnost Ministarstva, po prethodno pribavljenom mišljenju Državnog zavoda za zaštitu prirode na razdoblje od deset godina, s mogućnošću izmjene i/ili dopune nakon pet godina.</p> <p>Sadržaj plana upravljanja, postupak njegove primjene, izmjene i dopune propisuju se pravilnikom koji donosi Ministar.</p> <p>Zoniranje u svrhu različitih klasifikacija i očuvanja u planovima upravljanja je moguće, ali nije izričito propisano Zakonom o zaštiti prirode. Zoniranje će vjerojatno biti propisano Pravilnikom o planovima upravljanja kojim će se utvrditi sadržaj planova upravljanja. Zoniranje se provodi u postojećim planovima upravljanja te je bilo izričito propisano nekadašnjim ZOZP-om.</p> <p>Javne ustanove za upravljanje Zaštićenim područjima dužne su staviti na uvid javnosti prijedlog plana upravljanja, u skladu sa Zakonom o zaštiti okoliša.</p> <p>Upravljanje provode javne ustanove za upravljanje Zaštićenim područjima.</p>	<p>Poboljšati pripremu planova upravljanja Zaštićenim morskim područjima, kao i pripremu akcijskih planova očuvanja ugroženih ili emblematskih vrsta putem jačanja DZZP-a ili osnivanjem odjela za more unutar DZZP-a</p>
Procjena utjecaja na okoliš (PUO)		Procjena utjecaja na okoliš (PUO)	Procjena utjecaja na okoliš (PUO)
26	<p>Propisuje li pravni okvir Zaštićenih područja procjenu utjecaja zahvata na okoliš (PUO) za svaki predloženi projekt ili aktivnost, bilo javni ili privatni, u kojima bi moglo doći da značajnog utjecaja na okoliš Zaštićenog područja, i ako je tako, objasnite, uključujući sve postupke ili posebna pravila koja bi mogla biti određena, uključivo za pripremu, pregled, opaske javnosti, tijelo nadležno za donošenje odluka i žalbe.</p>	<p>Postupak procjene utjecaja na okoliš (PUO) propisan je Zakonom o zaštiti okoliša. Pravni okvir Zaštićenih područja ne propisuje postupak procjene utjecaja na okoliš (PUO).</p> <p>Različiti projekti, zahvati i djelatnosti koji se odvijaju u Zaštićenom području dopuštaju se pomoću posebnih mehanizama i postupaka kako je bilo objašnjeno u Dijelu I Izvješća.</p> <p>Usprkos tome, postupak PUO ili Ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu bit će provedeni za projekte koji se odvijaju u Zaštićenim područjima prema odredbama o postupku PUO ili postupku Ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.</p>	<p>Budući da je proglašenje Zaštićenog morskog područja projekt, čak i ako ga je razvila Vlada, na njega se može primijeniti PUO, posebice u smislu njegovog društvenog i gospodarskog utjecaja na lokalno stanovništvo.</p>

Ostalo	Ostalo	Ostalo	Ostalo
27	<p>Ako je primjenjivo, navedite i raspravite ostale pravne instrumente (npr. u ribarstvu, turizmu, itd) koje daju ovlasti za neki oblik zaštite, djelomične ili potpune, pojedinih lokaliteta, ekosustava, ili staništa vrsta; naznačite njihov potencijalni utjecaj na pravni okvir Zaštićenih područja i, ako je relevantno, kako različiti instrumenti jesu ili bi trebali biti usklađeni, umreženi ili koordinirani.</p> <p>Naznačite druga posebna obilježja koja su jedinstvena za pravni okvir Zaštićenih morskih područja, npr., dio projekta velikog morskog ekosustava, dio prekograničnog Zaštićenog morskog područja, zaštita posebne vrste, poseban status prema međunarodnom pravu (npr., IMO, Svjetska kulturna baština, itd.).</p>	<p>Zaštićeno obalno područje (Zakon o prostornom uređenju i gradnji NN 76/2007, 38/2009, 55/2011, 90/2011, 50/2012, 55/2012 i 80/2013)</p> <p>Zaštićeno obalno područje je uspostavljeno u svrhu zaštite, te održivog, svrhovitog i gospodarski učinkovitog korištenja, a obuhvaća sve otoke, pojas kopna u širini od 1.000 metara od obalne crte i pojas mora u širini od 300 m od obalne crte (članak 49. Zakona o prostornom uređenju i gradnji)</p> <p>Zaštićeno obalno područje primjenjivo je na sva Zaštićena morska područja.</p> <p>Putem planiranja, odnosno provođenja prostornih planova u Zaštićenom obalnom području, uz druge mjere, obvezno je očuvati i sanirati ugrožena područja prirodnih, kulturnopovijesnih i tradicijskih vrijednosti obalnog i zaobalnog krajolika te poticati prirodnu obnovu šuma i autohtone vegetacije (članak 49. Zakona o prostornom uređenju i gradnji). Osim drugih mjera, također je obvezno odrediti mjere zaštite okoliša na kopnu i u moru te zaštititi resurse pitke vode, te osigurati javni interes u korištenju, osobito pomorskog dobra.</p> <p>Protupravna gradnja u Zaštićenim područjima (uključujući Zaštićena morska područja) i protuzakoniti ribolov prema Kaznenom zakonu (NN 125/2011 i 144/2012)</p> <p>Gradnja protivno propisima u Zaštićenim područjima (uključujući Zaštićena morska područja) smatra se kaznenim djelom i kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina prema članku 212. Kaznenog zakona.</p> <p>Ribolov (ne isključivo u Zaštićenim područjima) na način ili sredstvima za masovno uništavanje ili upotrebom drugih nedopuštenih sredstava, kazneno je djelo i kaznit će se kaznom zatvora do tri godine prema članku 204. Kaznenog zakona.</p>	Razmotriti usklađivanje/ umrežavanje/koordinaciju različitih instrumenata

Dodatak 1

Međunarodne konvencije i regionalni sporazumi koje je potpisala Hrvatska, a od interesa su za Zaštićena morska područja

Međunarodna razina	Konvencija o biološkoj raznolikosti (Convention on Biological Diversity ili CBD)	Stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 07.10.1996.
	Konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja (Bonnska konvencija)	Stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 01.10.2000.
	Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (CITES)	Stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 12.06.2000.
	Konvencija o vlažnim područjima od međunarodnog značenja posebice kao staništa patkarica (Ramsarska konvencija)	Stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 08.10.1991.
	Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora (UNCLOS)	Stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 1995.
	Konvencija o svjetskoj baštini	Stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 08.10.1991.
	Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Konvencija Aarhus)	Stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 25.06.2007.
	Međunarodna konvencija o regulaciji kitolova	Stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 10.01.2007.

Regionalna razina	Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Br. 104, Vijeće Europe)	Stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 1.11.2000.
	Konvencija o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćavanja (Barcelona, 1976., revidirana 10. lipnja 1995. kao Konvencija o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja)	Na temelju notifikacije o sukcesiji, Republika Hrvatska je stranka Konvencije od 8. listopada 1991. (NN-MU br. 12/93).
	Protokol o sprječavanju onečišćavanja Sredozemnog mora potapanjem otpadnih i drugih tvari s brodova iz zrakoplova (Barcelona, 1976.)	Na temelju notifikacije o sukcesiji, Republika Hrvatska je stranka Konvencije od 8. listopada 1991. (NN-MU br. 12/93).
	Izmjena Konvencije o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćavanja (Barcelona, 1995)	Objavljena je u NN-MU br. 17/98 stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 9. srpnja 2004., a taj je datum objavljen u NN-MU br. 11/04
	Protokol o suradnji u sprječavanju onečišćavanja s brodova i, u slučajevima opasnosti, u suzbijanju onečišćavanja Sredozemnog mora (Malta, 2002.)	Objavljen je u NN-MU br. 12/03, stupio je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 17. ožujka 2004., a taj je datum objavljen u NN-MU br. 4/04
	Protokol o posebno Zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti u Sredozemlju. (Protokol: Barcelona, 1995., i Annexes: Monaco, 1996.)	Objavljen je u NN-MU br. 11/01, stupio je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 12. svibnja 2002., a taj je datum objavljen u NN-MU br. 11/04.
	Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja kopnenim izvorima (Atena, 1980.)	Na temelju notifikacije o sukcesiji Republika Hrvatska stranka je Protokola od 8. listopada 1991. (NN-MU br. 12/93).
	Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja kopnenim izvorima i aktivnostima (Siracusa, 1996.)	Republika Hrvatska je potpisala Protokol.
	Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja uslijed istraživanja i iskorištavanja epikontinentskog pojasa, morskog dna i morskog podzemlja (Madrid, 1994.)	Republika Hrvatska je potpisala Protokol.
	Protokol o sprječavanju onečišćenja Sredozemnog mora prekograničnim prijevozom opasnog otpada i njegovog odlaganja (Izmir, 1996.)	Republika Hrvatska nije potpisala Protokol.
	Zakon o potvrđivanju Izmjena i dopuna Protokola o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćavanja s kopna (Siracusa, 1996.)	Objavljen u NN-MU br. 3/06
	Zakon o potvrđivanju Sporazuma o Subregionalnom planu intervencija za sprječavanje, spremnost za i reagiranje na iznenadna onečišćenja Jadranskog mora većih razmjera (Portorož, 2005.)	Objavljen u NN-MU br. 7/08
	Protokol o integriranom upravljanju obalnim područjem Sredozemlja (Madrid 21.01.2008.)	Republika Hrvatska je potpisnica Konvencije
	Sporazum o zaštiti kitova Cetacea u Crnom moru, Sredozemnom moru i susjednom atlantskom području (ACCOBAMS)	Stupio na snagu u Hrvatskoj 01.06.2001.

Dodatak 2

Sektori turizma i energetike u Nacionalnoj strategiji i akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH (NN br. 143/2008)

Tekst koji slijedi je kompilacija izvadaka iz NSAP (NN br. 143/2008) u dijelovima koje se odnose na sektore turizma i energetike koji su od značaja za razvoj i upravljanje mrežom zaštićenih morskih područja.

SEKTOR TURIZMA U NACIONALNOJ STRATEGIJI I AKCIJSKOM PLANU ZAŠTITE BIOLOŠKE I KRAJOBRAZNE RAZNOLIKOSTI RH (NN br. 143/2008)

1.5 Načini rada na Strategiji i procedura donošenja

S ciljem analize provedbe dosadašnje Strategije te određivanja strateških ciljeva, smjernica i prioriteta akcijskih planova, Odlukom ministra kulture iz 2006. imenovani su članovi 10 radnih skupina:

1. Radna skupina za vrste, staništa, krajobraze, minerale, sigovine i fosile
2. Radna skupina za zaštićena područja
3. Radna skupina za prostorno planiranje i ocjenu utjecaja na prirodu
4. Radna skupina za poljoprivredu (uključujući GMO) i ribarstvo
5. Radna skupina za šumarstvo i lovstvo
6. Radna skupina za vodno gospodarstvo
7. Radna skupina za turizam
8. Radna skupina za promet, energetiku i rudarstvo
9. Radna skupina za obrazovanje, obavješćivanje i sudjelovanje javnosti
10. Radna skupina za zakonodavni i institucionalni okvir

5. Zaštita georaznolikosti

Geološke i geomorfološke pojave i objekti općenito, a osobito oni u kršu, turistički su vrlo atraktivni. Otkrića dubokih jama (preko tisuću metara) privukla su brojne domaće i strane speleologe i druge istraživače.

Akcijski planovi

5.1.7 Uključiti geobaštinu u turističku ponudu RH i poticati geoturizam

5.1.17 Nastaviti podupirati financiranje projekata za očuvanje georaznolikosti i unapređenje geoturizma kroz međunarodne i domaće fondove

5.2.4 Pojačati suradnju sa znanstvenim, znanstveno-stručnim institucijama, obrazovnim ustanovama, nevladinim organizacijama, turističkim zajednicama i lokalnom/regionalnom upravom u svrhu djelotvornije zaštite i očuvanja georaznolikosti, odnosno geobaštine

5.4.1 Provoditi edukaciju predstavnika lokalne uprave i regionalne samouprave, turističkih zajednica, djelatnika državne uprave (carina, policija) i dr. o značaju i vrijednosti neobnovljive geobaštine

6.7 Vodno gospodarstvo

Problem predstavlja i utjecaj otpadnih voda na biološku i krajobraznu raznolikost. Stupanj priključenosti sustava javne odvodnje od 40% je još uvijek nedovoljan te dio nepročišćenih otpadnih voda odlazi direktno u okoliš. Također je znatan utjecaj točkastog onečišćenja vezano uz industriju i turizam, posebno na jadranskoj obali. Raspršeno onečišćenje vezano je uz kemijska sredstva i gnojiva u poljoprivredi, eroziju onečišćenog zemljišta, oborinsko otjecanje s urbanih područja, prometnica, neuređenih odlagališta otpada te posljedice rata. Mogući je negativan utjecaj onečišćenja na osjetljiva močvarna i vodena staništa, te krške i podzemne ekološke sustave.

6.8 Turizam

Turizam je u Republici Hrvatskoj jedan od najvažnijih pokretača razvoja gospodarstva. U posljednjih desetak godina turizam je omogućio stvaranje značajnih financijskih prihoda, revitalizaciju mnogih ruralnih krajeva naše zemlje kao i promociju zaštićenih područja, posebno nacionalnih parkova i parkova prirode.

U isto vrijeme se u svijetu, a i u Hrvatskoj bilježe i negativni učinci turizma. Značajan rast i razvoj turističkih kapaciteta i aktivnosti, te velika koncentracija ljudi često ugrožavaju vrijedna

staništa i osjetljive ekosustave, a samim tim i biljne i životinjske vrste. Strategija razvoja hrvatskog turizma prepoznaje da Hrvatska posjeduje iznimno raznolik i očuvan prirodni turistički potencijal koji se mora zaštititi da bi dugoročno pridonosio razvoju turizma. Stoga se ukazuje potreba detaljne analize učinka turizma na pojedina područja, pojedine biljne i životinjske vrste, njihova staništa, kao i cijele ekosustave.

Utjecaj turizma na obalu, otoke i more, te na zaštićena područja potrebno je odvojeno razmotriti. Intenzivna i neplanirana gradnja na obalnom području i otocima već je znatno degradirala krajobrazni identitet i bioraznolikost mnogih biološki i krajobrazno gledano vrijednih područja. Nasipavanjem plaža i priobalja, izgradnjom lukobrana i športsko-rekreativnih lučica već su nepovratno uništena staništa mnogih vrsta s nesagledivim posljedicama za opstanak cijelih prirodnih ekosustava obalnog područja. Masovnim turizmom kojem su još uvijek orijentirani hrvatska obala i otoci, povećava se pritisak i na zaštićena područja, posebno nacionalne parkove i parkove prirode koji se nalaze u blizini obalnog područja i na otocima.

Nekontrolirani broj posjetitelja i neuvažavanje kapaciteta prostora može pogubno djelovati na biološku i krajobraznu raznolikost u ovim područjima. Zbog toga je izuzetno važna uspostava sustava i razvoj metodologije za procjenu kapaciteta prihvata turista i povezanog sustava praćenja kako bi se osiguralo strogo upravljanje protokom turista. Odgovarajući pristup za uspostavu ovog sustava je ne samo smanjenje negativnog utjecaja, nego i poboljšanje kapaciteta prihvata utjecajnog područja i pozitivno djelovanje na izvor nastanka negativnog utjecaja. U okviru različitih edukacijskih programa i oblika interpretacije posjetiteljima se trebaju predstaviti aspekti prirodnih i kulturnih vrijednosti zaštićenih područja kako bi oni prilagodili svoje ponašanje i smanjili negativan utjecaj.

Održivi turizam i ekoturizam smatraju se idealnim okvirima za razvoj turizma. Pojam ekoturizma na neki način obuhvaća sve oblike turizma, a temelji se na održivosti turizma kao ljudske aktivnosti u prostoru koja u najmanjoj mjeri utječe na promjene u užem i širem okruženju. Iako ekoturizam kvantitativno ne zauzima značajno mjesto u turističkom prometu, on pruža mogućnost ostvarivanja cjelogodišnjeg prihoda i povećava zaposlenost u područjima gdje se odvija. Hrvatska zbog svojeg geografskog položaja, iznimno povoljnih klimatskih prilika te očuvane biološke i krajobrazne raznolikosti ima iznimno veliki potencijal za razvoj ekoturizma. Stoga je potrebno definirati njegovu razvojnu strategiju, te ga sustavno razvijati kao prepoznatljiv segment turističke ponude naše zemlje.

Razvoj turizma u Hrvatskoj utjecao je i na povećanje broja posjetitelja u zaštićenim područjima. Tako je u posljednjih sedam godina zabilježen značajan porast broja posjetitelja u svim nacionalnim parkovima, a velikim brojem posjetitelja posebno se ističu NP Plitvička jezera i NP Krka.

Sve jača turistička promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Republike Hrvatske, izgradila je atraktivniji identitet zemlje te dovela do povećanog interesa posjetitelja. Time se također otvorila mogućnost edukacije većeg broja ljudi o značaju zaštite prirode i njenog očuvanja. Svi nacionalni parkovi i parkovi prirode iz godine u godinu obogaćuju svoju turističku, a

i edukativnu ponudu za posjetitelje. U svim parkovima postoji mogućnost organiziranog vođenja posjetitelja uz stručna tumačenja te organiziranja izleta za posjet pojedinim posebno zanimljivim i atraktivnim lokalitetima. Broj poučnih staza u posljednjih nekoliko godina se znatno povećao tako da danas u nacionalnim parkovima i parkovima prirode ukupno postoji već dvadesetak poučnih staza.

Porastom broja posjetitelja u nacionalnim parkovima i parkovima prirode osiguravaju se veći prihodi, što ujedno omogućuje usmjeravanje značajnijeg dijela tih sredstava u djelatnost zaštite prirode. Tim sredstvima nacionalni parkovi i parkovi prirode participiraju u izgradnji infrastrukture, istraživanjima, monitoringu i sl. U mnogim zaštićenim područjima prisutan je i umjeren porast razvoja ekoturizma. Prema tome, iako razvoj turizma za zaštićena područja predstavlja potencijalnu opasnost, ujedno omogućuje prikupljanje financijskih sredstava, korist za lokalnu zajednicu, a povećava i svijest javnosti o važnosti zaštite i očuvanja prirode.

STRATEŠKI CILJ

S obzirom na veliki značaj turizma kao gospodarske grane u RH, a sagledavajući ujedno i njegove negativne učinke, poticati razvoj održivog turizma i ekoturizma

Strateške smjernice

6.8.1 Jačati značaj zaštite prirode u turističkom sektoru na svim razinama

6.8.2 Razvijati turizam prihvatljiv za zaštitu biološke raznolikosti u pojedinim zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

6.8.3 Provoditi edukaciju posjetitelja putem edukacijskih centara za posjetitelje u zaštićenim područjima o prirodnim vrijednostima i važnosti očuvanja zaštićenih područja

Akcijski planovi

6.8.1.1 Uspostaviti kontinuiranu suradnju s turističkim sektorom na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini

6.8.1.2 Ugraditi mjere i smjernice zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u strategije, zakone, propise, programe i planove iz sektora turizma na svim razinama

6.8.1.3 Ugraditi mjere i smjernice zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u master planove za turizam pojedinih županija

6.8.1.4 Zaštititi biološku i krajobraznu raznolikost od negativnih učinaka turizma na obalu, otoke i more kroz prostorno plansku dokumentaciju, te druge planove i programe

6.8.1.5 Prije planiranja zahvata izgradnje i/ili poboljšanja turističke infrastrukture koji može imati bitan utjecaj na ekološki značajno područje ili zaštićenu prirodnu vrijednost, a koji nije obuhvaćen procjenom utjecaja na okoliš, provesti postupak ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu

6.8.1.6 Turističku infrastrukturu i sadržaje planirati izvan biološki vrijednih područja

6.8.1.7 Izraditi plan za razvoj ekoturizma i identificirati potencijalna značajna područja za razvoj ekoturizma

6.8.2.1 Definirati metode i kriterije za utvrđivanje zona za posjećivanje, razgledavanje i rekreaciju, odnosno turizam u zaštićenim područjima

6.8.2.2 Identificirati osjetljiva područja i utvrditi smjernice i okvire za turističke aktivnosti u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže, s posebnim naglaskom na osjetljivim područjima gdje se tradicionalno provode turističke aktivnosti

6.8.2.3 Izraditi i uspostaviti sustav praćenja broja posjetitelja i utjecaja posjetitelja na zaštićena područja

6.8.2.4 Provoditi pilot projekte za razvoj ekoturizma u pojedinim značajnim područjima i područjima ekološke mreže

6.8.2.5 Analizirati postojeće modele posjećivanja i razgledavanja u zaštićenim područjima u okviru plana upravljanja

6.8.2.6 Izraditi smjernice upravljanja turističkim aktivnostima u zaštićenim područjima u okviru planova upravljanja

6.8.2.7 Definirati metode i način utvrđivanja kapaciteta posjećivanja zaštićenih područja u okviru plana upravljanja

6.8.2.8 Utvrditi standarde i kriterije za razvoj ekoturizma u zaštićenim područjima

6.8.3.1 Izraditi akcijski plan za edukaciju posjetitelja u zaštićenim područjima u okviru plana upravljanja

6.8.3.2 Izraditi akcijski plan za interpretaciju prirode u zaštićenim područjima u okviru plana upravljanja

6.8.3.3 Izraditi akcijski plan za uspostavu vodičke službe u zaštićenim područjima u okviru plana upravljanja

7. ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR

Akcijski planovi

7.1.1.2 Nastaviti usklađivanje zakonodavstva iz područja zaštite okoliša, prostornog planiranja, poljoprivrede, morskog i slatkovodnog ribarstva, zaštite životinja, šumarstva, lovstva, vodnog gospodarstva, rudarstva, energetike, prometa, turizma i drugih resora u dijelu koji se odnosi na zaštitu prirode i očuvanje biološke raznolikosti, s odredbama Zakona o zaštiti prirode, Konvencije o biološkoj raznolikosti te odredbama relevantnih direktiva Europske unije

8.4 Prostorno planiranje

Unatoč pozitivnoj legislativi u RH se posebno u zadnjem desetljeću događa intenzivno korištenje i neselektivno 'zauzimanje' ruralnih prostora i obalnog prostora (poduzetničke zone, poligoni, apartmanska naselja, vjetroelektranska polja, golf igrališta, velike površine predviđene za turističku izgradnju na obalnom području i dr.). Stoga se više nego ikad prije nameće potreba zaštite prirode ne samo u obliku reprezentativne zaštite (ugrožene vrste, osjetljiva staništa i/ili koridori, kategorizirana zaštićena područja) nego i u obliku zaštite pojedinih prirodnih prostornih cjelina.

Važeća generacija županijskih prostornih planova (usvojeni od 2000. – 2004. g), osim načelnih (npr. kandidatura novih zaštićenih područja) ne sadrži druge (ozbiljnije) instrumente zaštite i očuvanja bioloških i krajobraznih vrijednosti prostora,

što je djelomice posljedica nedostatka podataka o biološkim i krajobraznim vrijednostima prostora, ali i nedostatka senzibiliteta izrađivača prostorno-planskih dokumenata da u sastavu tima za izradu prostornog plana bude i stručnjak prirodoslovnih kvalifikacija. Prostorni planovi su dominantno posvećeni izgrađenom okolišu, a ne prirodnom, koncentriraju se uglavnom na infrastrukturu, rekreaciju, turizam, građevine, ekonomski razvoj i promet. Vrlo rijetko propisuju mjere zaštite cjelovitog prostora od neodgovarajućeg razvoja (npr. prekobrojnih kamenoloma, predimenzioniranih poduzetničkih i turističkih zona i dr.). Takvi prostorni planovi određuju korištenje/namjenu prostora i predstavljaju osnovu za usmjeravanje razvoja.

Akcijski planovi

8.4.1.4 Izraditi kataloge mjera/protokole zaštite prirode za glavne djelatnosti i sektore: prostorno planiranje, poljoprivreda, ribarstvo, šumarstvo, lovstvo, energetika, promet, vodno gospodarstvo, rudarstvo, turizam i dr., s ciljem da se iste ugrade kao obvezujuće u provedbene planove navedenih sektora

9.2 Financijski mehanizmi za provedbu Strategije

Gotovo sve javne ustanove koje upravljaju nacionalnim parkovima i parkovima prirode imaju vlastite izvore prihoda kroz naplatu ulaznica, turističko-ugostiteljsku djelatnost, koncesijska odobrenja, prodaju suvenira, promidžbenih materijala i druge usluge. Veći dio ovih prihoda ostvaruju nacionalni parkovi i parkovi prirode koji imaju dobro razvijenu turističko-ugostiteljsku djelatnost kao i vrlo veliki broj posjetitelja.

SEKTOR ENERGETIKE U NACIONALNOJ STRATEGIJI I AKCIJSKOM PLANU ZAŠTITE BILOŠKE I KRAJOBRAZNE RAZNOLIKOSTI RH (NN br. 143/2008)

PRAVNA OSNOVA

1.4 Pregled stanja biološke i krajobrazne raznolikosti te stanja sustava zaštite prirode u Republici Hrvatskoj

Na temelju novog ustrojstva tijela državne uprave iz 2000. godine djelatnost zaštite prirode podignuta je na razinu ministarstva osnivanjem Uprave za zaštitu prirode. Tijekom 2000. godine pristupilo se izradi novog zakonodavnog okvira zaštite prirode koji po prvi puta sagledava prirodu kao cjelokupnu biološku i krajobraznu raznolikost čija se zaštita provodi na čitavom teritoriju Republike Hrvatske, uključujući i zaštićene prirodne vrijednosti (područja i vrste), ali i one prirodne vrijednosti koje se gospodarski koriste (u poljoprivredi, šumarstvu, ribarstvu, lovstvu, graditeljstvu, prometu, energetici, itd.). Ovom koncepcijom zaštita prirode je postala integralna djelatnost kojom se korištenje prirodnih dobara nastoji uskladiti s koncepcijom održivog razvoja. Tako koncipiran Zakon o zaštiti prirode donesen je u rujnu 2003. godine (NN 162/03). Navedenu koncepciju zakonodavnog okvira zaštite prirode preuzeo je i novi Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05) iz svibnja 2005. godine. Jedina bitna razlika je u izdvajanju odredbi koje se odnose na uporabu genetski modificiranih organizama (GMO) u zasebni Zakon o genetski modificiranim organizmima (NN 70/05) te smanjivanje broja provedbenih propisa radi učinkovitosti primjene Zakona.

1.5 Načini rada na Strategiji i procedura donošenja

S ciljem analize provedbe dosadašnje Strategije te određivanja strateških ciljeva, smjernica i prioritetnih akcijskih planova, Odlukom ministra kulture iz 2006. imenovani su članovi 10 radnih skupina:

1. Radna skupina za vrste, staništa, krajobraze, minerale, sigovine i fosile
2. Radna skupina za zaštićena područja
3. Radna skupina za prostorno planiranje i ocjenu utjecaja na prirodu
4. Radna skupina za poljoprivredu (uključujući GMO) i ribarstvo
5. Radna skupina za šumarstvo i lovstvo
6. Radna skupina za vodno gospodarstvo
7. Radna skupina za turizam
8. Radna skupina za promet, energetiku i rudarstvo
9. Radna skupina za obrazovanje, obavješćivanje i sudjelovanje javnosti
10. Radna skupina za zakonodavni i institucionalni okvir

4. OČUVANJE KRAJOBRAZA

Akcijski planovi

4.2.1 Izraditi Krajobraznu osnovu Hrvatske u suradnji relevantnih sektora (prostorno planiranje, zaštita prirode, zaštita

okoliša, zaštita kulturne baštine, promet, šumarstvo, poljoprivreda, vodno gospodarstvo, rudarstvo, energetika, prosvjeta i znanost i dr.)

4.3.1 Implementirati Krajobraznu osnovu Hrvatske u suradnji relevantnih sektora (prostorno planiranje, zaštita prirode, zaštita okoliša, kultura, promet, šumarstvo, poljoprivreda, vodno gospodarstvo, rudarstvo, energetika, prosvjeta i znanost i dr.)

6.10 Energetika

Energetika je jedan od sektora koji ima značajan utjecaj na biološku i krajobraznu raznolikost. Danas se za proizvodnju električne energije godišnje koristi 35.845.700 tisuća m³ vode, od čega 97.4% iz vodotoka, 2.2% iz akumulacija, a ostalo iz drugih izvora. Zbog trenutne krize energije te onečišćenja okoliša i klimatskih promjena povezanih velikim dijelom s korištenjem energenata, u svijetu je sve više prisutan trend prelaska s konvencionalnih oblika proizvodnje energije na nove obnovljive izvore energije vjetra, sunca, geotermalne energije i biomase.

S obzirom na iste trendove u Hrvatskoj potrebno se više usmjeriti na uvođenje obnovljivih izvora energije koji ne proizvode stakleničke plinove. Međutim, kontroverzna pitanja pojavljuju se i oko utjecaja obnovljivih izvora energije na biološku raznolikost.

U Republici Hrvatskoj uspostavljen je zakonodavni okvir koji uređuje područje obnovljivih izvora energije. U potrošnji električne energije cilj je do 2010. postići da se 5,8% energije osigura iz obnovljivih izvora, ne računajući pritom velike hidroelektrane. Daljnji cilj je povećanje udjela na 15% do 2020. godine, što je u skladu s trendovima u EU. Zakonodavni okvir predviđa poticajne mjere, među kojima se ističu obavezni otkup električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora te poticajne tzv. »feed-in tarife«. U Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva vodi se registar projekata, iz kojeg je vidljiv trend porasta broja zahtjeva za izgradnju vjetroelektrana ukupne snage od 1.200 MW.

Strateški je potrebno u energetske sektoru razvijati sustave koji omogućuju i potiču štednju, odnosno manji utrošak energije. To uključuje poticaje za učinkovitije sustave proizvodnje, prijenosa i trošenja energije. U pripremi je master plan za energetske učinkovitost te Nacionalni akcijski plan za energetske učinkovitost, a u planu je donošenje posebnog zakona o energetske učinkovitosti.

Vjetroelektrane

U Hrvatskoj se trenutno iz vjetroelektrana ostvaruje proizvodnja od oko 20 MW, a do 2010. očekuje se oko 300 MW. Sve veći broj vjetroelektrana, s druge strane, predstavlja i sve veći potencijalni problem za pojedine vrste ptica i šišmiše.

Naime, vjetroelektrane mogu negativno utjecati na ptice, bilo zbog toga što one stradavaju u direktnom sudaru s lopaticama generatora, bilo zbog toga što se mijenja kvaliteta njihovog staništa (buka, uznemiravanje, fragmentacija staništa izgradnjom prilaznih putova i sl.).

Negativan utjecaj vjetroelektrana na šišmiše može se očitovati u gubitku staništa, presijecanju migracijskih koridora, dezorijentaciji šišmiša u letu zbog emisije ultrazvuka, stradavanju zbog direktne kolizije s lopaticama vjetroagregata, a novija istraživanja ukazuju i na mortalitet šišmiša prouzročen barotraumom pluća zbog naglog sniženja tlaka zraka u blizini lopatica vjetroagregata u pokretu.

U svijetu i Europi sve se više pažnje pridaje ovoj problematici u nastojanju da se potencijalni negativni učinci minimaliziraju.

Mogući negativni učinci vjetroelektrana na ptice i šišmiše u velikoj mjeri ovise o uvjetima na svakoj individualnoj lokaciji te je osobito važno da se lokacije za vjetroelektrane pažljivo odaberu. U Hrvatskoj se do sada pri odabiru potencijalnih lokacija za izgradnju vjetroelektrana većinom vodilo računa o vjetropotencijalu pojedinih lokacija, a mogući utjecaji na ptice i šišmiše se nisu dovoljno vrednovali, te se nije vodilo računa o kumulativnim učincima postavljanja većeg broja vjetroelektrana na nekom području. Vjetrogeneratore se uglavnom planira postaviti na grebenima brda ili tik ispod njih, to jest na mjestima koja su zbog specifičnih uvjeta (npr. termala) važna za ptice grabljivice, osobito one koje u velikoj mjeri koriste jedrenje kao način leta (npr. orlovi, bjeloglavi supovi). Uz to su grebeni ispod kojih su u tunelu autoceste ili druge prometnice dragocjeni koridori za prelaženje prometnica, a vjetroelektrane ih ometaju svojim postojanjem, radom, bukom i pristupnim cestama. Prema Pravilniku o prijelazima za divlje životinje takva izgradnja nije dozvoljena.

U studijama utjecaja na okoliš potrebno je cjelovito sagledati mogući utjecaj izgradnje vjetroelektrane na ptice i šišmiše, ali i sve druge vrste na koje utječe gradnja i rad vjetroelektrana.

Hidroelektrane

Izgradnjom hidroelektrana i akumulacijskih bazena značajno se mijenjaju prirodni tokovi rijeka što negativno utječe na čitav niz staništa i pripadajućih životnih zajednica. Naime, rijeke u svom slijevu podržavaju čitav kompleks različitih vodenih i močvarnih staništa jedinstvene dinamike (od samog toka rijeke i riječnih obala, preko močvarnih staništa i vlažnih livada do poplavnih šuma), te je očuvanje prirodnog toka rijeka uvjet održanja raznolikosti ovih staništa i raznolikosti biljnih i životinjskih vrsta. Za programe i planove provedbe strategije energetskog razvitka (u izradi) potrebno je izraditi stratešku procjenu utjecaja na okoliš, uključujući ocjenu prihvatljivosti za prirodu, kako bi se utvrdilo koje će od planiranih hidrocentrala imati značajan negativan utjecaj na vrste i staništa na području ekološke mreže.

Pri planiranju zahvata izgradnje hidrocentrala propisan je postupak procjene utjecaja na okoliš s ocjenom prihvatljivosti zahvata za prirodu.

Tri hidroelektrane na Dravi: HE Varaždin, HE Čakovec i HE Dubrava prve su u RH dobile certifikate ISO 9001 i ISO 14001. Takvu bi certifikaciju (posebno standarda ISO 14001) trebalo napraviti i za sve ostale HE u RH.

Vodovi za prijenos električne energije

Brojna istraživanja pokazala su da nadzemni vodovi za prijenos električne energije predstavljaju značajnu opasnost za

mnoge vrste ptica koje na njima stradavaju, bilo u izravnom sudaru sa samim žicama ili od strujnog udara.

Kako mreža električnih vodova s vremenom postaje sve gušća, sve se više povećava rizik od stradavanja ptica na električnim vodovima i negativni učinci na populacije, osobito ugroženih vrsta ptica, postaju sve veći. Stradavanje ptica zbog strujnog udara (elektrokucija), danas za mnoge vrste ptica (rode, ždralove, orlove, bjeloglavog supa, ušaru i dr.) predstavlja jedan od važnijih uzroka ugroženosti populacija. Na sedmom sastanku zemalja članica potpisnica Konvencije o zaštiti migratornih vrsta (CMS) održanoj u Bonnu 2002. godine usvojena je rezolucija koja se bavi ovom problematikom (Resolution 7.4: »Electrocution of migratory birds.«), a koja obavezuje zemlje potpisnice Konvencije da poduzimaju različite mjere kako bi se stradavanje ptica zbog elektrokucije svelo na najmanju moguću razinu. Zakon o zaštiti prirode slijedom toga predviđa mjere zaštite ptica od strujnog udara.

Vrlo je važno da se pri planiranju izgradnje novih vodova rade kvalitetne studije utjecaja na okoliš, da se načine realne procjene negativnog učinka planiranog zahvata na ptičje populacije i da se ugrade mjere zaštite tamo gdje je to potrebno. O istim problemima potrebno je voditi računa kod zamjene dotrajalih vodova novim.

Biogoriva

Posljednjih nekoliko godina o biogorivima se raspravlja na svim nivoima i u okviru raznih sektora, no za biološku raznolikost relevantni su zaključci i odluke donesene u okviru Konvencije o biološkoj raznolikosti, čije je znanstveno tijelo utvrdilo »pozitivne i negativne utjecaje biogoriva na biološku raznolikost u ciklusu od proizvodnje do korištenja«. U biogoriva se ubrajaju različiti proizvodi biljnog i životinjskog porijekla te komunalni otpaci. Iako pobornici biogoriva zagovaraju ista kao čiste izvore energije, protivnici tvrde da biogoriva ugrožavaju biološku raznolikost te proizvode više stakleničkih plinova nego što utječu na njihovo smanjenje (npr. bioetanol iz kukuruza). Također korištenjem određenih kultura i poljoprivrednih površina za proizvodnju biogoriva (npr. repica, kukuruz), smanjuju se površine za proizvodnju hrane. Često se za proizvodnju biogoriva koriste genetski modificirani usjevi te unose strane vrste što je u potpunosti neprihvatljivo za očuvanje biološke raznolikosti. Prisutna je i povećana uporaba kemijskih sredstava radi ubrzanog rasta i proizvodnje usjeva. S razvojem tehnologija i povećanjem korištenja biogoriva potrebno je razvijati i implementirati sustav certificiranja koji omogućuje praćenje podrijetla osnovnih sirovina (GMO, IAS) za biogoriva, te kontrolu održivog korištenja prirodnih resursa (šume, usjevi). Planira se donošenje posebnog zakona o biogorivima do kraja 2008.

Izolirani sustavi

U zaštićenim područjima prirode idealni su uvjeti za provedbu pilot projekata korištenja obnovljivih izvora energije i zamjenu konvencionalnih izvora energije kroz ugradnju solarnih kolektora, uporabu biomase i malih vjetrenjača, posebno za opskrbu energijom planinarskih domova, kuća te skloništa, telemetrijskih protupožarnih stanica, zgrada uprava parkova te druge infrastrukture. Neki objekti nisu priključeni na električnu mrežu,

bilo zato što nije izgrađena u blizini ili jer nije bilo dopušteno postavljanje stupova za električnu mrežu, stoga koriste agregate/generatore na pogon fosilnim gorivima čija je upotreba problematična.

STRATEŠKI CILJ

Korištenje energetskih izvora s najmanjim mogućim utjecajem na biološku raznolikost

Strateške smjernice

6.10.1 Gospodarenje i upravljanje u energetskom sektoru temeljiti na načelima očuvanja sastavnica biološke i krajobrazne raznolikosti s posebnim naglaskom na zaštićena područja, područje ekološke mreže i buduća NATURA 2000 područja

Akcijски planovi

6.10.1.1 Za planove i programe u okviru strategije energetskog razvitka provesti ocjenu prihvatljivosti za prirodu u okviru strateške procjene utjecaja na okoliš

6.10.1.2 Nastaviti ugrađivati uvjete i mjere zaštite prirode te smjernice očuvanja ekološke mreže pri planiranju lokacija energetskih objekata u prostornim planovima

6.10.1.3 Ojačati načela zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u postupku izrade studija utjecaja na okoliš u odnosu na mogući utjecaj izgradnje elektrana i drugih energetskih objekata na ukupnu biološku i krajobraznu raznolikost, a posebno u području ekološke mreže

6.10.1.4 Kod određivanja lokacija za vjetroelektrane izbjegavati ornitološke rezervate, koridore za prelet i područja važna kao okupljališta većeg broja ptica tijekom njihovih selidbi

6.10.1.5 Kod određivanja lokacija za vjetroelektrane izbjegavati nacionalno ili regionalno značajna staništa i koridore sezonskih i/ili dnevnih migracija šišmiša

6.10.1.6 Kod planiranja i izvođenja zahvata izgradnje vjetroelektrana, te njihovog rada provoditi mjere za zaštitu ptica i šišmiša

6.10.1.7 U suradnji energetskog sektora i sektora zaštite prirode definirati protokol za monitoring utjecaja vjetroelektrana na vrste i staništa

6.10.1.8 Izraditi akcijski plan za monitoring ptica grabljivica na području srednje Dalmacije kako bi se utvrdio kumulativan utjecaj planiranih vjetroelektrana na njihove populacije

6.10.1.9 Primijeniti tehnička rješenja kod izgradnje nadzemnih vodova za prijenos električne energije, te prilikom zamjene zbog dotrajalosti električnih stupova i vodova na postojećoj mreži, kako bi se smrtnost ptica (sudari, elektrokucija) svela na minimum

6.10.1.10 Provesti certifikaciju svih hidroelektrana u Republici Hrvatskoj

6.10.1.11 Provesti pilot projekte korištenja obnovljivih izvora energije u zaštićenim područjima

6.11 Rudarstvo

Područje Republike Hrvatske izrazito je bogato raznolikošću stijena koje su temelj razvijenoj eksploataciji raznih mineralnih sirovina. Prema Zakonu o rudarstvu rudno blago je dobro od interesa za Republiku Hrvatsku, ima njezinu osobitu zaštitu

i iskorištava se pod uvjetima i na način koji su propisani tim Zakonom. Rudnim blagom, koje je u vlasništvu Republike Hrvatske, smatraju se sve organske i neorganske mineralne sirovine koje se nalaze u čvrstom, tekućem ili plinovitom stanju u prvobitnom ležištu, u nanosima, jalovištima, talioničkim troskama ili prirodnim rastopinama.

Mineralne sirovine dijele se u sljedeće skupine:

1. energetske mineralne sirovine
2. mineralne sirovine iz kojih se mogu proizvoditi metali i njihovi spojevi
3. nemetalne mineralne sirovine
4. arhitektonsko-građevni kamen
5. sve vrste soli i solnih voda
6. mineralne i geotermalne vode
7. tehničko-građevni kamen, građevni pijesak i šljunak te ciglarska glina.

Eksploatacijom mineralnih sirovina smatra se vađenje iz ležišta i oplemenjivanje mineralnih sirovina. Sa stajališta zaštite prirode, iskorištavanje skupine mineralnih sirovina koja obuhvaća tehničko-građevni kamen, građevni pijesak i šljunak te ciglarsku glinu ima daleko najveći negativni utjecaj, kako na krajobraznu tako i biološku raznolikost. Prvenstveno se to odnosi na površinske kopove – kamenolome, šljunčare, glinokope, kopove pijeska.

Eksploatacija čvrstih mineralnih sirovina odvija se na ukupno 584 odobrena polja (prosječno eksploatacijska polja imaju površinu od 34 ha), koja pokrivaju površinu od oko 21 877 ha, što u odnosu na ukupnu kopnenu površinu Republike Hrvatske iznosi oko 0,38%. Najviše eksploatacijskih polja odobreno je u Splitsko-dalmatinskoj županiji (86) koja zahvaćaju 0,68% površine županije. Statistički gledano, eksploatacijska polja mineralnih sirovina ne obuhvaćaju veliku površinu u Republici Hrvatskoj, ali s obzirom na način pridobivanja sirovina, imaju znatan utjecaj na prirodu, odnosno na biološku i posebno krajobraznu raznolikost. Bilo koji površinski kop, naftno ili plinsko polje ili neki drugi zahvat eksploatacije mineralnih sirovina, unatoč visokim normama zaštite okoliša, ima i negativne utjecaje, a kao najizraženiji negativni učinak jest izmjena prvobitnog izgleda krajobraza.

Nadalje, usitnjavanje stijenskog masiva, pri čemu se uklanjaju krovinske naslage (plodno tlo, šuma, livada i sl.), a vadi mineralna supstanca, izravno djeluje na zaštitu bioraznolikosti. Pri eksploataciji tekućih i plinovitih energenata uništavanje plodnog tla, šume i sl. je malo izraženo ili u potpunosti izostaje. Postojeće otvorene površine kopova u prostoru rezultat su prijašnje eksploatacije. Otvarani su brojni »kamenolomi«, »šljunčare«, »glinokopi« i drugi »rudarski objekti« prema potrebama graditeljstva, ali je izostala njihova sanacija i uređenje koje bi bilo prihvatljivo za okoliš, jer se nije vodilo računa o oblikovanju i prenamjeni završno otkopanih prostora.

Pregledom aktivnih i neaktivnih površinskih kopova u zaštićenim područjima (parkovima prirode, nacionalnim parkovima i značajnim krajobrazima) evidentirano je ukupno 92 otvorena kopa.

Tablica 2. Pregled aktivnih i neaktivnih površinskih kopova u zaštićenim područjima (izvor: Izvješće – Nadzori eksploatacije mineralnih sirovina u zaštićenim područjima, DIRH – MZOPUG, srpanj 2003.)

Kategorija zaštite	Naziv	Broj evidentiranih kopova
1. Nacionalni park	Plitvička jezera	14
	Risnjak	2
	Sjeverni Velebit	1
2. Park prirode	Papuk	10
	Medvednica	14
	Žumberak-Samoborsko gorje	23
	Učka	12
	Velebit	14
3. Zaštićeni krajobraz	Saplunara – Mljet	1
	Kalnik	1
UKUPNO		92

Među evidentiranim kopovima veliki je broj napuštenih kame-noloma za koje nije utvrđen pravni sljednik, dok je određen dio njih u vlasništvu Hrvatskih šuma. Većina njih nije evidentirana kao eksploatacijsko polje u smislu Zakona o rudarstvu, niti se radilo prema pravilima struke, pa sad predstavljaju veliku devastaciju prostora, otvorene »rane« i žarišta erozije koje je teško privesti prihvatljivoj svrsi i kao takvi su često pogodni za ilegalnu eksploataciju.

STRATEŠKI CILJ

Osigurati održivo korištenje mineralnih sirovina ugrađivanjem mjera zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti te kroz suradnju između sektora rudarstva i zaštite prirode

Strateške smjernice

6.11.1 Unaprijediti suradnju relevantnih sektora na državnoj i lokalnoj razini vezano uz plansko i održivo korištenje rudnog blaga uz uvažavanje mjera za očuvanje biološke raznolikosti

6.11.2 Planirati eksploataciju uz paralelnu sanaciju prostora, te sanaciju ili prenamjenu svih napuštenih (nesaniranih) kopova

6.11.3 Unaprijediti suradnju rudarske inspekcije i inspekcije zaštite prirode

Akcijski planovi

6.11.1.1 Organizirati stručne skupove i seminare sa sudjelovanjem predstavnika svih relevantnih sektora

6.11.1.2 Organizirati stručne skupove i seminare sa sudjelovanjem predstavnika nadležnih inspekcija

6.11.1.3 Ugrađivati mjere i uvjete zaštite prirode u propise i dokumente iz područja rudarstva

6.11.1.4 Potaknuti izradu katastra svih kopova (legalnih i ilegalnih) u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže, od državnog tijela nadležnog za poslove rudarstva

6.11.2.1 Potaknuti izradu i provedbu pilot projekta sanacije napuštenih kopova u jednom parku prirode

6.11.2.2 Propisivati obvezu sukcesivne biološke i tehničke

sanacije i inzistirati na jasnoj namjeni eksploatacijskih polja nakon zatvaranja kopa, te odrediti vremenski termin za dovršetak sanacije kopova unutar zaštićenih područja i ekološke mreže

6.11.3.1 Organizirati zajednički nadzor svih kopova u zaštićenim područjima, napraviti evidenciju i dogovoriti kontinuiranu kontrolu stanja terena

7. ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR

7.1.1.2 Nastaviti usklađivanje zakonodavstva iz područja zaštite okoliša, prostornog planiranja, poljoprivrede, morskog i slatkovodnog ribarstva, zaštite životinja, šumarstva, lovstva, vodnog gospodarstva, rudarstva, energetike, prometa, turizma i drugih resora u dijelu koji se odnosi na zaštitu prirode i očuvanje biološke raznolikosti, s odredbama Zakona o zaštiti prirode, Konvencije o biološkoj raznolikosti te odredbama relevantnih direktiva Europske unije

8.4 Prostorno planiranje

Akcijski planovi

8.4.1.4 Izraditi kataloge mjera/protokole zaštite prirode za glavne djelatnosti i sektore: prostorno planiranje, poljoprivreda, ribarstvo, šumarstvo, lovstvo, energetika, promet, vodno gospodarstvo, rudarstvo, turizam i dr., s ciljem da se iste ugrade kao obvezujuće u provedbene planove navedenih sektora

8.5 Ocjena prihvatljivosti za prirodu

Zakonom o zaštiti okoliša osigurava se cjelovito očuvanje kakvoće okoliša, očuvanje prirodnih zajednica, racionalno korištenje prirodnih izvora i energije na najpovoljniji način za okoliš, kao osnovni uvjet zdravog i održivog razvoja. Zakonom su propisani i ciljevi zaštite okoliša, a neki od njih su: zaštita biljnog i životinjskog svijeta, biološke i krajobrazne raznolikosti i očuvanje ekološke stabilnosti; održivo korištenje prirodnih dobara, bez većeg oštećivanja i ugrožavanja prirodnog okoliša, zaštita i poboljšanje kakvoće pojedinih sastavnica okoliša, poboljšanje narušene prirodne ravnoteže i ponovo uspostavljanje njezinih regeneracijskih sposobnosti, unapređenje stanja okoliša i osiguravanje zdravog okoliša i dr.

9.2 Financijski mehanizmi za provedbu Strategije

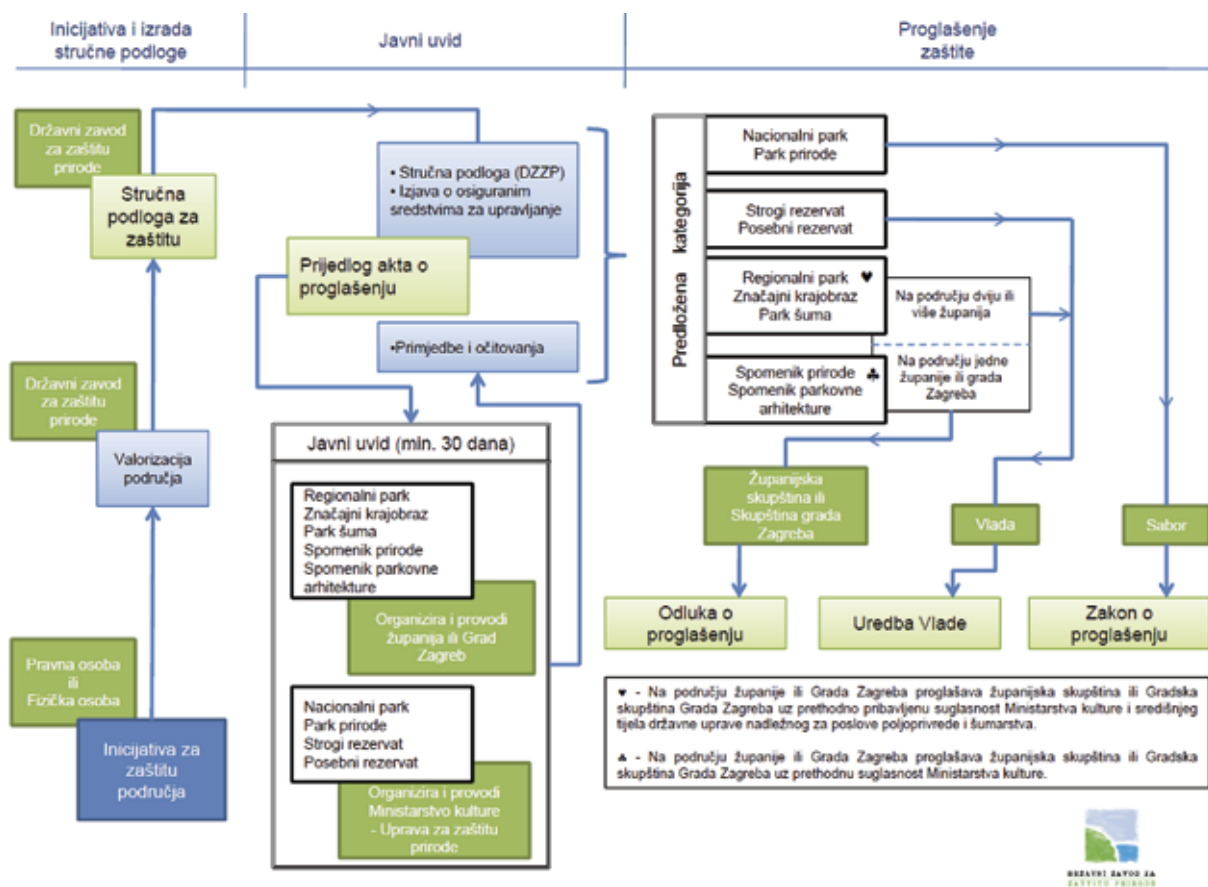
Radi osiguranja dodatnih sredstava za financiranje projekata, programa i sličnih aktivnosti u području očuvanja, održivog korištenja, zaštite i unapređivanja okoliša, 2004. godine osnovan je Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Osnivanje Fonda predstavlja znatan napredak u načinu financiranja zaštite prirode, jer je dio sredstava namijenjen financiranju projekata i programa zaštite i očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti. Očekuje se postupno povećanje sredstava koje Fond izdvaja za projekte zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti.

Akcijski planovi

9.2.2.2 Jačati udio financiranja projekata zaštite prirode iz sredstava Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Dodatak 3

Postupak proglašavanja Zaštićenog područja u Hrvatskoj (izvor: DZZP)

Dodatak 4

Report of the national workshop on MPAs in Croatia (available in English only)

The following is an extract of the “Report of the national consultation regarding Priority needs for legal, policy and institutional reforms to strengthen the creation processes and the management of marine protected areas in Eastern Adriatic”, issued in September 2013.

CONTEXT

In the framework of the activity entitled “Assessment and support to Adriatic countries’ priority needs for legal, policy and institutional reforms to strengthen the creation processes and the management of marine protected areas” of the the MedMPAnet Project – Regional Project for the Development of a Mediterranean Marine and Coastal Protected Areas (MPAs) Network through the boosting of MPA Creation and Management (<http://medmpanet.rac-spa.org/>), the Regional Activity Centre for Specially Protected Areas (UNEP/MAP – RAC/SPA) and the Center for Mediterranean Cooperation of the International Union for the Conservation of Nature (IUCN-Med) organized national workshops on MPAs legal and institutional frameworks in Albania, Croatia and Montenegro.

In Croatia, the national consultation took place in Zagreb on June 2013.

OBJECTIVE

The objective of those workshops was to review with national stakeholders, experts and NGOs the findings of the study conducted in the countries concerning the assessment of the Legal, Policy and Institutional Framework for MPAs, then to examine options for improving the declaration and management of marine protected areas, including participatory mechanisms.

Outputs of the national consultations carried out in the countries by mean of those workshops will be used to finalize the more comprehensive country reports expected at the end of November 2013:

— “CROATIA AND MARINE PROTECTED AREAS: Legal and Institutional framework assessment for conservation of

coastal and marine biodiversity and the establishment of MPAs”

— “ALBANIA AND MARINE PROTECTED AREAS: Legal and Institutional framework assessment for conservation of coastal and marine biodiversity and the establishment of MPAs”

— “MONTENEGRO AND MARINE PROTECTED AREAS: Legal and Institutional framework assessment for conservation of coastal and marine biodiversity and the establishment of MPAs”.

PARTICIPANTS

Representatives of the relevant ministries and of the national environmental agencies, MPA managers and public institutions in charge of MPA management (and if not specific to MPA, Protected Area), relevant bilateral or multilateral programme agencies, research institutes and academics, relevant NGOs and experts were invited. The three workshops were able to gather fifty two persons (see attendance lists below).

In Croatia (44 invitations/15 participants)

1. Zeljka Rajkovic, National Technical Coordinator for MedMPAnet Project
2. Ivna Vuksic, Ministry of Environment and Nature Protection, Nature Protection Directorate, Service for International Cooperation in Nature Protection
3. Jelena Uros, Ministry of Environment and Nature Protection, Nature Protection Directorate, Service for International Cooperation in Nature Protection
4. Blanka Belosevic, Ministry of Tourism, Sector for International Cooperation
5. Senka Daniel, Ministry of Tourism, Unit for Multilateral Cooperation
6. Jelena Sobot, Ministry of Tourism, Unit for Sustainable Development (Resource Protection)

7. Gordana Kolacko, Croatian Environment Agency, Nature Unit
8. Sonja Sisic, County of Primorje-Gorski Kotar, Priroda
9. Morana Bacic, CPI Natura Jadera
10. Moira Bursic, Brijuni National Park
11. Vladislav Mikeloic, Kornati National Park
12. Lucija Kapiteli-Rakic, Lastovo Archipelago Nature Park
13. Zrinka Jakl, SUNCE Association for Nature Environment and Sustainable Development
14. Petra Rodic, State Institute For Nature Protection, Dept. for wild and domesticated taxa and habitats
15. Irina Zupan, State Institute for Nature Protection, Protected Areas Dept.
16. Mila Loncar, Ministry of Environment and Nature Protection, Nature Protection Directorate, Service for Protected Areas – Dept. for Protected Areas Management

Notes for Croatia: this workshop was the first conducted for national consultation by IUCN-Med in the framework of this study. Thus, one could regret the low representation of civil society and research institute as well as no representation of the national authority for fisheries or maritime affairs, all of which had been invited to participate to the event. This might be explained by the fact that Croatia was preparing itself for entering the European Union as a member during the period.

AGENDAS

Each workshop lasted one day. All workshops followed the same general agenda. Topics covered during the workshops concerned:

1. The state of the art of the legal and policy framework as well as the institutional arrangements for MPAs
2. The existing system for stakeholders participation in the identification, establishment and management of MPAs
3. The presentation of a general stakeholder participation toolkit
4. A priority needs diagnosis and options for improvement

The time dedicated to each topic during the day was adapted to each country necessity (for example, in Croatia, participants didn't feel the need to spend much time on stakeholder participation toolkit while in Montenegro, consultation process being more advanced, much effort was dedicated to the Priority needs diagnosis).

See Agendas of the workshops hereafter.

Agenda Croatia, Zagreb, 14 June 2013
8:30 Registration of participants at the Grand Salon
9:00-9:15 Opening: Presentation of the study and objectives of the workshop <i>Souha El Asmi, RAC/SPA and Alain Jeudy de Grissac, IUCN-Med</i>
9:15-10:30 Session 1 : Findings of the study (state of the art) <i>Alain Jeudy de Grissac, IUCN-Med and Sarah Lucas, IUCN ELC</i>
10:30-11:00 Coffee break
11:00-13:00 Session 2: Stakeholder participation toolkit <i>Alain Jeudy de Grissac, IUCN-Med and Sarah Lucas, IUCN ELC</i>
13:00-14:00 Lunch
14:00-16:00 Session 3: Priority needs diagnosis <i>3 working groups: 1. Legal, Policy & Institutional; 2. MPA system planning & Management plan; 3. Other matters of interest (networking, sustainable financing...)</i>
16:00-16:20 Coffee Break
16:20-17:30 Session 3: Recommendations of the 3 working groups on Priority needs diagnosis <i>Souha El Asmi, RAC/SPA, Alain Jeudy de Grissac, IUCN-Med and Sarah Lucas, IUCN ELC</i>
17:30-18:00 Closure of the workshop

CONTENTS

The workshops were all facilitated by IUCN-Med, Alain Jeudy de Grissac.

In Croatia, where no previous workshop had taken place in 2012, Sarah Lucas from the Environmental Law Center of IUCN (IUCN-ELC) and Souha El Asmi, RAC/SPA joined IUCN-Med to present the process to national stakeholders. Presentations were done which summarized the findings of the first phase of the study. The first phase was basically a bibliographical research and brief analysis based on legal documents in order to draft a state-of-the art. Those findings had previously been sent for revision to all countries' National Focal Points for SPA (in Croatia: Nature Protection Directorate of the Ministry of environment and nature protection) and some key national stakeholders (other governmental agencies and NGOs).

The following three working documents were distributed to the participants prior to all meetings for comments and review:

- Legal and Institutional country assessment for MPAs;
- Matrix summarizing the existing framework and identifying priority needs to improve the establishment and management of MPAs;
- General Stakeholder Participation Toolkit.

COMMENTS OF WORKSHOPS' PARTICIPANTS ON THE WORKING DOCUMENTS

In Croatia:

The following general comments were made by the participants during the workshops:

The following general comments were done by the participants during the workshops:

- Very poor enforcement of the law. Fines are very low and judges are not very aware of PA legislation. Park rangers are trained but are not allowed to establish the infraction and pass the fine. There is no support from the police. Coast guards need to be trained.
- Main issue: no cooperation with fisheries at institutional level
- Issues with the implementation of internationally designated sites because they are not transposed into national legislation, for instance World Heritage sites and Ramsar sites- they are managed as PAs
- Only one internationally designated site for Ramsar
- Existence of oyster aquaculture inside MPAs (in 2 special reserves)
- Governance types in Croatia only refer to State-owned-controlled PA. Delegation of responsibility is possible to county level only
- Huge difficulty to designate MPAs due to poor understanding of decision-makers
- Ministry of Agriculture does not officially recognize MPAs as a special tool.
- No point in establishing new MPAs if there isn't yet good management for the existing ones.
- Lack of coordination with different institutions involved.
- Problem of recognition of fisheries reserves as MPAs
- Missing participation/public consultation in the identification of the site.

Another issue was that IUCN had sometimes "mistranslated from Croatian to English when reading national law. Indeed, for example, in the country assessment document, IUCN had written that "governance plans were an obligation for Protected Areas". In fact, IUCN should have written "management plans".

Printed by I.G. SOLPRINT,
Malaga, Spain.

**Regional Activity Centre
for Specially Protected Areas (RAC/SPA)**

Boulevard du Leader Yasser Arafat
B.P. 337 - 1080 Tunis Cedex - TUNISIA
Tel. : +216 71 206 649 / 485 / 765
Fax : +216 71 206 490
e-mail : car-asp@rac-spa.org
www.rac-spa.org